

**LES ESTRATÈGIES METODOLÒGIQUES I ELS
RECURSOS DIDÀCTICS EN LA LECTURA DE LLIBRES A
PRIMER D'ESO**

Núria Cabré Castellví

Curs 2005-2006

El racista pensa que l'estranger, sigui qui sigui, li prendrà els béns. Llavors en desconfia, sense reflexionar, gairebé deixant-se endur per l'instint. L'animal no lluita fins que se sent atacat. Però a vegades l'home ataca l'estranger sense que aquest ni tan sols hagi tingut la intenció de prendre-li res.

Tahar Ben Jelloun: *El racisme explicat a la meva filla*

Agraïments

Agraeixo al Departament d'Educació que amb aquesta llicència m'ha permès dedicar un temps a la reflexió i a la lectura de temes actuals sobre l'educació.

Tanmateix, vull agrair sincerament al tutor del treball, Oriol Guasch, que m'ha supervisat i orientat al llarg del procés.

Al meu centre d'Ensenyament IES Menéndez i Pelayo, que m'ha permès aplicar l'estudi que he anat elaborant, sobretot al Departament de Llengua Catalana, i, especialment, a les professores Pilar Huguet i Elisabeth Huguet.

A les escoles Rius i Taulet, Picasso i Nausica, sense les quals no hauria tingut informació de primera mà del que s'està fent a les escoles de bàsica sobre aquesta matèria.

A la meva germana Pilar Cabré, que m'ha animat i ajudat i que, des del primer moment, ha cregut que es tractava d'un tema actual i interessant.

ÍNDEX

11. INTRODUCCIÓ	7
1.1 Antecedents del tema objecte de l'estudi	7
1.2. Explicació del tema	10
1.3. Objectius i resultats proposats	12
2. TREBALL DUT A TERME	15
2.1. Pla de treball	15
2.2. Metodologia emprada	18
2.3. Descripció de l'estudi	20
2.3.1. La recerca sobre la lectura	20
2.3.2. El domini de la lectura comprensiva	21
2.3.3. Els continguts de la comprensió	21
2.3.4. La lectura i l'entorn	22
2.3.5. Adolescència i lectura	22
2.3.6. Procés lector	23
2.4. Descripció dels recursos utilitzats	25
2.4.1. Estratègies concretes	26
2.4.2. Guies de lectura	27
2.4.3. Pla d'animació a la lectura	28
2.4.4. Inventari de valors	29
3. PRESENTACIÓ DELS RESULTATS OBTINGUTS	35
3.1. Relació amb les escoles:	35
3.2. El treball a l'IES Menéndez y Pelayo	37
3.2.1. Resultats de l'enquesta inicial	37
3.2.2. Experimentació amb una de les lectures proposades:	
<i>La filla del ral.li</i>	38
3.2.3. Resultats del debat a classe	38
3.2.4. Treball sobre la Declaració universal dels drets humans	39
3.2.5. L'entrevista i els seus resultats	41
3.3. L'animació a la lectura	44

4. Una proposta de treball: les guies de lectura	49
<u>ANDREU SOTORRA: LA FILLA DEL RAL·LI</u>	50
GUIA PER AL PROFESSORAT	50
Abans de llegir	
Biografia	
Resum dels fets més importants de l'obra	
Itineraris del primer capítol	
Personatges	55
DOSSIER PER A L'ALUMNAT	55
Abans de llegir	56
Durant la lectura	
Qüestionaris	
Vocabulari	65
Després de la lectura	
Fem un petit diccionari en relació a la paraula racisme	
Exercicis	
Textos per al debat a classe	
<u>DEVORAH ELLIS: EL PA DE LA GUERRA</u>	71
GUIA PER AL PROFESSORAT	71
Abans de llegir	
Biografia de l'autora	
Petit resum de l'obra	
GUIA PER A L'ALUMNAT	73
Durant la lectura	
Preguntes de comprensió	
Glosari	
Després de la lectura	79
Textos per al debat	
Un altre llibre de la mateixa autora	
<u>JOSEP LORMAN: L'AVENTURA DE SAÏD.</u>	84
Abans de llegir	84
Biografia de l'autor	
Durant la lectura	86
Preguntes de comprensió	
Busquem al diccionari	
Després de la lectura	93
Fitxa de lectura	
Exercicis	

Textos per al debat	
<u>JORDI SIERRA: LA PELL DE LA MEMÒRIA</u>	99
Abans de llegir	99
Biografia de l'autor	
Resum de l'obra	
Entrevista a Jordi Sierra i Fabra	
Durant la lectura	103
Preguntes de comprensió	
Diccionari	
Exercicis	
Després de la lectura	113
Exercicis	
Textos per al debat	
<u>ORIOL VERGÈS: UN POBLE CONTRA ELS HAMID</u>	116
Abans de llegir	116
Biografia de l'autor	
Oriol Vergès ens parla de què escriu i com escriu	
Durant la lectura	119
Preguntes de comprensió	125
Després de la lectura	
Fitxa de lectura	
Exercicis	
Textos per al debat	
<u>RAFAEL VALLBONA: SENSE SORTIDA</u>	132
Abans de llegir	132
Biografia de l'autor	
Resum de l'obra	
Durant la lectura	135
Preguntes de comprensió	
Després de la lectura	143
Preguntes per a la reflexió	
Textos per al debat	
5. BIBLIOGRAFIA	147
6. ANNEXOS	150
QÜESTIONARI INICIAL SOBRE HÀBITS DE LECTURA	150
MODEL D'ENTREVISTA	153

1.- INTRODUCCIÓ

1.1.-Antecedents del tema objecte de l'estudi

Sabem que des de l'antiguitat, en el moment que s'inventa l'escriptura com a eina de transmissió de coneixement, una o la principal preocupació de la societat i, concretament, del professorat en l'educació és ensenyar els valors de l'escriptura i transmetre les eines necessàries per tal d'estimular els lectors i lectores a llegir.

En la meua tasca com a ensenyant durant els vint-i-cinc anys de treball en aquesta matèria se m'han plantejat reflexions en relació a aquest tema que tenen una incidència decisiva en la nostra realitat.

En primer lloc, hem de tenir en compte que la tasca no és fàcil, que no es tracta, com es fa en els primers anys d'aprenentatge, de continuar desxifrant paraules i saber llegir, sinó d'entendre el que s'ha llegit i interpretar-ho, una tasca que avui dia es plantegen tots els ensenyants en el seu difícil combat amb l'alumnat, per tal també de fer-li entendre que llegir i comprendre és un gran pas en llur maduració cognitiva. Un problema que es pot resoldre amb un material adequat de comprensió lectora i de vocabulari general i específic dels llibres de lectura triats per a primer d'ESO i, finalment, amb el seguiment i avaluació del professorat de la matèria.

Però el tema és més complex. En segon lloc, no és tracta d'arribar a la comprensió i a la relexió, sinó també d'adquirir l'hàbit de llegir i consolidar-lo. I jo em pregunto: ¿què passaria si poguéssim fer dels petits lectors uns grans lectors adolescents i, no cal dir, lectors adults? ¿Com es pot aconseguir? Amb una tria ben feta de materials i d'estratègies que els motivin a llegir, sempre tenint en compte que aquest material ha de recollir temes de la realitat del jovent d'avui que els faci fàcil la identificació amb el que es llegeix, a partir d'un personatge, d'unes situacions, etc., i de fer-los reflexionar els temes i idees del llibre tot plantejant situacions determinades i properes a la realitat de cadascú.

En tercer lloc, si és difícil fer comprendre textos i llibres de secundària, ho és encara més de trobar lectors habituats a la lectura i que en el millor dels casos et parlen del llibre que tenen a la tauleta de nit i, en el pitjor dels casos, es queixen perquè els portes a la biblioteca a llegir llibres o còmics i et diuen que no frueixen ni amb la lectura d'un còmic. Aquest punt pot resoldre's en un Centre d'Educació i

amb un Equip de Centre involucrat en el tema en qüestió, a través de les diverses Àrees, Equip directiu, el Psicopedagog del Centre, així com també l'encarregat de la Biblioteca i el mateix alumnat, al qual se li poden assignar tasques de recollida de dades concretes, per exemple, encarregar-se d'un diari, en què apareguin lectures que els hagin agradat, o supervisors generals de classe, d'un tauler d'anuncis destinat a lectures per a diferents edats que siguin novetats editorials, etc. Cada Àrea rep contínuament novetats de llibres, editorials que en regalen, etc. Aquest material pot cedir-se a la Biblioteca per tal que ells en facin la tria.

En quart lloc i sobre el qual fonamento una gran part del treball, és el fet de preguntar-me si es poden millorar els valors de convivència i tolerància a partir de les lectures. El que és cert és que en el material de les guies plantejo una sèrie de temes de reflexió, com els problemes que té en el nostre país la immigració i l'efecte que aquest tema té sobre el nostre alumnat. El material també permet de treballar cultures diferents a la nostra, perquè tots els llibres que he triat estan basats en fets que tenen lloc al Marroc, a l'Afganistan, a Dakar, per exemple, cosa que permet investigar sobre fenòmens culturals que tindran una incidència decisiva en el nostre alumnat, perquè els amplia el referent cultural que ha tingut fins ara. En definitiva, el material és valuós perquè eixampla la cultura del nostre alumnat i li ensenya l'enriquidora que és la varietat cultural com a fenomen que s'està produint a les nostres aules. El debat, doncs, és inevitable: en el material hi ha un material de reflexió sobre els valors individuals i col·lectius que han de millorar la convivència entre l'alumnat, el de cada aula (grup-classe) i, de retruc, la de tot l'alumnat del centre.

Pel que fa a l'ús que es fa dels mitjans que hi ha en el centre, com la Biblioteca, proposo una sèrie d'estratègies per a l'animació a la lectura de la Biblioteca del Menéndez y Pelayo que pugui ésser coordinat pel bibliotecari juntament amb el tutor i professor de la classe. Aquests recursos d'animació a la lectura l'han dut a terme altres Centres d'ensenyament de secundària i el resultat ha estat positiu. El que vull aconseguir en aquest treball és que amb els materials proposats, des de les guies de llibres o des de la Biblioteca, tinguem un alumnat ocupat i entusiasmat en la lectura de contes o novel·les i disposat a fer-ne una reflexió constant.

La solució de tot això no és senzilla, però també cal dir que l'aplicació d'aquests materials pot convertir uns nois avorrits en uns de desperts i preocupats per lectures i tasques a fer amb la lectura o lectures proposades, des de classe o des de la Biblioteca.

El plaer de la lectura es motiva i educa des que l'alumnat comença a entusiasmar-se per les històries que se li expliquen, però la motivació continuada a mesura que es fa gran, trobar centres d'animació a la lectura, és una tasca difícil, perquè no és un fet que afecta a l'escola, sinó que és un fet social i cultural general d'un país. Pensem si tinguéssim prou i bons mitjans de comunicació, bones biblioteques a l'abast amb força llibres i gent disposada a animar-los,

famílies que llegissin i tinguessin bones biblioteques a casa, ganés dels pares d'aconsellar en aquest sentit, bons esplais que els convidessin a llegir, etc. De ben segur que l'ensenyant, si existissin totes aquestes variables, no tindria una tasca tan difícil.

No s'ha de perdre de vista, però, que la societat i des de les més altes instàncies convida a l'ensenyant a resoldre el problema, malgrat les circumstàncies adverses.

Cal tenir present, malgrat tot, que el problema de l'hàbit lector no és només una responsabilitat del professorat de llengües, sinó una línia de Centre de treball que implica tot el professorat: es tracta d'establir plans de foment lector coordinat pels diferents especialistes de les diverses àrees.

En aquest sentit, doncs, a mesura que s'eixamplen els elements que formen part d'una pràctica i, en conseqüència, d'un hàbit de lectura, veig més esclertes en la resolució del problema plantejat. Es tractaria d'implicar tot un Centre, en el sentit d'incorporar l'hàbit de lectura en el Projecte de Centre, per tal d'avaluar positivament la comprensió i l'hàbit lector al llarg del curs.

En un sentit més concret, i referit a les solucions que com a ensenyant de Llengua i Literatura puc aportar, parteixo també de la base que el lector/a de segon ensenyament té dèficits de competència i comprensió lectora que condueixen inevitablement a no entendre els llibres de text, a no reconèixer les preguntes que se'ls fan en un examen, a ser incapaços d'expressar per escrit i oralment el que volen dir i el que volen aprendre. Aquesta mancança els aboca al problema tan temut per tothom, sobretot per als pares: al fracàs escolar i als problemes que aquest alumnat pot tenir en la seva vida adulta.

La solució al treball que plantejo és a l'ajut que, d'una manera interdisciplinària, es pot donar a l'alumnat de segon ensenyament respecte a les habilitats i estratègies de comprensió lectora i al debat sobre temes de convivència i tolerància, que prepara l'alumnat per a la vida amb responsabilitat, a més d'enriquir-lo com a persona pel fet que l'acara a noves cultures que li permeten entendre l'altre/a i a ells mateixos.

1.2. Explicació del tema

El tema proposat és **“LES ESTRATÈGIES METODOLÒGIQUES I ELS RECURSOS DIDÀCTICS EN LA LECTURA DE LLIBRES A PRIMER D’ESO.**

Més concretament:

“Les competències comunicatives en l’aprenentatge, l’ensenyament i les estratègies de comprensió lectora a partir de l’estudi de lectures fetes a l’escola i les que podrien introduir primer cycle d’ESO per tal de reflexionar sobre temes interdisciplinaris que afecten a la seva educació en valors i convivència”

El treball realitzat té en compte, en primer lloc, la inclusió en el Projecte de Centre de l’IES Menéndez y Pelayo un **Pla d’animació a la lectura** i en el d’inclusió d’aquest punt en el Pla d’acollida de l’alumnat nou d’aquest Centre durant el curs 2005-2006, així com també el de confecció d’una **Enquesta inicial** per aquest alumnat de primer d’ESO sobre lectures fetes anteriorment. En segon lloc, la confecció de materials i guies de lectura que aconduixin l’alumnat a una millora en la comprensió dels textos i de les lectures triades, així com també a aconseguir que la diversitat de temes d’anàlisi literària i de temes relacionats amb l’adquisició de valors els ajudi a millorar la convivència i el seu desenvolupament com a persones dintre la realitat i dintre la seva societat. En tercer lloc, una tria de recursos per al material d’animació a la lectura de la Biblioteca del Centre, que els animi, responsabilitzi i habitui en els materials de lectura feta a classe o a la Biblioteca.

Aquest treball incideix en una sèrie de temàtiques considerades prioritàries per part del Departament d’Educació a la convocatòria de Llicències del curs 2005-2006, com són:

ESCOLA INCLUSIVA:

1.2.ACOLLIDA DE L’ALUMNAT NOUINGUT

1.4.MEDIACIÓ I CONVIVÈNCIA EN ELS CENTRES.

1.7. INFORMACIÓ, ORIENTACIÓ I TRANSICIÓ A LA VIDA ACTIVA.

- 2. CURRÍCULUM I INNOVACIONS**
 - 2.1. TRACTAMENT TRANSVERSAL DE LES COMPETÈNCIES INSTRUMENTALS I LES ESTRATÈGIES D'APRENTATGE.**
 - 2.2. TRACTAMENT INTERDISCIPLINARI DE CONTINGUTS TRANSVERSALS I PROJECTES D'INNOVACIÓ.**
 - 2.3. ÚS DE LA BIBLIOTECA ESCOLAR COM A EINA D'APRENTATGE.**
- 3. MILLORA PERSONAL I PROFESSIONAL.**
 - 3.1. EDUCACIÓ EMOCIONAL I RESOLUCIÓ DE CONFLICTES.**

1.3. Objectius i resultats proposats

Amb el propòsit d'ajudar l'alumnat a comprendre, reflexionar i habitar-se en la tasca de llegir, a estimular-los amb tècniques d'aprenentatge i recursos a l'aula d'animació lectora i des de la Biblioteca; amb el propòsit, tanmateix, que l'alumnat de primer cicle d'ESO, sobretot de primer, aprengui a reflexionar i a conscienciar-se de l'estat en què arriba l'alumnat nouvingut de fora el país i que aquest fet, en definitiva, l'ajudi a créixer i madurar en els valors de convivència i tolerància, es plantegen els següents objectius generals:

1.3.1. Fomentar el gust per la lectura en el Centre de Treball, en aquest cas concret l'IES Menéndez i Pelayo.

1.3.2. Fomentar l'hàbit de llegir dintre i fora el Centre.

1.3.3. Afavorir el treball interdisciplinari en el Centre a partir del material proposat.

1.3.4. Millorar les relacions de grup.

1.3.5. Millorar els valors de convivència i tolerància.

Objectius específics

Respecte al treball d'estratègies lectores

1. Saber extreure informació de la lectura i plantejar els temes generals i secundaris.
2. Saber aplicar les tècniques més usuals en l'exercici de llegir.
3. Saber treballar les tècniques d'anàlisi d'un llibre a partir de textos concrets o a partir de lectures completes.

Respecte al treball lingüístic

1. Consolidar el domini de la llengua estàndard, llengua d'ús acadèmic, com a instrument d'aprenentatge.
2. Facilitar la comprensió de textos en llengua catalana de tipus diversos.
3. Saber obtenir una informació concreta amb la comprensió de lectures generals: índex, article enciclopèdic...
4. Saber reflexionar sobre temes proposats a classe partir de textos orals i escrits com a coneixements previs a la lectura del llibre proposat.

5. Saber extreure el vocabulari d'un text i fer ús del Diccionari.
6. Analitzar lectures de textos amb forats d'informació i saber refer el text
7. Ordenar un text a base d'eliminar el que és secundari i atendre les unitats significatives.
8. Establir la relació entre paraules, expressions, frases, dibuixos.
9. Comprovar les semblances i diferències entre gèneres de textos diversos: descriptius, narratius, expositius, argumentatius o instructius.
10. Respondre adequadament als diferents qüestionaris.
11. Resumir textos o capítols d'un llibre.
12. Saber resoldre materials d'altre tipus: sopes de lletres, jocs de paraules, etc. o produir-ne.

Respecte al treball literari

1. Buscar informació sobre l'escriptor/a i a seva obra.
2. Aprendre els diferents elements de treball d'un text literari: personatges, punt de vista, espai, temps, simbologia, etc.

Respecte a la capacitat de reflexió

1. Descobrir els significats implícits que hi pot haver darrere un text.
2. Investigar sobre temes que incideixen en la seva realitat per tal de reflexionar-los.
3. Atendre les diferents capacitats de l'alumnat i els diferents ritmes d'aprenentatge.

Respecte a la reflexió sobre valors de convivència i tolerància

1. Participar en les manifestacions orals d'acord amb les convencions socials d'aquesta mena de treball: demanar paraula, respectar la paraula donada, expressar opinions raonadament i modificar-les quan s'escaigui.
2. Sensibilitzar-se de manera crítica envers els aspectes que reflecteixen valors i prejudicis (classistes, racistes, sexistes...) per tal d'eliminar-los
3. Respectar la pluralitat cultural i valorar la pròpia identitat.

Respecte als nous mitjans

1. Usar les noves tecnologies com a eina d'aprenentatge.
2. Cercar informació a Internet sobre temes diversos.
3. Saber buscar informació a l'ordinador de la biblioteca sobre lectures a escollir.

2.-TREBALL DUT A TERME

2.1. Pla de treball

El treball que m'he proposat de fer i pel qual he demanat aquesta llicència d'estudis es basa en la reflexió continuada que he fet com a ensenyant de Llengua Catalana i Literatura i com a tutora al llarg de més de vint-i-cinc anys dedicats a l'ensenyament en diversos nivells educatius.

L'observació de l'alumnat al llarg d'aquests anys, l'evolució de la societat, l'entrada massiva de l'alumnat en el món de la tecnologia i, com a punt fonamental, la implantació de la Reforma Educativa de l'ESO, ha estat un motor en la meva evolució com a ensenyant: m'he fet preguntes, he dubtat, he experimentat sense tenir plena seguretat d'un resultat positiu per a l'alumnat.

Cal dir que amb la implantació de la Reforma, basada en la construcció del coneixement, la comprensió lectora ha estat una de les peces fonamentals per a l'aprenentatge. El professorat de Llengua i Literatura ens vam plantejar el paper instrumental de la matèria i la necessitat d'ensenyar tècniques de comprensió lectora i en el valor que aquesta comprensió i seguiment que fèiem i fem de l'alumnat revertís en altres matèries.

Aquest treball fet individualment i col·lectiva, m'ha dut finalment a plantejar-me un nou estímul a la lectura per una possible aplicació a l'IES Menéndez y Pelayo. És per això que, en primer lloc, vaig presentar en el Claustre de professors un Pla d'animació a la lectura treballat des de l'Equip Directiu fins a totes les Àrees educatives per tal d'aplicar-lo durant el curs 2005-2006, a tall de proposta i de manera experimental, i d'aplicació definitiva durant el curs 2006-2007.

Per aquest motiu, vaig presentar un pla d'animació a la lectura al Claustre de professors de l'IES Menéndez y Pelayo el dia 16 de març de 2005 amb tota una sèrie d'objectius generals i una metodologia a fi i efecte que el treball comencés a endegar-se.

Aquestes propostes van ser ben acollides, i durant el curs actual s'han tingut en compte per començar a realitzar-les en part des de la biblioteca. Per això, s'ha constituït una comissió d'estudi per a l'animació de la biblioteca, i amb la qual espero treballar activament durant el curs vinent.

Les propostes d'aquest Pla formen part d'aquest estudi que he començat durant la llicència i que tot seguit comentaré, les que estan en vies de realització i les que ja estan treballades en aquest material que presento.

Són els següents:

2.1.1. Proposar a la Direcció del Centre un recull de lectures cada any per tal de renovar la Biblioteca, proposta que pot sortir de les diferents Àrees i subvencionada pel Centre i l'Associació de Pares.

Aquesta proposta va ser recollida en el Claustre del 16 de març de 2005 i actualment la comissió de Biblioteca l'està estudiant per a dur-la a terme.

2.1.2. Pel que fa a les famílies, proposar un pla de foment al lector, que hauria de tenir en compte la necessitat d'informar i formar els pares i mares sobre la importància de la lectura a casa i la repercussió positiva que té per als seus fills si volen que tinguin un bon rendiment escolar.

Aquesta proposta també ha estat recollida i s'està estudiant per dur-la a terme aquest curs 2006-2007.

2.1.3. Elaboració i preparació de materials de diagnòstic de competències en qüestió de lectura per a tot a l'alumnat en la seva arribada al centre.

En aquest treball es va elaborar i repartir una enquesta inicial sobre lectures per al nou alumnat de primer d'ESO. Els resultats d'aquesta enquesta es troben en l'ANNEX 1 d'aquest treball.

2.1.4. Anada a algun centre de procedència de l'alumnat de l'IES Menéndez y Pelayo per recollir les experiències sobre lectures.

Aquest punt es va dur a terme immediatament després de passar l'enquesta inicial. Es van visitar dos centres: un de públics (Rius i Taulet) i un de concertat (Nausica), després de fer un buidatge dels centres de procedència del nostre alumnat.

2.1.5. Elaboració de materials a partir d'una sèrie de lectures que incideixen en la reflexió de problemes de la seva realitat o d'altres realitats, però tal d'inculcar-los la seva educació en valors de convivència i tolerància.

Aquest punt és el treball que es presenta a continuació de la Memòria.

2.1.6. Elaboració de guies temàtiques, que aborden problemàtiques concretes de la realitat a l'aula, per exemple, el tema de l'alumne immigrant, la tolerància, l'educació no sexista, els maltractaments, etc. En aquest apartat també s'inclou el coneixement de cultures diferents que ajudarà l'alumnat a apropar-se als seus companys i companyes d'altres països d'origen.

Aquest material està inclòs al apartat "guies de lectura".

2.1.7. Promoure debats a classe sobre el tema que proposa la lectura, vist des d'un punt de vista interdisciplinari. Pot introduir-se també, a nivell de textos concrets, a la Tutoria.

Aquest material està recollit després de les guies de lectura. Es tracta de comprovar si el material llegit (guia de lectura sobre **La filla del rai.li, d'Andreu Sotorra**) s'adequa a la seva realitat i si els resulta interessant. Durant el primer trimestre s'han llegit aquesta lectura i han aplicat el material que he preparat en la guia.

En aquest treball he hagut de comptar amb la col.laboració de la professora de Llengua Catalana, Elisabeth Huguet de l'IES Menéndez y Pelayo.

2.1.8. Reflexionar sobre els valors de convivència i toleràcia en la nostra realitat: és evident que l'alumnat s'ha de preguntar per la diversitat de races i cultures. Tanmateix, haurà de reflexionar sobre l'impacte que aquestes tenen en la seva cultura i el grau més o menys de toleràcia i d'acceptació que aquesta diversitat té en la nostra, així com la importàcia del respecte per l'altre/a.

Aquest punt l'he pogut treballar en les classes de debat i que comento en un bloc temàtic en què incloc una tria de valors que l'alumnat de primer hauria de tenir en compte i que el professorat pot utilitzar a classe. Poden treballar-se juntament amb les guies.

2.1.9. Preparació d'una entrevista individual a una classe sobre la lectura, els seus costums i preferències.

Aquest material està recollit a l'ANNEX 2. Materials i comentari de les lectures més interessants segons l'alumnat.

2.2. Metodologia emprada

El treball consisteix bàsicament a treballar les tècniques de comprensió lectora i de crear en l'alumnat l'hàbit de la lectura a partir de propostes de llibres destinats a la seva edat que plantegen temes que els afecten en les relacions de grup i en la millora dels valors de convivència i tolerància.

Passos a seguir per a l'adquisició d'hàbits lectors

Quan un noi està immers en el sistema d'aprenentatge, cal que assimili bé els mecanismes bàsics de la lectura que el portin a entendre correctament allò que se li planteja, oralment i per escrit. És per això que li caldrà **disciplina**, esforç determinat i que vagi adquirint unes habilitats (és important la **memòria, per exemple, com també el grau de concentració o la percepció visual**, etc..) per tal de poder comprendre.

Cal tenir present que la lectura per a la diversió és molt important, i es tracta d'un art que també caldrà ensenyar. Per això dono preferència a les intervencions del professorat, que és qui li ha de fer sentir allò que llegeix. Per exemple, dono especial importància a la preparació d'un autor/a, a l'explicació del contingut del llibre, donar pautes per a la comprensió durant el període d'aprenentatge d'un llibre.

És important per a l'alumnat el fet d'**educar la sensibilitat**: crear una atmosfera indispensable per agafar delit per la lectura que està fent. Si aquest treball de lectura en veu baixa es fa a classe, cuidar que hi hagi silenci. De vegades, és convenient posar música clàssica que ajuda que el grup d'alumnes es desinhibeixi i calmi.

Un cop creada la necessitat de llegir, se'ls ha d'oferir possibilitats per tal que tinguin un ambient relacionat amb els llibres. En un altre lloc de l'estudi he parlat de la importància de la biblioteca de classe per als alumnes de primer cicle d'ESO. Aquest és un recurs utilitzat a les escoles i que jo veig important de continuar al cicle inicial. L'altre recurs és portar-los un cop a la setmana a la biblioteca i participar dels recursos d'animació a la lectura que he comentat en l'apartat **Animació a la lectura**.

Cal donar-los temps per a llegir. La manca de temps de vegades és la causa principal de desercions de l'alumnat. Això no vol dir que es dediquin totes les hores que tenen per a la lectura en veu baixa. S'ha d'alternar amb el treball del dossier de la **Guia de lectura** corresponent.

Si, com diu Pennac, "el verb llegir no suporta l'imperatiu" , crec que no podríem treballar el que em proposo en aquest treball. Les Guies de Lectura és un material que el professorat, com hem vist aquest curs amb l'aplicació de **La filla del ral.li**, d'Andreu SOTORRA les ha d'aprofitar. Tot depèn de la manera com es plantegi a

classe. Aquesta guia, concretament, se li va donar a l'alumnat reduïda, per facilitar el treball de l'alumnat, i el debat a classe s'ha fet a base de donar-li unes tres preguntes de reflexió relacionades amb el tema, preguntes fetes dies abans, per tal que reflexionessin a casa.

És a dir, la recepta "no és obligar ni imposar", tal com opinen Rodari i d'altres, sinó més aviat de guiar, de suggerir, de recomanar i d'extreure opinions de classe, però sempre guiades.

L'explicació de les guies tal i com s'han anat elaborant les explicaré en l'apartat dels recursos que s'han utilitzat.

2.3. Descripció de l'estudi

2.3.1. La recerca sobre la lectura

Hi ha estudis sobre els processos històrics de la lectura de diversos especialistes en la matèria, com els treballs d'Isabel Solé i Gallart "Llegir, lectura i comprensió: sempre hem parlat del mateix?" del Departament de Psicologia Evolutiva i de l'Educació de la Universitat de Barcelona, que fa un repàs del procés històric i dels experiments duts a terme en aquest tema. Així, psicòlegs experimentalistes adscrits al paradigma conductista parteixen del terme "comprensió" i "lectura comprensiva" (Weaver i Resnick al 1979) o l'avenç que fan Thorndike i Barlett el 1984, en el sentit que fan un canvi d'orientació que comporta, d'una banda, tenir en compte la comprensió i, de l'altra, dirigir els esforços de la recerca a objectius més pràctics i aplicats.

Segons l'articulista, hi ha tres models genèrics:

*El model bottom-up, que sosté que en la lectura hi ha un processament en sentit ascendent, des de les unitats més petites (lletres i conjunts de lletres) fins a les més àmplies i globals (paraules, text). La lectura estaria guiada per les dades, tot seguint, entre d'altres, els mètodes anomenats fonètics, que ensenyen la correspondència entre el so i la grafia de les lletres.

*El model top-down, que sosté el contrari. Procediment descendent, des de les unitats més globals fins a les més discretes. El lector és l'eix principal.

*El model o aproximació "interactiva", que integra i transcendeix les aportacions dels models anteriors, tot i que està més aprop del model descendent. En la lectura es dona un joc de processaments ascendents i descendents simultanis a la recerca del significat. Lector i text són importants. Les propostes que es poden considerar deutes d'aquest model parteixen d'una visió d'aproximació a la lectura a través de la combinació d'anàlisi i síntesi, que inclou l'ensenyança explícita del que es desxifra en contextos significatius. S'assumeix que s'ha de continuar ensenyant estratègies de lectura un cop s'ha après a llegir.

Aquest darrer model és d'on parteix el meu treball inicial de recerca per a la millora de la capacitat *cognitiva* de l'alumnat. El professorat en serà el guia. El model anomenat d'"ensenyament recíproc" formulat per Palicsar i Brown (1984) considera que el lector, en aquest cas, l'alumnat, ha de ser un membre actiu i ha d'adoptar un pensament estratègic, dirigint i autoregulant el seu propi procés. Això és el que caracteritza un lector expert i és, en aquest sentit, que crec que cal anar. L'alumnat, a través d'una sèrie d'estratègies, podrà abordar diferents textos,

acadèmics i quotidians, narratius i descriptius, etc. i amb diferents intencions: gaudir, escoltar, resoldre un problema concret.

2.3.2. El domini de la lectura comprensiva

La comprensió és una activitat complexa en què el lector construeix o reconstrueix el contingut semàntic d'un text (construint proposicions, relacionant-les...) i també actualitza o modifica els seus coneixements previs. En paraules de Van Dijk i Kintsch (1983), la lectura d'un text pot proporcionar al lector dues representacions mentals. D'una banda el text base és elaborat a partir de les proposicions del text i de les seves relacions semàntiques. D'altra banda, el model situacional és la representació que elabora el lector de la situació descrita en el text. La construcció d'aquest model depèn dels coneixements previs del lector i de la intenció lectora.

La representació de la situació que elabora el lector a partir del text suposa apropiar-se del seu contingut, no per repetir, sinó per poder utilitzar el text en tasques més complexes, com ara aplicar aquesta informació a la resolució d'un problema. Aquesta concepció de la comprensió està vinculada a la de l'aprenentatge significatiu.

Partirem d'aquesta teorització per afrontar l'alumnat a la informació que se li dona. Per exemple, totes les guies de lectura proposades en aquest treball tenen un apartat de preguntes de comprensió del material que respon a la voluntat que l'alumnat sàpiga què ha llegit abans d'afrontar l'anàlisi d'altres aspectes, per exemple, els literaris.

Els continguts relacionats amb la comprensió tenen un caràcter bàsicament procedimental. Es tracta de procediments i estratègies, com a estudiat Isabel Solé (1994), en les quals està involucrat el coneixement lingüístic –pragmàtic, discursiu, sintàctic, semàntic-, i coneixements relacionats amb les diverses àrees del saber.

Aquests continguts bàsics s'aprenen de manera interrelacionada. Depenen de la intenció lectora, la qual en una situació d'aprenentatge, s'anomena objectiu de lectura i que, en l'àmbit lingüístic i social, està lligada a la resolució d'un problema a l'aula. Cal dir que tot està definit mitjançant un **guió de treball**.

2.3.3. Els continguts de la comprensió

En les **guies de lectura** que proposem en aquest treball, s'ha intentat:

- *Determinar l'objectiu de la lectura.
- *Comprendre una seqüència de proposicions o la comprensió de la microestructura.
- *Construir les idees globals de cada paràgraf.

- *Integrar les idees globals en una estructura.
- *Comprendre el significat de les paraules.
- *Fer exercicis de llenguatge.
- *Aprendre a llegir correctament un text.
- *Fer-lo ser autònom en la tria de lectures.
- *Destriar el que és general del que és secundari.
- *Reflexionar sobre els valors de convivència i tolerància en la nostra realitat: l'alumnat, a través de les preguntes de comprensió, s'ha de preguntar sobre la diversitat de cultures i l'impacte que aquestes tenen en la seva. També sobre el grau de tolerància i d'acceptació d'aquesta diversitat de cultures, així com la importància del respecte per l'altre/a.

2.3.4. La lectura i l'entorn

L'estimulació de la capacitat lectora té lloc en diferents entorns: familiar, escolar i comunitari.

La família és el marc d'aprenentatge d'aquesta habilitat, especialment la lectura de contes, com també a través de programes formatius de televisió, a més d'altres.

L'escola és el marc d'aprenentatge de la lectura de manera sistemàtica i intencional. La lectura, com a mitjà d'enriquiment personal i d'adquisició de valors socials, és el que es fa a l'escola.

El tercer àmbit estimulador de la lectura és la comunitat. És interessant el paper que tenen actualment les biblioteques públiques, amb la creació de seccions infantils i juvenils. A les biblioteques s'hi poden realitzar activitats de motivació o animació a la lectura: relat de contes, representacions teatrals, xerrades amb autors d'obres que han llegit... Algunes d'aquestes activitats es poden fer en contacte amb l'escola.

2.3.5. Adolescència i lectura

En aquests moments, l'edat compresa entre els deu i els catorze anys constitueix una fase d'especial interès i preocupació per als docents i especialistes. Es tracta d'un període de transició entre l'educació primària i l'educació secundària. Amb

tot, l'interès del docent per assegurar un tipus d'prenentatge i metodologia progressiva entre l'escola i l'IES és absoluta. En el treball que presentem s'ha donat una passa endavant: a partir d'un qüestionari passat a l'alumnat d'ESO, s'ha vist l'escola de procedència d'aquest alumnat. S'ha anat a algunes escoles per tal d'informar-nos dels procediments i estratègies utilitzats en el tema de la lectura. Moltes estratègies, com l'ús del Diccionari o les preguntes de comprensió són treballs que es practiquen a les escoles, i al Menéndez y Pelayo ja fa temps que es treballa a través de les **guies de lectura**. D'altres estratègies es van perdent, potser perquè es veu que l'alumnat no necessita tant la mà guiada del professorat com en el cas de l'escola, per exemple, l'ús de la biblioteca a classe. En aquest sentit, s'ha vist la necessitat d'incorporar a l'IES Menéndez, a primer cicle d'ESO, aquesta estratègia, vist que l'alumnat necessita un reforç de lectura a classe, a part del treball que es pot fer des de la biblioteca general. Cal que l'alumnat no perdi el costum d'un procediment que l'ajuda a tenir presents les lectures, les fetes i les que encara no s'han fet.

2.3.6. Procés lector

En una **enquesta inicial** a l'alumnat de primer d'ESO a l'IES Menéndez y Pelayo es preguntava quin era el llibre que més els havia agradat dintre i fora de l'escola.

La majoria d'ells coneix el llibre perquè el professorat li ha proposat com a lectura obligatòria o, en alguns casos, li ha recomanat fora de classe. És minoritari l'alumnat que diu que són els pares o altres persones qui els ha recomanat. Són molt poc freqüents les visites a la llibreria per comprar-se un llibre.

La lectura l'han feta majoritàriament a casa i, si la lectura és obligatòria, a casa o a l'escola, en hores de lectura a la biblioteca. Una part d'ells, minsa, ha anat a la biblioteca del barri.

L'escola d'on prové l'alumnat analitzat de primer d'ESO és l'escola pública RIUS I TAULET de Barcelona. Després d'haver parlat amb la Junta Directiva i amb el professorat-tutor/a, s'ha comprovat que en aquesta escola utilitzen la Biblioteca de classe i l'alumnat llegeix lectures obligatòries i altres lectures triades prèviament pels seus companys, que ja havien fet la lectura i l'havien recomanada. Aquests, després d'haver fet la lectura, l'han incorporat a la biblioteca de classe. Òbviament, el professorat té en compte l'embalum de fitxes de lectura que fa l'alumnat.

Quant al temps de dedicació a la lectura, la resposta més normal és d'un mes per llibre.

Tots ells diuen que comenten l'obra amb els seus companys. També l'han comentat en veu alta amb el professorat a classe. Alguns assenyalen que ho han

fet a casa amb els seus familiars. La minoria d'ells diu que no l'ha comentada amb ningú.

L'alumnat considera que són valors positius aquells que es refereixen al respecte als drets de les persones i a les relacions pacífiques i constructives que es poden fer amb la resta de la classe i fora de classe. Específicament, es refereixen a les relacions de companyonia, amistat i lleialtat així com també a les relacions afectives entre els companys i en l'àmbit de la família.

En línies generals, diuen que cal respectar la natura, els animals i, sobretot, la vida i les relacions d'afecte entre les persones. Un altre tipus de valor és el que fa referència a la coeducació (igualtat home-dona), així com també a la llibertat tant individual com col·lectiva.

Hi ha valors negatius destacats: sentiments d'odi, venjança, violència, desigualtat de gènere, maltracte a persones, animals, insolidaritat, etc.

Així doncs, l'alumnat és conscient dels valors transmesos per les lectures i aquests valors els han fet –diuen– reflexionar sobre aspectes com la solidaritat, la no violència, la xenofòbia, el sexisme, temes que són presents en les relacions entre ells a classe i a nivell familiar i social.

2.4. Descripció dels recursos utilitzats

Com assenyala I.Solé en el seu llibre **Estrategias de lectura**, cal preveure una sèrie d'objectius a aconseguir, la planificació de les accions que es desencadenen per aconseguir-ho, així com també la seva avaluació per tal de canviar-les.

Cal –assenyala l'autora- ensenyar estratègies perquè hi ha un acord generalitzat, en una perspectiva cognitivista/constructivista de la lectura “en acceptar que quan es posseeix una habilitat raonable per a la descodificació, la comprensió d'allò que es llegeix és producte de tres condicions:

*De la claredat i coherència del contingut dels textos, que la seva estructura resulti familiar o coneguda i que el seu lèxic, sintaxi i cohesió interna tinguin un nivell acceptable.

*Del grau en què el coneixement previ del lector sigui pertinent per al contingut del text.

*De les estratègies que el lector utilitza per tal d'intensificar la comprensió i el record d'allò que llegeix, així com per a detectar i compensar els possibles errors de comprensió. Aquestes estratègies són les responsables del fet que pugui construir-se una interpretació per al text i que el lector sigui conscient del que entén o no entén”.

Els objectius que se li poden plantejar als lectors enfront un text poden ser variats. Per exemple:

a) Llegir per tal d'obtenir una informació precisa. Es tracta de fixar-se en el que llegeixes per cercar dades que t'interessin. En el treball de les guies es planteja aquest objectiu, perquè a l'alumnat li convé treballar les informacions que se li donen al llibre així com les que apunta el professor.

b) Llegir per tal de seguir instruccions. Aquest també és un aspecte que es desprèn del que hem dit anteriorment. Les consignes han de ser compreses per l'alumnat.

c) Llegir per tal d'obtenir una informació de caràcter general. Quan es vol saber de què va un text. Aquest objectiu és essencial per seguir el treball proposat en les guies de lectura.

d) Llegir per aprendre: es tracta d'ampliar coneixements, de saber una mica més. Les guies de lectura són d'una gran ajuda, a més de les discussions prèvies i les informacions que dona prèviament el professor.

e) Llegir per a explicar allò que s'ha llegit. En les nostres guies no oblidem les preguntes de comprensió per tal de seguir atentament la lectura que es proposa.

No es pot oblidar que un dels objectius d'aquest treball és que l'alumnat s'habitui a les lectures i se'n senti motivat. Ens hem fet una sèrie de preguntes en abordar estratègies concretes de lectura:

2.4.1. Estratègies concretes

- Comprendre els propòsits explícits i implícits de la lectura: en aquest sentit, l'alumnat es respon a les preguntes **¿Què he de llegir? ¿Per què i quina finalitat té el que he de llegir?**
- Activar i aportar a la lectura els coneixements previs per tal d'entendre el contingut. Per això, a totes les guies de lectura plantejem quins coneixements tenen els alumnes. Si no en tenen, el professorat farà un petit resum de l'obra que es treballarà a classe, i ells, paral·lelament, buscaran materials sobre l'autor/a. Ens preguntem també sobre la relació entre la portada i el contingut del relat.
- Donar més importància a les coses fonamentals i parar compte amb les secundàries. En aquest sentit, per exemple, s'estudien els personatges principals i els secundaris. Introduïm els concepte de **personatge rodó o pla**, etc.
- Avaluar la consistència interna del contingut que expressa el text i la seva comptabilitat amb el coneixement previ. **¿Té sentit aquest text? ¿És coherent?**
- Comprovar si la comprensió té lloc en la revisió i recapitulació periòdica i l'autointerrogació: **¿què es pretén explicar en aquest paràgraf, apartat o capítol? ¿quina és la idea fonamental?**
- Resumir un capítol, caracteritzar un personatge, reflexionar sobre els comportaments d'aquests i la seva evolució en la novel·la.
- Preguntar-nos quin pot ser el final de la novel·la i treure'n conclusions. Canviar, si cal, el final de la història o preguntar-nos què hauria passat amb un final diferent, etc.

2.4.2. Guies de lectura

S'han treballat els següents materials:

- Andreu Sotorra, **La filla del ral.li**. La Galera
- Devorah Ellis, **El pa de la guerra**. Baula
- Josep Lorman, **L'aventura de Saïd**. Cruïlla
- Jordi Sierra, **La pell de la memòria**. Baula
- Oriol Vergès, **Un poble contra els Hamid**. Bruño
- Rafael Vallbona, **Sense sortida**. Cruïlla.

Totes les guies tindran l'ordre següent:

Fitxa tècnica. L'alumnat haurà de confeccionar aquest tipus de material, després d'haver-lo treballat. També farà consultes a la biblioteca.

- Desxifrar els temes fonamentals i els secundaris.
- Qui és i com escriu l'autor/a d'aquest llibre. Obres publicades Aquest apartat el pot introduir el professorat i pot ser ampliat per l'alumnat.
- Resum de l'obra: el pot fer el professorat. L'alumnat farà resums dels capítols i contestarà les preguntes de comprensió.
- Els personatges principals i secundaris: dades extretes de la lectura: com són, què fan, com es comporten, amb qui estan relacionats. Es treballa la descripció i els conceptes de plans o rodons.
- El punt de vista del personatge: omnisciència total o punt de vista subjectiu.
- El temps i l'espai.

Fases de la lectura

Abans de llegir: observació de la coberta. Confecció d'un qüestionari de treball en relació a la comprensió del títol i de les imatges. Informació prèvia que tenen sobre la cultura d'aquests personatges. Per exemple, a "La filla del ral.li" s'han de documentar sobre cultura africana. Hem d'assenyalar que tots els llibres treballats versen sobre cultures diferents, cosa que enriqueix el coneixement de l'alumnat.

- El professorat explicarà a l'alumne qui és l'autor que llegirà. En algun cas de les guies de lectura que s'han confeccionat, el professorat fa buscar informació sobre aquest aspecte.

- Resum dels fets més importants de l'obra, feta pel professorat i que serveix perquè l'alumnat comenci a ambientar-se en els fets que succeiran en aquesta lectura.

En el llibre que han llegit durant aquest curs, el professor assenyala els "itineraris des del primer capítol fins al final de la novel·la" (com està estructurada la novel·la, quina forma té, vist que aquesta lectura té salts en el passat que els alumnes potser els pot resultar feixuga. Per això, he cregut convenient que el professorat faci de guia i d'animador, en el sentit que els ha d'orientar en tot moment per tal que ells no perdin el fil. Aquest treball també el farà amb els personatges (explicació breu sobre quin tipus de personatge apareix).

Aquest treball en què el professorat haurà d'estar molt actiu, prepara l'alumnat per a les següents fases de lectura i per respondre a les preguntes de comprensió.

Durant la lectura: aplicació de les tècniques bàsiques d'anàlisi d'una novel·la, per exemple, l'estructura, els personatges (en aquest apartat podran ampliar la **fitxa de lectura**. En alguns casos, resumiran el capítol i tots respondran les preguntes de comprensió proposades.

Després de la lectura: preguntes de reflexió sobre els temes principals i secundaris.

Segons el tema que tractin, s'hauran de definir paraules. Hi ha guies que tenen un apartat de vocabulari.

Hi ha una secció per a la reflexió: **Temes per al debat** que consisteix a reflexionar sobre una sèrie de fragments extrets de la novel·la, generalment relacionats amb el tema de la immigració, que és l'eix central d'aquests llibres.

Tots aquests temes es tractaran de forma oral.

Totes les guies tenen un apartat de **Treball de llengua**, amb diferents exercicis per fer després d'haver treballat els altres apartats.

2.4.3. Pla d'animació a la lectura

En aquest apartat, es suggereixen alguns recursos diferents per fer un bon ús de la biblioteca general del centre.

S'ha de tenir en compte que per a dur a terme l'experiència es necessita un bon "animador/a de la lectura a la biblioteca general del centre i que pugui fer de pont entre el professorat de llengües o el tutor/a i l'animador.

Hi ha diferents recursos per a dur a terme l'animació de l'alumnat a la lectura des de la biblioteca. En aquest treball se n'han assenyalat uns quants (entremesos, trobades amb l'autor, tauler expositiu, trobades literàries, guies de lectura, etc. Cal dir que s'han assenyalat uns quants recursos per dur-los a terme progressivament, sempre que hi hagi una persona encarregada d'animar des de la biblioteca.

En aquest sentit, les guies de lectura són un complement més que es pot treballar a classe o també, de manera més sintètica, des de la biblioteca.

2.4.4. Inventari de valors

En aquest apartat, vist que el treball vol aconseguir que l'alumnat reflexioni sobre una sèrie de valors de convivència i toterància, hem triat uns quants valors, sobretot aquells que afecten l'individu i el seu entorn, per tal que el professorat els pugui incorporar a les guies de lectura. En aquest sentit, els valors assenyalats per llegir i reflexionar a classe estan destinats a pensar en la nostra relació amb els altres i veure com podem millorar la nostra actitud envers l'altre/a .

Els valors són elements essencials per a la millora de la persona i de les societats en general. Els altres formen part del nostre món i ens ajuden a comprendre què som nosaltres, en la mesura que el coneixement que tenim dels altres i les nostres relacions amb ells ens ajuden a madurar i a relacionar-nos.

Hem cregut convenient de destacar aquests valors perquè l'alumnat d'avui ha d'aprendre a conviure amb un entorn divers, amb una gran quantitat de cultures diferents. La reflexió sobre l'acceptació d'aquest entorn l'ajuda a enriquir el seu propi món.

Entre els valors que els ajudaran a cohesionar la seva relació amb els altres, hem destacat, tal com assenyala el professor Francesc Torralba, el valor de l'alteritat, el de l'amistat, el de la civilitat, el de l'hospitalitat, el del diàleg, el de la fraternitat, etc.

Aquest tema es pot treballar a classe per grups, després d'haver-se endinsat en alguna de les lectures proposades. El professor llegirà un dels valors i l'alumnat, abans de debatre el tema, pot fer un resum de les idees fonamentals a comentar a classe i contrastar-la amb els companys del grup.

1. La importància dels altres

Mai no podem imaginar un món sense els altres. Algú podria pensar que un món així seria un autèntic paradís, perquè la llibertat no es veuria limitada per ningú i podria gaudir de tot l'espai sense haver de demanar permís a cap altre ésser humà.

Un món sense els altres seria un món fosc i empobrit.

Els altres són un valor en si mateix i són absolutament necessaris per al creixement de la personalitat individual. Els altres influeixen decisivament en el desenvolupament de la pròpia vida, ja que no vivim aïllats els uns dels altres, sinó en contínua interacció amb els altres. Aquesta influència, lluny de ser negativa, ens enriqueix i ens millora des de molts punts de vista.

Els altres són un valor, perquè ens arrossegueu a viure cívicament i a respectar les lleis de la convivència. No s'han de contemplar els altres com un obstacle, sinó més aviat com una possibilitat per a la trobada, per a la conversa, per al treball, per al vincle afectiu.

L'altre esdevé un obstacle i, fins i tot, un inconvenient en la pròpia vida quan el vincle que estableixo amb ell és negatiu i pernicios per a tots dos. Quan l'altre, en canvi, m'escolta, quan l'altre m'educa, quan l'altre fa que la meua vida tingui sentit, m'adono del valor de l'altre.

Molts cops només m'adono d'aquest fet quan l'altre ja no hi és. L'absència de l'altre ens fa prendre consciència del valor que tenia.

Podem trobar personatges literaris que ens parlen sobre el drama del naufrag Robinson Crusoe en aquella illa deserta és precisament el fet de trobar-se sol. Desitja una companyia humana per compartir els seus estats anímics, les seves inquietuds i angoixes, necessita caliu i tendresa humana i se sent terriblement sol en aquell univers perdut en l'oceà.

Un altre personatge que se sent sol és Frankenstein: desitja una companyia de la seva mateixa natura, i així ho manifesta al seu creador. Cal tenir en compte que hi ha formes de viure amb els altres que omplen de satisfacció i hi ha d'altres maneres de viure amb els altres que són nocives perquè generen tensió i violència. Si això és així, fóra bo de tractar de convertir tota relació amb els altres en aquesta forma ideal de tan difícil accés.

2. Un valor imprescindible: l'amistat

L'amistat és un dels valors més transcendents en la història del pensament occidental. Es tracta d'un valor lligat estretament amb el que s'ha comentat anteriorment.

La persona feliç té amics, mentre que la infeliç no té amics.

Tenint en compte aquesta afirmació tan general i contundent, l'amistat sembla un ingredient essencial en la felicitat personal, aquí que sigui important tenir-ne cura i potenciar-la. Cal cuidar les amistats i conrear-les, perquè, sense amics, el món es converteix en una massa opaca i amorfa, en un univers hostil on l'única llei que regeix és la supervivència.

L'amistat és un valor que expressa una manera de relacionar-se amb els altres. L'amistat sempre és selectiva i demana temps. Per això és important la nostra disposició de cara a l'amistat. Cal adoptar una actitud de generositat, disponibilitat i entrega. Cal obrir-se a l'altre vibrar amb ell, sintonitzar amb els seus desigs i projectes, alegries i penes. Aquesta vibració és el que anomenem simpatia. Cal manifestar-se d'una manera veraç, sincera i franca. L'amistat requereix guardar la fidelitat, és a dir, crear en tot moment les relacions de convivència que que s'han promès crear en un moment.

L'amistat requereix una manera de relacionar-se amb l'altre que s'ha de qualificar de pacient. Cal comportar-se de manera cordial, cal tractar l'altre amb respecte. Cal ser comprensiu amb l'altre i la seva situació, i cal posar en marxa una imaginació creadora a fi d'endevinar el que l'altre vol.

L'amistat, com tota vertadera trobada, transfigura la vida humana i l'eleva a un pla de creativitat i de valor.

Com diu Saint Eixúpery al final d'*El petit príncep*, quan l'amistat ha assolit la seva fita, el desert es converteix en el paisatge més bell de la terra.

L'amistat és la millor manera de fer front a la solitud i l'aïllament. En tota situació, l'amistat omple la nostra vida.

En l'amistat no hi ha d'haver lloc per la gelosia, només lloc per a l'admiració.

És propi de l'amistat el desig de trobar-se, de veure's, de conversar, de seguir el fil de la vida junts.

3. Visc amb els altres: la civilitat

Ésser ciutadà és alguna cosa més que residir en una gran urbs de ciment, és adoptar un determinat estil de vida i estar disposats a conviure amb els altres i acceptar unes regles de joc, bàsiques per a la convivència.

De fet, la civilitat es contraposa a la barbàrie. Hi ha civilitat quan les persones són capaces de resoldre els seus problemes mitjançant la paraula i l'acord. Hi ha, en canvi, barbàrie i incivilitat quan els humans practiquen la violència com a forma de resoldre els seus problemes.

La ciutat és un espai on els humans dialoguen, pacten, arriben a acords i respecten mútuament la seva dignitat.

Ésser cívic significa respectar les lleis que regeixen el si de la ciutat. La civilitat ens permet viure pacíficament a la ciutat. Una ciutat és un espai plural on tracten de conviure persones amb hàbits i maneres de ser molt

diferents. Conviure amb els altres no és fàcil, ja que no sempre es poden harmonitzar els estils de vida. Davant d'aquest fenomen no és suficient la *tolerància*, sinó que cal el valor de la civilitat, que també es podria definir com la cordialitat.

Ésser cívic vol dir saber respectar el temps de l'altre, valorar la seva existència i respectar, igualment, el seu espai. És cívica la persona que té cura de l'espai que trepitja i que no tan sols no el deteriora, sinó que vetlla per al seu embelliment, ja que li desagrada viure en un marc lleig i brut.

La persona cívica sap distingir adequadament entre allò públic i allò privat. Preserva cautelosament la privacitat dels altres i, a més, té un gran sentit de la responsabilitat vers la cosa pública, vers els espais que són de tots. La persona cívica considera allò públic com una cosa valuosa: un banc d'una plaça, un semàfor, una planta d'un jardí públic. Té cura de l'entorn, procura no generar molèsties als seus veïns i evita incomoditat als altres.

4. Acollir l'estranger: l'hospitalitat

Ésser hospitalari és estar disposat a rebre l'altre i voler que se senti a casa nostra com a casa seva. Acollir-lo a casa vol dir fer el possible perquè ell pugui expressar-se amb el seu llenguatge, perquè se senti còmode entre nosaltres. Acollir l'altre, però obligar-lo a abandonar les seves arrels, la seva personalitat i els seus costums és una mala manera de ser hospitalari.

Ésser hospitalari amb l'altre vol dir fer-li un lloc i no es relaciona amb la lògica del càlcul ni de l'interès. El qui acull hospitalàriament ho fa gratuïtament, sense pensar que l'altre sigui recíproc.

L'hospitalitat es relaciona també molt estretament amb la *fraternitat*.

L'hospitalitat és enriquidora per al qui la practica. La presència de l'altre/estranger en la pròpia casa és fecunda i és portadora de nous coneixements, perquè l'altre prové de l'altre món, s'expressa amb un altre llenguatge.

Com assenyala Francesc Torralba, "cal anar de la xenofòbia a la filoxènia, és a dir, de l'odi a l'estranger pel fet de ser estranger, a l'estimació de l'altre-estrany".

La trobada amb l'altre revitalitza la nostra imaginació, ens obliga a comprendre el seu punt de vista i ens enriqueix. Només si sentim *curiositat* per l'altre, per la seva forma de viure, l'altre s'arribarà a sentir-se amb nosaltres com a casa.

5. Implicar-se en el món: el compromís

El compromís és un valor ètic que té una gran rellevància en la vida moral de la persona.

Comprometre's vol dir prendre part en la realitat, implicar-s'hi, mirar de canviar les estructures negatives del món en què vivim i transformar-lo positivament.

El compromís es pot concebre, d'entrada, com l'expressió de la *llibertat*. En alguns conceptes actuals, es contraposa llibertat i compromís de tal manera que sembla que comprometre's és perdre llibertat, mentre que romandre en el no compromís és una manera de ser lliure. Aquesta forma de comprendre el compromís i la llibertat és totalment equívoca.

Comprometre's socialment, políticament, religiosament, econòmicament, afectivament no és una manera de perdre llibertat, sinó més aviat al contrari, és una manera de manifestar la pròpia llibertat.

El qui no es compromet mai tampoc no s'equivoca, però tampoc no ha exercitat mai el valor de l'autèntica llibertat.

Per prendre assenyadament un compromís, no n'hi ha prou amb l'aspecte emotiu, sinó que cal el discerniment racional. Cal pensar en allò que ens comprometem i reflexionar si paga la pena de malgastar temps a aquesta causa.

6. La solidaritat

És un valor ètic referit no solament al pla de les persones, sinó també en el de la natura.

El terme *solidaritat* es refereix a una realitat ferma, sòlida, potent, valuosa, assolida mitjançant l'encaix d'éssers diversos i formant una sòlida estructura.

Ésser solidari és entendre l'altre/a i estar disposat a compartir experiències en sentits diversos, comprometre'ns en la realitat dels altres.

Aquest tipus d'estructura sòlida, dinàmica i lleugera s'aconsegueix en la vida social amb la vinculació solidària de cada persona amb els altres i amb el conjunt. Una vinculació d'aquest tipus la realitzen les persones perquè que no són mers individus sinó persones. La persona es desenvolupa tot creant vincles amb altres realitats i fundant maneres de vida comunitària.

7. Deixar viure els altres: el respecte

Lligat amb el valor anterior, en sorgeix un altre que és el del respecte. Aquest valor no es pot identificar amb la indiferència o l'apatia davant de l'altre. Respectar l'altre no vol dir desinteressar-se, ni viure com si no existís, ni prescindir de la seva presència. El respecte és un valor que ens impulsa a tractar els altres i a tractar-nos a nosaltres mateixos de manera acurada.

El respecte vol dir no molestar els altres, a no ferir-los, a no agredir-los.

La manca de respecte ens porta a la descortesia, a la insolència, a la gloriola i a la intromissió.

L'excés de respecte ens duu a la por i al recel.

Respectar és comprendre l'altre des del seu punt de vista i deixar-lo créixer tot posant els mitjans a fi que es realitzi per si mateix i en la seva manera de ser.

El respecte és una actitud, una manera de ser i de viure que ens fa solidaris. La persona respectuosa fomenta l'acollida, l'estima de forma generosa i sincera.

Respectar l'altre significa no aprofitar-se de la seva confiança, de la seva falta d'esperit crític, de la seva credulitat. Significa, a més, no pretendre influir sobre ell, significa no aprofitar-se de la seva fragilitat interior, sentimental i intel·lectual.

3. PRESENTACIÓ DELS RESULTATS OBTINGUTS

3.1. Relació amb les escoles:

A començament d'aquest curs 2006 vaig fer una visita a dues escoles públiques i una de concertada, per tal que m'informessin sobre la seva experiència en el tema de la lectura i l'ús de la biblioteca. L'elecció d'aquestes escoles no va ser gratuïta: eren escoles de procedència majoritària del nostre alumnat.

La primera escola, la més esmentada en el qüestionari inicial que es va passar a començament de curs, és l'escola pública **Rius i Taulet**.

En aquest sentit, he de donar les gràcies al Director Albert Colàs, a la Cap d'Estudis, Neus Pujol, a la secretària, Montserrat Climent i a la responsable de l'aula d'acollida Eulàlia Ros, que em van informar puntualment de tot allò que passava i feien a l'escola en relació a lectures.

Es tracta d'una escola de 232-233 alumnes amb un 56% d'immigració. Em van explicar que totes les classes tenen biblioteca, a més de la biblioteca general. Els nois, a més de llegir la lectura obligatòria, agafen llibres que els agraden de la biblioteca de classe en fan una fitxa. Un aspecte interessant és que tenen la figura del **padrí de lectura** de 6è. envers els de 1er. I així es fan més responsables.

En motiu d'alguna diada, organitzen una exposició per temes (centres d'interès): "Bruixes i bruixots", "Contes d'hivern", etc.

El dia de Sant Jordi els ve l'autor que han llegit.

La Cap d'Estudis del centre **Poeta Foix** Helena Bullich em va explicar que ells també fan fer fitxes de lectures a l'alumnat, a més de fer-los treballar un llibre a classe de llengua. Va posar èmfasi en el fet que havia de ser una lectura guiada a la classe de tutoria i en la importància que té l'escola i, sobretot, la família per a l'hàbit a la lectura de l'alumnat.

Es fa préstec de llibres quinzenal i la professora va donar importància a l'animador de la biblioteca.

Vaig visitar l'escola concertada **Nausica**. La Cap d'Estudis Anna Bayó també em va dir que utilitzaven la biblioteca de classe. Fan una lectura obligatòria i la fan en veu alta i una altra lectura oberta orientada pel professor. La novetat de l'escola és que l'alumnat porta a classe el llibre que els ha agradat i fan una fitxa amb un breu resum del llibre i expliquen per què el recomanen. Pel que fa a les lectures obligatòries, també fan una fitxa (fan una lectura cada trimestre a les classes de llengua).

Aprofiten per parlar de valors a classe de Tutoria.

Què aprofitem dels recursos sobre lectura que es fan a les escoles?

Abans de parlar de l'enquesta inicial, hi ha dos recursos que em van semblar adients per aplicar-los a primer cycle d'ESO a l'IES Menéndez y Pelayo:

- a) A part de fer servir la biblioteca general amb una bona planificació de llibres per tal que l'alumnat vagi a llegir i a veure què es fa a la biblioteca, crec que és molt important crear, com en les escoles la **biblioteca de classe**. Es pot anar fent amb els llibres que vagin portant els alumnes de casa que els hagin agradat. També es tracta que l'alumnat de primer cycle no donin pas tan gran en passar a l'IES, i és una manera d'aprofitar el treball que tenen après d'anys anteriors.
- b) He considerat una bona proposta **els padrins de la lectura**. Es tracta d'un projecte de participació i corresponsabilització de l'alumnat en el seu procés d'aprenentatge. La funció dels padrins (que podrien ser els de tercer o quart d'ESO respecte als de primer i segon) és d'acompanyar i ajudar als més petits en les estones de lectura.

Els objectius que es proposen són:

- Potenciar la participació i les relacions entre membres d'una mateixa comunitat.
- Oferir seguretat i afectivitat a l'aprenent i a l'alumne que l'ajuda. És una manera d'augmentar l'autoestima.
- Possibilitar la corresponsabilització dels alumnes en el procés d'aprenentatge i crear situacions reals de comunicació.
- Afavorir la motivació per a l'ensenyament-aprenentatge de la llengua catalana i del gust per la lectura.

Aquesta activitat es fa un cop a la setmana a la Biblioteca.

S'ha observat que amb aquesta experiència s'afavoreix la motivació, la responsabilitat i la conscienciació tant per ensenyar com per aprendre, i es potencien els lligams de relació entre padrins i fillols, així com la consciència de pertànyer a una comunitat com és el centre d'ensenyament.

3.2. El treball a l'IES Menéndez y Pelayo

3.2.1. Resultats de l'enquesta inicial

Respecte a l'enquesta inicial que es va passar a l'alumnat de primer d'ESO de IES Menéndez y Pelayo a començament de curs (veure ANNEX 1), vaig obtenir una sèrie de dades que, en línies generals, varen ser les següents:

- La major part de l'alumnat de primer d'ESO d'aquest institut prové de l'escola pública Rius i Taulet de Barcelona, tot i que també es van observar altres procedències, com l'escola "Poeta Foix" o la concertada "Nausica". D'altres escoles de procedència són: "El turó del cargol", "Joan Maragall", "Dolors Montserdà" o les "Gravi" i d'altres, els menys, procedien d'"Els xiprers", "Reina Violant", "Lys", "Lourdes", "Farigola", "Orlandai", etc.

En l'apartat anterior, he comentat la visita que a començament de curs vaig realitzar en tres escoles, els resultats que en vaig obtenir i les conclusions a què vaig arribar.

- Tots els alumnes contesten els dos llibres que han llegit anteriorment, la majoria d'ells esmenta els llibres de lectura obligatòria que van fer a les escoles. El professorat li feia omplir fitxes de lectura, en canvi, no li feien omplir qüestionaris de comprensió després de la lectura.
- En l'apartat "T'agrada llegir?" per norma general diuen que sí, i que llegeixen durant el curs i durant les vacances. És curiós d'observar que més del 50% dels alumnes diuen que coneixen altres països a través de les lectures fetes i que també a l'escola han conviscut amb gent de cultures diferents i aquest fet els ha ensenyat moltes coses. Dic això perquè en l'apartat en què analitzaré o més aviat comentaré el resultat que ha donat la lectura La filla del ral.li, les professores de Llengua Catalana m'han comentat que els ha resultat feixuga la lectura, tot i que tractava sobre temes d'immigració. De qualsevol manera, també he de dir que el dia dedicat a debatre el tema a classe va donar immillorables resultats: l'alumnat va donar opinions importants respecte al que tractava el llibre i sobre l'impacte que cultures diferents tenen en la nostra, en el cas del llibre que van llegir, sobre la cultura africana.
- Respecte a les lectures que han agradat més fins ara, en general diuen que els agraden més les novel·les que els contes. S'inclinen per les novel·les d'aventures i les de detectius, menys, en canvi, les d'amor i les fantàstiques.
- Creuen que un bon entorn és important per llegir. La majoria té un ambient adequat quan llegeix. Molts d'ells manifesta, però que li costa concentrar-se.
- Durant i després de la lectura: en general, no s'entreenen a buscar les paraules al diccionari i fan lectures ràpides amb un bon domini de la comprensió lectora.

- Respecte als hàbits de lectura, creuen que llegeixen més a l'escola que a casa, que , en general, no utilitzen la Biblioteca del barri. De vegades diuen que intercavien llibres amb altres companys.
- En l'apartat de la llengua utilitzada, la majoria d'ells parla català a l'escola amb el professorat, no tant amb els companys i és la llengua catalana la d'ús en la majoria d'assignatures.

3.2.2. Experimentació amb una de les lectures proposades: La filla del ral.li

Durant aquest curs els grups de primer d'ESO han llegit aquest llibre d'Andreu Sotorra.

Segons la professora del curs de llengua catalana, Elisabeth Huguet, la lectura els ha resultat un pèl feixuga, potser per la quantitat de vegades que hi ha salts enrere, cosa que pot desorientar l'alumnat.

Vist que l'alumnat d'avui no llegeix i, tot i que manifesta en les enquestes, té hàbits lectors, he arribat a la conclusió que els de primer d'ESO han de treballar les lectures amb **la guia constant del professorat**. Dic això perquè, tot i que segons la professora la lectura era difícil, el dia dedicat al debat a classe, en què jo hi vaig assistir, vaig adonar-me que de les tres preguntes que se li van fer, l'alumnat va debatre des del principi fins a final de classe i les opinions que van donar van ser força sòlides.

De qualsevol manera, els llibres que s'han proposat en aquest treball són per llegir a primer cicle d'ESO. Es tracta de llibres variats, però que versen sobre el tema de la immigració, i s'han triat cultures diferents, només perquè l'alumnat prengui consciència del que representa deixar el teu país d'origen per adaptar-te a una altra cultura, perquè siguin conscients dels trasbals i preocupacions que representa per a aquell o aquella que és il.legal en un altre país i perquè l'alumnat d'aquí aprengui a estimar la **diversitat de cultures** amb les quals avui conviuen fora i dintre dels centres d'ensenyament.

3.2.3. Resultats del debat a classe

Les tres preguntes sobre les quals es van debatre els textos extrets del llibre van ser les següents:

- a) Quines són les causes per les quals et sembla que una persona decideix emigrar.
- b) Posa't a la pell d'un immigrant i explica quins creus que deuen ser els principals problemes que té el pare d'Avella quan arriba a un país com Catalunya i ha de començar de zero.
- c) Quina és l'experiència que té com a persona emigrant algun company o companya que tu coneguis.

El debat i aquestes preguntes es van passar en dues classes de primer.

Les conclusions a què van arribar els alumnes del grup 1.3.-1.4:

-Reconeixen que si un emigrant surt del seu país és perquè vol treballar i poder mantenir la família.

-L'arribada a un altre país és crua: els costa trobar casa per viure i els costa refer la vida perquè s'ha d'aprendre una llengua nova i t'has d'acostumar a una cultura desconeguda.

-Manifesten que hi ha molta gent racista, que hi ha gent que pel sol fet de no pertànyer a la nostra cultura és maltractada, sobretot la cultura marroquina.

-Hi ha en la nostra societat gent molt hipòcrita perquè:

*es culpa els immigrants dels problemes econòmics i socials del país d'arribada.

*són mà d'obra barata, mal pagats. Fan feines perilloses que no vol ningú.

*no poden dir res perquè són il.legals.

-Creuen que hi ha noies emigrants que les obliguen a prostituir-se.

-A la pregunta que se'ls fa de qui pensen que en té la reesponsabilitat, creuen que és la societat, perquè el fet de ser racista ve de molt antic. La gent –creuen- mira malament el sol fet que et vegin físicament diferent.

-Il.legals? Creuen que els problemes dels “sense papers” són gruixuts perquè els obliguen a amagar-se de la justícia. En general manifesten que s'hauria d'arreglar l'economia del país d'origen perquè no es produís l'abandó el país d'origen.

-Una altra de les opinions és que creuen que als països rics els interessa que emigrin perquè tenen treballadors que els paguen pitjor.

-Respecte a la pregunta de si algú coneix alguna experiència, diuen que coneixen casos de nens africans no acceptats a les escoles: “A quart hi havia un nen negre i li deien que era un cavall”. Consideren, però, que ara ja no passa.

-Intervé una nena d'Ecuador que diu que quan va arribar es va sentir marginada; un altre coneix un dentista cubà a qui no li van homologar el títol.

-La solució, diuen, és que cal pensar en un nou projecte de ciutat per acollir els immigrants. No és un problema només d'habitatge, sinó de diners.

3.2.4. Treball sobre la Declaració universal dels drets humans

El dia 13 de desembre de 2005 vaig entrar a classe de primer d'ESO per tal de demanar opinions a l'alumnat respecte a alguns articles dels drets humans.

En primer lloc, vaig fer una tria d'aquests drets per cometar-los a classe amb una adaptació del preàmbul de la Declaració:

“La construcció d’un món solidari, sense injustícies ni violència, només és possible si totes les nacions i tots els individus ens esforcem en promoure, arreu del món, els drets i les llibertats d’aquesta Declaració”.

Vaig llegir i comentar algun aspecte dels articles de l’1-11, i els vaig dir que me’n comentessin dos en grups de quatre persones. En comentaré uns quants:

1er.

Tots els éssers humans neixem lliures i am la mateixa dignitat. Per tant, ens hem de tractar sempre amb respecte.

L’alumnat va opinar que el que deia l’article era veritat, que, en principi, tothom naixia lliure, però que en la realitat això no es complia en la nostra societat perquè el respecte la gent no l’entenia.

5è

Ningú no té dret a torturar-nos, a fer-nos mal, i nosaltres tampoc no tenim dret de fer mal a ningú”

L’alumnat creu que aquest article no es compleix perquè en molts llocs es tortura. Hi ha algun alumne que diu que ni a l’Institut es compleix perquè hi ha nois i noies que maltracten els seus companys. D’altres diuen que a les notícies no paren de sortir maltractaments, físics i psicològics, entre homes i dones i contra nens i nenes indefensos. Un altre aspecte comentat van ser els maltractaments durant les guerres.

8è

Quan algú no respecta els nostres drets, podem demanar la protecció de la justícia

Creuen que no es compleix perquè hi ha molta gent que té por de denunciar injustícies per les possibles represàlies.

L’alumnat arribà a la conclusió que tots aquests articles es vulneren perquè la gent no sap què és respectar l’altre/a i cada cop té menys coneixements sobre els drets humans i és més ignorant dels drets i deures per viure en pau.

3.2.5. L'entrevista i els seus resultats

L'alumnat entrevistat cap a finals del curs 2005-2006, una classe de vint-i-cinc alumnes de primer d'ESO sobre el llibre que els ha agradat més fins ara, fa les següents consideracions:

- Davant la pregunta "Cita un llibre que hagis llegit i recordis amb interès especial", les respostes obtingudes han estat les següents

TÍTOLS CITATS	N.AL.	COM HA CONEGUT L'OBRA
La vuelta al mundo en 80 días	3	Professorat
Un llibre d'història (Enciclopèdia)	1	Família
Harry Potter	8	Mitjans de comunicació / amics
Harry Potter i el calze de foc	1	Mitjans de comunicació
Manolito on the road	1	Professorat
Silvestre Malasang	2	Professorat
El príncipe destronado	1	Professorat
El dietari secret	1	Família
La dama y el escudero	1	Professorat
Los elegidos (una trilogia)	1	Amics
La llegenda del tigre	1	Amics
Cròniques de Nàrnia	2	Mitjans de comunicació
Eragón	1	Família

En un cas, l'alumne ha estat incapaç de citar cap llibre.

- Sobre les influències que han rebut en relació a la lectura triada com a més interessant per a ells, veiem que la influència més citada són els mitjans de comunicació (9 alumnes els citen), mentre que 8 diuen que han estat influïts pel professorat, 4 pels amics i 3 per la família.

Podem veure, doncs, que les dues fonts de lectura més acceptades per l'alumnat entrevistat són els mitjans de comunicació i el professorat.

També podem concloure que el professorat ha exercit una bona influència perquè en 8 casos els llibres recomanats són els més citats i es tracta de cinc títols diferents, mentre en el cas dels mitjans de comunicació només es citen dos títols, i un d'ells és Harry Potter.

La família i els amics no tenen tanta influència segons els entrevistats.

Cap alumne diu que ell mateix ha descobert el llibre. Això ens fa pensar que en general l'alumnat té poca iniciativa per fer una tria dels seus propis

llibres, a més de no tenir-ne per anar a la Biblioteca pública o a comprar-ne a la llibreria

- Respecte al nombre d'alumnes que ha entès i sap explicar el que ha llegit, trobem que 23 alumnes són capaços d'entendre i explicar en trets generals el llibre. Tanmateix, només dos alumnes no contesten les preguntes sobre el contingut i els personatges, l'un perquè no l'ha llegit i l'altre pel fet de tractar-se d'una enciclopèdia.
- Pel que fa a la pregunta d'on l'han llegit, si a casa, a l'escola, a la biblioteca o en un altre lloc, la majoria d'alumnes llegeix a casa, 5 dels quals ho fa a casa i a la biblioteca i només en un cas es parla de la biblioteca.
- Quant al temps invertit, podem observar que els bons lectors (5) llegeixen un llibre en una setmana (fins i tot un alumne parla de quatre dies). Cinc alumnes diuen que han llegit el llibre en dues setmanes i la resta triga d'un a tres mesos.

S'ha de considerar que els títols han estat triats pels alumnes i que l'extensió és diferent. Per exemple, un alumne que ha llegit en un mes i mig una trilogia se l'ha de considerar bon lector.

- Respecte a la pregunta si l'han comentat amb algú, les respostes han estat que l'han comentat amb els companys o amb el professorat en sis casos; amb els amics, en catorze ocasions, i amb la família, nou.
- En preguntar-los si l'han recomanat i a qui, ens trobem sis alumnes que responen negativament i la resta el recomanen a familiars (sis) i amics (quinze).
- L'alumnat explicita en la majoria de casos per què els ha agradat: comenta que es tracta de llibres fantàstics, interessants o apassionants; normalment els agraden aquells que són d'aventures. A més ens trobem amb algun alumne, més madur que ens parla de llibres versemblants i que serveixen per comprendre's a ells mateixos.

Les respostes més habituals són que els llibres són interessants.

Per què els agrada el llibre triat	N. Alumnes
Fantàstic	2
Apassionant	1
Interessant	5
Intrigant	3
D'aventures	4
Entretingut	1

Creatiu	1
Divertit	2
Emocionant	1
Parla de coses possibles	1
Per comprendre't a tú mateix	1
Adequat a l'edat	1
Parla de gustos semblants als meus	1

- A l'entrevista se'ls ha demanat si en el llibre llegit hi reconeixien una sèrie de valors concrets, i els resultats són els següents:

VALORS QUE ES RECONeixEN	Vegades
Convivència pacífica entre persones.	20
Racisme	0
Xenofòbia	0
Violència	8
Respecte	22
Igualtat home-dona	23
Maltractaments	2
Solidaritat/Insolidaritat	18
Relacions afectives	23

Pel fet que són llibres que han triat ells, es comprèn que alguns valors no es considerin, però, en general, l'alumnat reconeix sense dificultat els valors que presenten les obres.

- Malgrat que són capaços d'entendre què els vol transmetre l'autor, relacionen poc aquests continguts amb les seves experiències i vivències.

Dels 24 alumnes que han llegit, només 5 creuen que la lectura els pot influir en la seva vida; la resta respon que no.

Els arguments són del tipus: "la lectura de *Manolito on the road* m'ha ajudat a madurar". "*El Dietari secret* permet identificar-se amb la història". "*Los elegidos* té intriga que obsessiona al lector". "*Harry Potter* permet viure en el món de la màgia i "*Cròniques de Nàrnia* explica una guerra i les guerres són assumptes que sempre afecten".

3.3. L'animació a la lectura

En primer lloc, ens hauríem de preguntar què s'entén per **animació a la lectura**. Una de les definicions més conegudes és la de Carmen Olivares en el llibre de M.Sarto **La animación a la lectura**. Se'ns diu que “és un acte conscient realitzat per tal de produir un apropament afectiu i intel.lectual a un llibre concret, de manera que aquest contacte produeixi una estimació genèrica cap als llibres”.

Per aquest capítol segueixo l'experiència expressada per **Juan José Lage Fernández**, **Animar a leer desde la biblioteca**, un llibre imprescindible i molt didàctic sobre allò que representa l'animació i els recursos fonamentals que cal tenir en compte perquè els nois i noies agafin experiència lectora. Tanmateix, el llibre planteja recursos que cal tenir en compte per muntar una biblioteca que pretengui fer lectors.

Així, he cregut convenient partir d'aquesta experiència que es va dur a terme en un centre d'Oviedo i, a partir del qual, l'autor va construir aquest breuari, perquè dintre l'animació de la lectura hi ha una part imprescindible d'aquest treball, que són les **GUIES DE LECTURA**, tot i que en aquest estudi, les guies no es plantegen amb tantíssim material, com el que ofereix el meu treball.

Si seguim el que ens proposa l'experiència, veiem que:

S'assenyalen quatre grans objectius de l'animació:

1. Que el noi no lector –o poc lector- descobreixi el llibre.
2. Ajudar-lo a passar de la lectura passiva a la lectura activa.
3. Desenvolupar en ell el plaer de la lectura.
4. Ajudar-lo a descobrir la diversitat dels llibres.

En aquest llibre es diferencia entre “actes culturals” (projeccions, guies de lectura, lectures en veu alta...) i “animació” que implica llegir un llibre per tal que el lector compregui, gaudeixi i reflexioni.

Ara bé, aquest és un concepte reduït de l'animació, ja que si un dels objectius assenyalats és que el noi/a no lectors descobreixin el llibre, qualsevol activitat encaminada a aconseguir aquesta fita és vàlida. Tal com diu G.Patte, “tot allò que estimuli l'interès, afini la sensibilitat o obri la intel.ligència, tot això prepara la via cap a la lectura”.

S'ha de tenir en compte que animar és sinònim d'alentar, excitar, incitar i que la majoria de lectors d'aquestes edats s'apropen a un llibre a través d'activitats paral.leles.

Les denominades activitats, tècniques o estratègies d'animació lectora poden englobar-se en dos grans grups:

- a) Les que desperten la curiositat i l'afecció a la lectura.

b) Les que tracten de consolidar una afició que s'ha d'apuntalar.

Es tracta, com diu D.Pennac, d'obrir la gana del lector, d'escurçar les distàncies entre un lector i un llibre, per la qual cosa, podem dir que qualsevol mitjà és vàlid si s'acompleix l'objectiu que ens hem marcat, que aquest apropament sigui real i efectiu. Pensem que un nen es farà lector quan descobreixi que llegir és un plaer, un plaer que li suposarà bons moments. Cal, doncs, ajudar-lo a descobrir aquest plaer i els diversos camins (camins plens d'obstacles i de dificultats que s'han d'anar superant). Fins i tot, cal ajudar-lo a mantenir aquest plaer.

Es tracta d'una qüestió d'edats. En les primeres edats (fins als 7-8 anys), quan encara no dominen els mecanismes de la lectura comprensiva, l'animació serà fonamentalment oral i caldrà trobar suport en la lectura de contes i en despertar la seva innata curiositat i el seu interès pels llibres amb la lectura d'imatges principalment.

Quan ja es domina la tècnica de la lectura (a partir de 8 anys), quan ja és un fet que frueixen amb la lectura, només el contacte amb els bons llibres consolidarà els seus hàbits adquirits fa relativament poc, sense oblidar la lectura oral o altres recursos que poden servir de complement (guies orientatives, trobades amb l'autor...)

Per tant, a partir d'aquestes edats, la batalla de totes les animacions serà orientar-lo cap a llibres que estiguin aprop dels seus interessos.

I ara el paper de l'animador és fonamental.

La següent pregunta que ens podem fer **és per què la necessitat d'animar**. I ens robem davant d'una sèrie de condicionants que ens ajuden a aclarir-ho. Cal animar:

- a) Per la pròpia dificultat intrínseca de la lectura, vist que totes les lectures comprensives suposen un esforç que molts lectors no són capaços de fer en solitari.
- b) Per la competència d'altres mitjans, com la televisió, el mal ús de l'ordinador, etc.
- c) Pels continguts del currículum escolar excessius, que no prioriten la lectura recreativa, lúdica i contemplativa.
- d) Per la pròpia personalitat inquieta, inconstant i dinàmica del primer lector.
- e) Per l'allau de llibres que bombardegen els lectors joves.
- f) Perquè l'animació o motivació és un procés essencial inserit en qualsevol activitat amb característiques pedagògiques.
- g) Per les característiques d'un primer lector disposat a deixar-se influir per activitats lúdiques quan aquestes tenen un cert atractiu.

Una altra qüestió que se'ns planteja està relacionat amb l'**animador/a**. Aquest ha de tenir una sèrie de requisits, uns que són innats i d'altres que els haurà d'adquirir. Podem dir que un bon animador hauria de ser:

- a) Bon lector i bon coneixedor de la literatura i de totes les qüestions en relació a aquest fet.
- b) Una persona amb capacitat de treball, d'improvisació i de comunicació amb els lectors.
- c) Imaginatiu, sensible, obert, pacient, intuïtiu, amb autoritat, il·lusionat.

La funció essencial de l'animador consisteix a animar a llegir, a formar lectors. Per això, cal que, a més de les seves facultats innates, acudir a tècniques, estratègies que despertin la sensibilitat i l'interès o en consolidar l'hàbit lector un cop adquirit, tot facilitant les lectures i orientant en la recerca de la informació.

Avui encara no disposem de dades que ens garanteixin un èxit total de l'animació i del paper de l'animador. El que és cert és que si es fa seriosament, hi ha molts nois i noies que t'expliquen en fer-se grans tenen adquirit l'hàbit lector.

Què cal tenir en compte per a començar a animar l'alumnat

1. La primera constatació que ha de tenir en compte un bon animador és que a l'alumnat se'ls ha d'alentar per tal que no es desanimin i deixin la tasca de llegir o ho facin amb mandra. Cal tenir present que els joves, tot i que avui tenen altres mitjans per distreure's, són susceptibles a una activitat dinamitzadora, s'entusiasmen si veuen al seu costat persones que ho fan amb il·lusió i amb ganes.
2. La segona constatació és que no és pot animar a ningú si un mateix no està animat ni motivat. L'entusiasme d'un professor s'encomana amb facilitat a l'alumnat.
3. Tot i que no existeix una estratègia d'animació decisiva i totes les estratègies són vàlides si funcionen, habitar-se a escoltar històries dóna bons resultats. Hem de fer cas als professionals que opinen que l'amor a la lectura depèn de la tradició oral, com diu Daniel Pennac.
4. Qualsevol activitat animadora ha de partir de la voluntarietat, la participació no obligada i gratuïta. En ho diu Pennac i d'altres pedagogs. Això vol dir que cal associar el llibre amb l'entreteniment, la lectura amb el plaer.
5. Les activitats d'animació no poden durar molts dies. S'han d'anar canviant les estratègies de què ens servim. S'imposa, doncs, la prudència i la moderació, deixar espai per a la meditació i la reflexió.
6. L'animació no coneix edats i qualsevol edat és bona per animar-se a llegir, tot i que el que es llegeix o es coneix en les primeres edats és millor per adquirir l'hàbit lector.

7. Les activitats en grup s'han d'anar alternant amb la lectura individual. No es pot perdre mai de vista que la lectura és un acte personalíssim, solitari i individual, i que no hi ha dos lectos iguals, per la qual cosa hem de pensar que qualsevol activitat animadora ha de tenir com a objectiu el de despertar la curiositat, invitar a la lectura i, després d'això, cal estar atent al lector individual.
8. Formar un lector, educar la seva sensibilitat, crear l'hàbit de la lectura és un treball complicat, ple d'obstacles i dificultats, però també gratificant. L'animador ha de ser pacient per veure els fruits que ha sembrat.
9. S'ha de tenir present que el llibre pot compaginar-se amb altres activitats relacionades amb el món d'avui o en d'altres més antigues, com el teatre, la música, el cinema, la televisió, etc. Abans, com diu el professor Marc Soriano, quan no hi havia tants mitjans audiovisuals es tractava d'apropar el lector al llibre. Però avui hem de procedir a la inversa, és a dir, portar el llibre al lector. Això representa presentar històries atractives, fer-li veure que un llibre pot resultar tan interessant com qualsevol activitat d'un altre tipus.
10. Com diu G.Rodari, "els nois/es nomé tenen necessitat de bones lectures. Per això, es necessita llegir de tot una mica, fins que es vagi adquirint l'experiència lectora.
11. Com diu J.J.Lage, "la no ficció ofereix respostes, però la ficció planteja noves preguntes".
12. Pensa l'autor que només des de la ficció es poden generar experiències i aficions lectores ja que quan es llegeix ficció un noi no està passiu davant d'un text sinó que està participatiu o obert.
13. Cal tenir en compte que el ritme dels nois no és igual per a tots igual. El ritme d'evolució dels nois pateix salts endavant i enrere. Però segons el professor Soriano, aquests estancaments momentanis "no signifiquen necessàriament retrocès, sinó que moltes vegades obeeixen a una necessitat de consolidació de l'adquisició i són l'anunci de nous processos".

Alguns recursos per a animar a la lectura

La biblioteca ha de ser un espai participatiu i convé posar al lector en contacte amb tota una sèrie de recursos que li fan més animosa la invitació a les lectures. Vegem-ne unes quantes.

1. Entremesos

Aquesta experiència es va dur a terme al C.P.La Ería (Oviedo) durant el curs 2001-2002.

Què són els entremesos? Són folis plastificats o cartulines plegades que es col.loquen periòdicament sobre les taules de lectura, l'objectiu de les quals és obrir la gana al lector, invita-lo a llegir i a veure possibles lectures. D'aquesta manera, el lector té informació sobre l'autor i sobre l'obra (novetats) i es pot plantejar també els temes que més li interessin.

En aquests entremesos hi ha un tros de la lectura del llibre en qüestió. Ha de ser un text que susciti curiositat.

Aquests entremesos es col.locaran sobre les taules dels lectors.

2. Trobades amb l'autor/a

Aquesta experiència s'ha dut a terme a l'IES Mrenéndez y Pelayo en dates assenyalades, com la festa de Sant Jordi o a l'acabament d'una lectura de classe. És una experiència que requereix molta preparació per part del professorat de llengua i literatura i exigeix força tacte per tal d'apropar el lector a l'autor.

Des de la biblioteca també es pot tenir en compte i es poden fer més trobades amb autors.

Convé que el professorat que prepara el llibre hagi fet llegir prèviament la lectura i entre tots hagin preparat preguntes per a l'autor del llibre.

Es tracta d'una activitat a fer després d'haver provat els materials que proposem de les guies de lectura.

Això sí, també es pot preparar una trobada amb l'autor després d'haver fet una lectura ràpida del llibre i una explicació acurada per part del professorat que prepara l'activitat.

Amb aquesta experiència, els lectors aprenen moltes coses: a conèixer les vivències i experiències d'un autor directament i no a través del paper escrit, escoltar atentament el procés de confecció del llibres o a saber escoltar i a participar quan es demanin les preguntes.

D'entre les experiències que hem assenyalat, es poden desenrotllar altres recursos. Els esmentarem: **la pancarta expositiva, el racó de l'autor, les cartes de suggeriments o bústies, fer un club de lectors o trobades literàries, fer cartes d'autor (aquesta experiència pot anar unida a la que hem explicat anteriorment, prèvia a la trobada amb un autor), les guies de lectura més breus que les que proposem en aquest treball per treballar a classe, el tauler de literatura, les exposicions literàries, que es poden fer a classe o a la biblioteca, etc...**

4. UNA PROPOSTA DE TREBALL: LES GUIES DE LECTURA

Seguidament, es presenta una proposta de guies de lectura, basades en sis novel·les adequades per a adolescents. La selecció dels títols s'ha fet a partir dels valors i continguts que s'han esmentat més amunt, amb el propòsit de treballar-los amb l'alumnat de primer cicle d'ESO de manera sistemàtica, a través de la lectura i la reflexió. Es tracta, doncs, d'un exercici lingüístic i, alhora, de valors.

A continuació es presenten les guies de lectura, part essencial del treball realitzat. Per la seva amplitud es presenten com un apartat independent. En total són 6 guies, la primera de les quals ha estat experimentada amb alumnes i per tant s'han comentat els resultats obtinguts en el apartat 3.1.

Les propostes presenten algunes variacions perquè es pretén donar recursos diversos al professorat a l'hora de treballar la lectura:

Andreu Sotorra, **La filla del ral.li**. La Galera

Devorah Ellis, **El pa de la guerra**. Baula

Josep Lorman, **L'aventura de Saïd**. Cruïlla

Jordi Sierra, **La pell de la memòria**. Baula

Oriol Vergès, **Un poble contra els Hamid**. Bruño

Rafael Vallbona, **Sense sortida**. Cruïlla.

1. ANDREU SOTORRA: LA FILLA DEL RAL·LI

GUIA PER AL PROFESSORAT

ABANS DE LLEGIR

BIOGRAFIA

Aquest autor va néixer a Reus (Baix Camp) el 28 de juny de 1950. Actualment viu a Barcelona. Combina des de fa temps la feina d'escriptor amb la de periodista, crític literari i locutor radiofònic.

Abans de traslladar-se a Barcelona ja s'havia dedicat des de molt jove al periodisme tant escrit com radiofònic, faceta que no ha abandonat mai, amb col.laboracions a "Catalunya Ràdio", com a comentarista de llibres, a "Ràdio Estel", com a comentarista de teatre i al diari "Avui", com a especialista en informació teatral.

És membre del Col.legi de Periodistes de Catalunya. Ha exercit l'ensenyament, tant per a infants com per a adults, i va tenir una intensa activitat cultural, com a President d'Òmnium Cultural del Baix Camp, durant deu anys.

D'entre l'activitat cultural d'aquest moment destaca la de ser impulsor i fundador dels Premis Literaris Baix Camp que actualment s'atorguen amb els noms d'Antoni de Bofarull i Gabriel Ferrater. És fundador de la col.lecció literària "Escornalbou", que es continua editant, i també de l'Escola de Català Escornalbou, dedicada a l'ensenyament del català per a adults, mestres i llicenciats, en col.laboració amb altres institucions, principalment a la dècada dels anys 80, etapa durant la qual va ser de la Junta Permanent del Català, de la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya.

Com a novel·lista i narrador, ha publicat fins ara vint-i-cinc llibres, principalment de novel·la breu i conte.

RESUM DELS FETS MÉS IMPORTANTS DE L'OBRA

Avella és una noia que té menys de trenta anys. Treballa com a antropòloga i viu a París amb la seva segona mare d'origen català.

El pare d'Avella era del Senegal i fa poc es va morir.

Ara, ella està disposada a descobrir la història del seu pare i de la seva família senegalesa. De retruc, conèixer la seva pròpia història, des que va arribar a Catalunya quan tenia dos anys.

La novel·la és un relat en primera persona de records i d'històries que la protagonista anirà desgranant des de dalt de l'arc de la Defensa de París, on s'ha enfilat, una nit de lluna en quart minvant, per escampar sorra del desert que ha portat del seu poble de naixement, Tambacounda.

A través dels records, Avella ens explica com va viure Andongo, el seu pare, des que va marxar del Senegal amb la necessitat de guanyar diners a Europa després de fer tot tipus de feines a l'Àfrica i no aconseguir sobreviure, fins que va tornar de nou al seu poblat i va trobar que la seva filla petita ja tenia dos anys i que els seus dos fills grans havien mort, així com que la seva dona (la mare biològica d'Avella) no trigaria a morir de la malària.

Un cop a Andongo, el pare es fa càrrec de la situació i, independentment del que pugui dir el seu clan i els déus que el protegeixen, segresta la seva filla i abandona la dona moribunda per tal de tornar cap Europa, concretament, cap a Catalunya, a una ciutat imaginària anomenada Orlanda (que bé podria ser Tarragona o alguna ciutat propera). Allà comença a treballar en la construcció d'un parc d'atraccions i coneix a Maria del Camí i el seu pare, Manuel. Ella es converteix en la seva segona mare (l'única mare que recorda) i ell en el seu avi. Com tota la família, Avella ha de canviar de vida quan Andongo es queda sense feina i s'han de traslladar, primer a la costa i finalment a Orlanda, on la família va a parar en una caseta de lloguer que Avella anomena "la maison des africains".

En aquest petit pis de lloguer Avella descobreix, gràcies a les històries del seu pare, per què l'anomenen filla del ral·li (Avella va néixer una nit de lluna en quart minvant quan el ral·li més famós del desert creuava el seu poble natal, Là-bas, a l'Àfrica).

Les històries del pare parlen dels "Mals Fats", els esperits enfadats de la tribu del pare que sempre perseguiran la família per l'atreviment comès per Andongo de robar la seva filla del clan quan era petita i que són representats per un fragment d'una figura que imita la Victòria de Samotràcia (famosa escultura que hi ha al Museu del Louvre de París) i que Andongo va trencar en la seva primera feina en terra catalana, abans de segrestar la filla.

Les històries del pare també parlen de tradicions i de supersticions al poblat, de la Nina del Clan que Andongo regala a la seva filla quan aquesta té la primera menstruació (representa la seva feminitat).

La vida real és diferent del que expliquen els contes del pare: perquè els contes del pare no parlen de l'ablació del clítoris, de la intolerància, del rebuig social cap als immigrants i de la por que té Avella quan té tretze anys i ha de llegir un manifest en una concentració d'immigrants que demanen justícia, respecte i drets.

Les històries del pare parlen de la lluita personal per fer-se un lloc en un país i de com la bondat i l'amor poden allunyar els Mals Fats.

RECOMANACIONS

1. El professorat explicarà els fets ordenadament, sense tenir en compte els salts al passat que trobem a la novel·la. A partir d'aquí, es poden treballar els fets vistos dels d'un punt de vista cronològic i els fets relatats per Avella a la història.
2. Amb l'ajut d'un mapa dels Països Catalans, l'alumnat aura de trobar on es desenvolupen els fets. També es pot fer el mateix amb un mapa de l'Àfrica.
3. Fer fitxes: es treballarà la confecció d'una fitxa (autor, títol de l'obra subratllat, col·lecció, editorial, lloc i any de publicació). Aprofitar per fer buscar alguns títols de llibres publicats per aquest autor i fer-los fer la fitxa, de manera que poden tenir un arxiu personal amb tots els títols de llibres que es treballin durant el curs.
4. Debat: el professorat serà el guia del debat sobre la immigració (es pot fer abans, durant o en finalitzar la lectura i el treball del llibre. Cal treballar sobre les afirmacions extrems del llibre que parlen sobre aquesta qüestió.

RECURSOS

1. El cinema: Saïd, pel·lícula de Llorenç Soler (1998) mostra les dures condicions de vida que tenen els immigrants magrebins al nostre país, a través de la història de jove Saïd, un noi de vint anys que creua l'estret de Gibraltar en una pastera i aconsegueix arribar a Catalunya, a Barcelona, on aviat s'adonarà dels prejudicis racistes i dels impediments legals que l'obliguen a viure marginat de la societat.
2. Recerca a Internet:
www.sosracisme.com
www.barcelonesjove.net
www.cn.es/diversa/consellcat.htm

ITINERARIS DEL PRIMER CAPÍTOL

El professorat haurà d'explicar què és un itinerari en una novel·la, com està estructurada o quina forma té. Alguns dels aspectes a comentar poden ser:

1. El del primer capítol és circular. També es fa un paral·lelisme entre el lloc on viu Avella i el lloc on ha d'anar a llegir el manifest.
2. Al segon capítol es repeteix a començament i al final la paraula "Manifest", tot i que també s'hi afegeixen nous conceptes, com la paraula Mal Fat.
3. El Mal Fat és la paraula que es troba al començament del tercer capítol.
4. En el quart cal veure que es tracta d'una continuació dels fets que es relaten en el tercer..
5. El cinquè capítol pot funcionar com un capítol independent: infantesa d'Avella.
6. Fer·los veure que la paraula clau entre el capítol VIII i VII és "avellana" i aquest darrer capítol és dedicat a la vida de Manuel, el pare de Maria del Camí.
Convé fer·los treballar les supersticions.
7. El capítol IX fa un salt respecte l'anterior, però els dos són correlatius. En Aquest capítol se'n van a viure al moll de pescadors.
Explicar·los què és una onomatopeia i que en busquin cinc.
8. Als dos darrers capítols, el narrador es trasllada al present. Cal que el professorat els faci veure que el narrador ha jugat en tota la novel·la amb el flash back o salt enrere, i que en l'estructura de la novel·la hi ha un paral·lelisme entre els fets del començament i els dos capítols finals. Per tant, cal que l'alumnat s'adoni que el narrador ha passat del present al passat, que la novel·la és un salt enrere amb intencions diferents en cada capítol (per exemple, la correlació, la independència del capítol, el salt en el passat) per tornar en els dos darrers capítols, sobretot en el XV i darrer, a parlar del present d'Avella, la protagonista.

PERSONATGES

1. La protagonista, Avella, que ha de reconstruir les peces del seu passat i entendre o recordar moltes coses, ara que el seu pare és mort. En el present (no ho sabrem fins al final) és antropòloga i viu a París. Per arribar on és ha hagut de lluitar i fer-se respectar. A través dels records, Avella ens explica la vida del seu pare, del seu clan, de la seva nova mare i de la vida que han viscut plegats. Tanmateix, ens va explicant problemes en què es troba com a dona immigrant: els problemes d'adaptació, la lluita amb el racisme i les diferències que hi ha entre les dues cultures.
2. Andongo és el pare d'Avella. Senegalès, valent i lluitador i capaç de qualsevol cosa per tirar endavant la família.

3. Maria del Camí és la mare catalana de la protagonista. Ella la guiarà sempre per entendre problemes de racisme i intolerància que pateix la raça negra.
4. L'avi Manuel és el pare de Maria del Camí. D'origen andalús, ajuda Andongo quan arriba a Catalunya amb la seva filla de dos anys.

DOSSIER PER A L'ALUMNAT

ABANS DE LLEGIR

1. Observa coberta del llibre i contesta les preguntes següents:

- Què és un ralli? Busca al Diccionari aquesta paraula.
- Quin ralli creus que és el que dona títol al llibre?
- Què en saps?
- Qui hi pot participar?
- S'hi troben moltes dificultats, en el ralli?
- Quins països africans creua?
- Fes un itinerari de la ruta que segueix el ralli.
- Per què és tan famós?

2. ~~Després~~ de llegir el fragment de la pàgina 9, contesta:

- Busca un mapa de París i digues on es troba la Grande Arche de la Défense.
- Quina forma té? Quin color? Busca alguna fotografia per demostrar-ho.
- Què representa Tambacounda? Creus que es tracta d'algun poble? Quina relació té amb la protagonista? Anota una frase on es vegi aquesta relació:

“quan cau la nit, els que venim del sud hi veiem tot Europa”

- La protagonista té més de tretze anys. Com ho saps?
- Quin món s'ha inventat?
- “I he tornat a somriure, com aleshores, mentre em semblava que veia una altra vegada el piset de lloguer que teníem a la Maison des Africains”**
Què fa la protagonista en aquest paràgraf?
Fixa't en el verb utilitzat i respon quins fets s'explicaran a partir de la primera pàgina de la novel·la? present-passats-futurs.

3. Preguntes sobre l'autor.

- Com es diu?
- On va néixer?
- Quines tasques fa actualment? Va fer algun treball que el va ajudar a escriure llibres?
- Cita tres llibres d'aquest autor. Aprofita per fer quatre fitxes.

4. Comencem a reflexionar sobre el tema de la immigració:

- a) Avella, la protagonista, és filla de pare senegalès. En quin lloc del món es troba?
- b) Recorda que Avella està investigant les seves arrels en el clan familiar on va néixer. Fes un petit treball d'investigació per tal d'explicar breument com viu un clan al Senegal.
- c) Posa't a la pell d'un immigrant i explica quins creus que deuen ser els principals problemes que té el pare d'Avella quan arriba a un país com Catalunya i ha de començar de zero.
- d) Explica quina és l'experiència sobre la immigració que pot tenir algun company de cultura diferent de la teva.
- e) Quines són les causes per les quals et sembla que una persona decideix emigrar.
- f) Busca a Internet i respon:
 - Nombre d'immigrants a Catalunya i origen predominant.
 - Nombre d'immigrants a Espanya i origen predominant.
 - Nombre d'immigrants a Europa i origen predominant.

DURANT LA LECTURA

QÜESTIONARIS

PRIMER CAPÍTOL

1. On viu Avella quan comença l'obra?
2. Quina edat té?
3. Amb qui viu?
4. Quina ciutat del Mediterrani pot ser Orlanda? Com ho saps?
5. Dades més importants d'aquesta ciutat:
 - a) Població.
 - b) Què té al voltant?
 - c) Té platja?
 - d) És molt gran?
 Ja saps de quina ciutat està parlant?
6. Com és la casa?
7. Com hi entren?
8. Quantes habitacions té?
9. Quin pis tenen llogat?
10. Com se'ns descriu l'escala?
11. Quants records deixa dintre el bagul?
12. La protagonista, té secrets?
13. A què es dedicava abans el pare?
14. Fes un inventari dels mobles que té la família.

15. La proagonista, era feliç aleshores?
16. Itinerari del primer capítol:
 - a) Què ha de fer l'Avella (ens ho diu al començament del capítol).
 - b) Quan ha de llegir el Manifest? (al final del capítol). Busca el paràgraf i escriu-lo. Té relació amb alguna altra ciutat?

SEGON CAPÍTOL

1. Qui li diu al pare que Avella ha de llegir aquell Manifest?
2. A quina festa s'ha de llegir el Manifest?
3. En quina llengua l'ha de llegir?
4. Compara amb la llengua catalana. Busca d'on prové aquesta llengua. Té alguna relació amb la llengua que utilitza Avella?
5. Descriu la festa de les danses africanes (com són, com es manifesten, etc.)
6. Avella descriu la dansa de molts colors. Per què?
7. I els cants africans, a què són comparables, segons la protagonista?
8. Quina sensació final té aquell dia la protagonista? Quin sentit se li desperta? (vista, oïda, ofacte, gust, tacte)
9. Quines herbes aromàtiques s'hi descriuen?
10. Com és la mare segons Avella?
11. Com se diu la seva segona mare?
12. On és Tambacounda? Busca en un mapa d'Àfrica.
13. D'on vénen els africans?
14. Com anomena Avella la menstruació?
15. De què és feta la Nina del Clan? Quan es regala? Quin sentit final té?
16. Què posen al cartell que despleguen a la Manifestació?
17. Quines conclusions treu Abella després de reflexionar sobre ella?
18. En quin mes passa tot això?
19. Què li agrada més a Avella durant les nits amb quart minvant?
20. D'on surt el ral.li? Quin sentit té per a l'oncle matern?
21. Quin itinerari segueix el ral.li?
22. Ara ja saps possiblement en quin lloc exacte va néixer Abella?
23. Quin sentit té l'afirmació que fa el pare: "Hi ha massa il.legals".
24. Què és la legalitat per al pare?
25. El capítol acaba amb el concepte "Mal Fat". Saps de què es tracta i quin significat té per al pare d'Avella?

TERCER CAPÍTOL

1. Aquest capítol fa un salt enrere per explicar-nos fets que afecten la protagonista:
 - a) Deu mesos abans de què?
 - b) Quina edat tenia Avella? Amb què coincideix?
2. On troba feina la segona mare d'Avella?
3. És una dona supersticiosa? Com ho saps?
4. Es troba una còpia decorativa que imita la Victòria de Samotràcia:

- a) què representa?
 - b) A quina cultura pertany?
 - c) Com se'ns descriu?
 - d) Busca informació sobre aquesta escultura.
5. Com es deia la seva mare biològica?
 6. Li va donar el pit, fins quan. Creus que un nadó europeu mama tant temps com l'africà?
 7. L'Avella ens explica la història del seu pare:
 - a) Com arriba al nostre país?
 - b) Li va ser fàcil embarcar-se?
 - c) A quins treballs es va dedicar quan va arribar al Mediterrani?
 - d) La situació dels senegalesos deu anys enrere, és la mateixa que l'actual?
 - e) Què hi anaven a fer a París?
 - f) De què els van acusar?
 8. El pare, quan va començar a ser una persona no silenciosa? Quin treball feia?
 9. Quina proposta fa al pare l'encarregat del parc d'atraccions?
 10. Què troba el pare a la residència de Tobojardín? Com és aquesta residència?
 11. En quin moment el persegueix el Mal Fat?
 12. A qui acusen?
 13. Què fa el pare d'Avella en relació a l'ala trencada?
 14. Què passa amb els àrabs de Líbia? De què els van acusar?
 15. Busca al diari algun cas il.legal d'immigrants.
 16. Té mala consciència el pare d'Avella?
 17. Quina proposta li fan?
 18. Creus que li fan xantatge? En quin sentit?
 19. Què li ofereixen?

QUART CAPÍTOL

1. Quina transacció havia de fer el vaixell on anava el pare d'Avella?
2. Amb què havia de traficar? A quin grup italià li interessa també el tràfic del Mediterrani?
3. Què vol dir enyorança per al pare d'Avella?
4. Quin és el problema que té l'oli d'oliva que transporten? A qui el venien? A canvi de què?
5. Com s'anomena l'operació que duen a terme?
6. Què hi tenen a veure els àrabs en aquesta operació?
7. Creus que es tracta d'una operació de gran escala?
8. Quin govern hi ha al darrere d'aquesta operació?
9. Què és la guerra del Golf? Quan temps fa que es produí?
10. En què s'havien de reconvertir els comandos àrabs terroristes? Què pensaven provocar?
11. Tota aquesta operació, la sabien els africans, els que havien de reunir-se al Parc de la Ciutadella?
12. Quin paper fan els "caps rapats". A qui s'assemblen?
13. A quina trampa es refereixen? De qui eren víctimes?

CINQUÈ CAPÍTOL

Aquest capítol està dedicat a explicar la història dels pares d'Avella. Podria funcionar com una història independent de la trama de la novel·la. Assenyala'n els punts més importants.

SISÈ CAPÍTOL

1. Explica que passa, com es viu, etc, al Senegal quan Avella té dos anys.
2. La novel·la enceta els problema dels animals en perill d'extinció? Per què es produeix?
3. En quin tipus de vaixell surten Avella i el seu pare de Dakar?
4. Abella recorda en olts moments el pas per aquell vaixell. Per què?
5. De qui portava el nom Avella?
6. Com troben el parc d'atraccions?
7. Què fan aquest cop amb el parell de vaixells i l'oli que transporten?
8. Què passa finalment amb el parc d'atraccions?
9. Li retreuen al pare en algun moment que s'hagi emportat la seva filla?
10. El pare, diu la veritat sobre aquests fets?

SETÈ CAPÍTOL

1. Quines lengües uneixen els africans a Europa?
2. Qui va ensenyar la llengua catalana a Avella?
3. Com arriba a tenir Avella una segona mare?
4. Qui era aquesta dona? A què es dedicava?
5. Al pare d'Avella, quina feina li proposen? Qui li la va proposar?
6. Quins són els problemes amb els avellaners. És un problema semblant al conreu del cacauet?
7. Explica en poques paraules quin és l'itinerari que fa Manuel quan arriba d'Andalusia a Catalunya.
8. Fes una tria de paraules específiques del camp (busca a la pàgina 81).
9. Què és la fil·loxera? A qui ataca?
10. Esmenta quatre tipus de plagues de l'avellaner (busca a la pàgina 82)
11. Quants grans avellanes caben en cada sac?
12. Explica l'operació que fa Manuel per vendre les avellanes.

VUITÈ CAPÍTOL

1. Quina creus que és la paraula clau que enllaça el capítol VIIIè i e VIIè.
2. Explica com es produeix el canvi de nom d'Avella.
3. El pare, encara pensa en Amiata?
4. Quina edat tenia Avella quan el pare es va casar amb Maria del Camí?
5. Quina cançó li canta el pare cada nit?
6. El pare, perd la feina? Quan?

NOVÈ CAPÍTOL

1. On se'n van a viure?
2. Com està de salut l'avi Manuel?
3. Explica com es pesca a Dakar.
4. Què és la paraula "xac"?
5. Saps fer arròs de peix? Demana a algú que et doni la recepta i escriu-la.
6. Diques onze classes de peixos del Senegal. Consulta la pàgina 96.
7. Quins peixos es poden pescar de nit.
8. Per què Andongo no vol anar a l'enterrament del pescador?
9. Què fa Andongo per enterrar els mals esperits.
10. Les coses sembla que es precipiten: què fan a partir d'aleshores? Quants anys té Avella?

DESÈ CAPÍTOL

1. Es torna a parlar del Manifest i s'enceta amb un tema molt debatut: l'ablació del clítoris. A l'Avella, li havien practicat aquesta operació quan era petita?
2. Quants anys fa que viuen al carreró del raval d'Orlanda?
3. El pare, ja és legal? Des de quan? Què vol dir ser "legal" per a un immigrant?
4. Quin és l'actual ofici del pare? Quan troba la feina?
5. Quin era el nom que li van posar a Avella al llibre de família? D'on prové el nom d'"Avella"?
6. Quan va conèixer el Gerard? Quants anys tenien? On el coneix?
7. La tradició de pujar un castell humà, on es practica?. A Avella li recorda alguna cosa de l'Àfrica?
8. Explica què és un "quatre de nou amb folre"
9. Quin tipus de castell fan quan puja l'Avella?
10. **"I el Gerard i jo ens vam estimar aquell dia perquè havíem crescut plegats"**. Què vol dir aquestan expressió?
11. Com es van anar separant l'Avella i el Gerard?

ONZÈ CAPÍTOL

1. Què passa amb la Protectora d'Animals?
2. A què es dedica el pare d'Avella quan perd la feina?
3. Què passa mentrestant a Guinea?
4. Com veu Avella la seva segona mare?
5. Quin tipus de dibuix fa Avella quan entra a l'escola.
6. Com representen els nens a uns pares que vénen de lluny?
7. Saps interpretar el dibuix que fa Avella a l'escola?
8. Reprodueix la segona cançó que aprèn Avella, la de la jungla i la seva verge.

9. Quin regal li feia la mare a Andongo quan arribava de petit a casa?
10. Fes un resum breu del conte que Andongo li explica a Avella.
11. Creus que li explica coses molt diferents i allunyades de la nostra cultura?
12. Què li explica Avella al pare que encara no sap?
13. Com es deien Europa i Àfrica? Com es deia l'oceà?
14. Al pare, què li recorda la tardor?
15. Com es fa la "ratafia"? Cerca'n els ingredients.

DOTZÈ CAPÍTOL

1. Qui apareix morta a la "Maison des Africains"?
2. Quin càrrec tenia Andongo en aquell moment?
3. Què va passar amb la "Protectora d'Animals"?
4. Qui va sortir-ne malparat aquell dia?

TRETZÈ CAPÍTOL

1. Què s'esdevé en el Parc d'Atraccions? Per què no es pot dur a terme el projecte?
2. Passen per una crisi econòmica? Qui, quan i per què?
3. Avella, va a un centre cívic?
4. De qui s'enamora Avella? Quants anys té en aquest moment ella?
5. De què s'adona Avella respecte a la vella lfa?
6. Quina oració recorda Avella?
7. Què vol dir fer el remei de l'airada? Com es prepara?
8. Què li diu Abdel per declarar-se?.

CATORZÈ CAPÍTOL

1. El capítol es trasllada, on?
2. Quin itinerari fa Avella? Per on? Quina edat té?
3. Què demana el President de l'Associació Nacional d'Immigrants?

QUINZÈ CAPÍTOL

1. On ens trobem en aquest moment?
2. Després de parlar de París, d'on parteix el capítol? Què explica Avella?
3. Ella, va a Dakar algun dia?
4. Avella, com vol enterrar la "Nina del Clan d'Aminata"
5. Què vol fer a París?

VOCABULARI

PRIMER CAPÍTOL

- manifest
- minaret
- desplomar
- escairat/da
- biga
- al·lotjar
- esquerdada
- ajupir-se
- cavallerissa
- buc
- periscopi
- migradors
- piuladissa
- alcova
- paravent
- torrapipes
- Mal Fat
- griot
- dèria

SEGON

- aiguabarreig
- bosquines
- tamborino
- conurbació
- sagristà
- encantarinar
- em feia ballar el cap amb els seus números del compte de la vella

- prendre el pèl
- condescendent
- cantiret
- gil.laba
- colonitzador
- envolat
- rampell
- xenofòbia
- posar llenya al foc
- estar més pelat que una rata
- espurnejant

TERCER

- alcova
- xirivies
- no hi entenc un borrall
- polissó
- conurbació
- escarràs
- crestall
- fangar
- xantatge

QUART

- mandinga
- noliejar
- estires-i-arronses
- suborn
- xenofòbia
- desblocar

SISÈ

- gabial
- agafar-lo entre l'espasa i la paret

SETÈ

- conreu
- expropiació
- fil.loxera
- plançó
- esporgar
- rasclèt
- xerrac
- floc

VUITÈ

- grill
- bassa

NOVÈ

- almadrava
- escorxar
- pinso
- moll

-xorar
-ablació

DESE

-temporer
-tràiler
-enxaneta
-esmicolar
-boixet
-esglai
-paravent

ONZÈ

-entaforada
-cavallerissa
-mill
-moniato
-esgarip
-alzina
-gla
-cireretes d'arboç
-ratafia
-ensurt

DOTZÈ

-xenòfob
-esverat
-rebufar

TRETZÈ

-ferradures
-remei de l'airada

QUINZÈ

-embigat

DESPRÉS DE LA LECTURA

FEM UN PETIT DICCIONARI EN RELACIÓ A LA PARAULA RACISME

RACISME: comportament bastant estès, comú a totes les societats. Consisteix en desconfiar de les persones que tenen característiques físiques i culturals diferents de les nostres, i fins i tot a menysprear-les.

XENOFÒBIA:

IL.LEGAL:

DIFERENT:

INFERIORITAT:

MALTRACTAMENT:

MANIPULAT:

ESTRANY:

EXPULSAT:

ESTRANGER:

DESCONFIAT:

PREJUDICI:

REPULSIÓ:

DISCRIMINACIÓ:

GUETO:

DESARRELAT:

CONTRARI:

MESTISSATGE:

FANÀTIC:

CEC:

IGNORANT:

ENEMIC:

EXILIAT:

EXERCICIS

1. Distribueix aquests **VERBS** en aquest paràgraf i conjuga'ls en pretèrit imperfet:

VOLER/ AFEGIR/PUJAR/ENTENDRE/MIRAR/CALDRE/FER/ÉSSER

I nosaltres dos ensDecidíem quiNoque parléssim perquè ensaixí. I aprovàvem el castell o veure que no ens hi vàiem amb el cor fort per tirar amunt. Per això sempre em va semblar que els castellsun joc de petits al qualels grans perquè no créixer i ens fèien créixer a nosaltres”

2. Prova de posar aquest paràgraf en passat remot. Hauràs d'utilitzar el perfet.
3. Aquest paràgraf té molt de moviment. Això vol dir que el narrador ha utilitzat uns ingredients que han fet d'aquest paràgraf una cosa molt viva. Busca quins són aquests ingredients:

“-És clar que em voldran! Jo sé com va tot això de pescar! Perquè després, Là-bas, tot es va fer modern. Primer sortia l'avió amb radar per localitzar les tonyines en alta mar. Després avisava les barcasses. S'anava a tot motor cap al lloc, es paraven les almadraves i, amunt amb les tonyines! Auuup!Aaauuuup! Quan són mig vives, les males bèsties, encara cuegen més! Fins que la barca no podia més i tot era tonyina. Abans d'arribar a Dakar, ja n'havíem escorxat la meitat! Xac! El cap fora. Xac,xac,xac! Tota la carn escuarterada”.

4. L'Avella no es va aprendre mai el nom dels peixos del Mediterrani. Prova tu si els recordes i fas dels noms una bona “sopa ede lletres”:

“Quan sentia parlar de rogers, pagells, llucets, besucs, calamarsos, cintes, mòlles, llobarros, raps, escamarlans o escòrpores, arronsava les espatlles”

SOPA DE LLETRES

5. Amb algun d'aquests peixos es pot fer una “sopa de peix”. Quins?

RECEPTA (sopa de peix)

6. Llegeix atentament aquest paràgraf i digues si és una descripció o una narració:

“Feia lluna nova. Però els núvols i la fosca l’amagaven darrere el seu vel. Encara no era temporada turística i les terrasses estaven totes tancades. Semblava un mar robat. El pare va travessar el passeig del port, arraconat per sota d’una de les porxades. Va arribar al moll. I va buscar la caseta del pescador solitari. La paret blanca relluïa en la foscor. La porta i els finestrons blaus eren com tres taques de peix de nit enmig de la clapa blanca”

7. El text fa referència a una “nit de lluna nova”. Tot i que es tracta d’una nit clara,

intenta començar i transformar el text a partir de:

“Feia un sol espetarrant...”

8. Descriu Andongo, el pare d’Avella a partir de les següents paraules. En el llibre és un personatge important perquè a través d’ell Avella pot buscar les seves arrels.

DECIDIT/TEMERÓS/SUPERSTICIÓS/TENDRE/ENDURIT/NOSTÀLGIC/
HIPÒCRITA/ENCONGIT/XERRAIRE/ORGULLÓS/MENTIDER/MISTERIÓS/E
STRANY/TREBALLADOR/CORTÈS/SILENCIÓS/PROTECTOR.

9. Compara l’Avella que surt al primer capítol i la del final del llibre. Creus que ha heretat trets de caràcter del seu pare o hi ha diferències importants.

10. Relaciona les paraules de les dues columnes:

TRÀFIC

EMPRESA

IMMIGRANT

BRUIXERIA

RACISME

PESSIMISTA

EMPIPADOR

SOLIDARI

ENFURISMAT

TREBALLADOR

TRISTOR

ARBORAT

SUPERSTICIÓ

ARMES

DESARRELAT

XENOFÒBIA

AGERMANAMENT

MALHUMOR

TEMES PER AL DEBAT A CLASSE

A partir d'aquestes afirmacions, intenteu, en grups de quatre, buscar les causes per les quals una persona ha de marxar del seu país d'origen, és a dir, ha d'emigrar.

“Tots vivíem escampats al llarg de la costa europea del Mediterrani. Aleshores, els pares hi subsistien treballant, si podien. Tots plegats intentàvem, em sembla, de refer-hi la vida”. (16).

“M'imaginava els amics del pare, les mares de famílies dels amics del pare aguantant la pancarta estesa de sis metres, amb el lema de la manifestació en lletres ben grosses: “Prou a la intolerància!”. (22)

“La ciutat d'Europa on sobretot els senegalesos s'entenien més bé perquè, com el pare, parlaven en francès, i perquè la història els havia unit en una mena de cordó umbilical que anomenaven colonitzador i que ningú no s'havia atrevit a tallar encara mai del tot”. (24)

“El que realment semblava un singlot empipador era na de les frases de l'escrit que no em deixava continuar endavant la lectura: “Denunciem els actes de racisme, la intolerància d'alguns sectors de la societat, i els rampells de xenofòbia” deia.” (26).

Hi ha paraules que les haureu de buscar al Diccionari:

1. RACISME
2. INTOLERÀNCIA
3. RAMPELL
4. XENOFÒBIA

“O almenys els immigrants érem els únics que ens fèiem sentir, potser perquè tots els elements se'ns havien conjurat per girar-nos l'esquena. -Hi ha massa il·legals- vaig sentir que deia un dia el pare-. Aviat, fins i tot els que tenim els papers, haurem d'anar amb el certificat penjat al nas”. (26)

“Les males notícies que toquen la butxaca dels europeus sempre acaben esquitxant la dels immigrants”(28)

“Ara ja no necessiten la nostra mà d'obra barata perquè són ells els que no tenen feina
-exclamava el pare” (28)

“Mal pagats, és clar, però qualsevol cosa era bona per a la majoria de nosaltres, comparat amb el que havíem deixat enrere”(36)

“Una feina com aquella, de mal fer i perillosa, només la podien fer els immigrants” (40).

“¿Què dius, home? Oblida-te'n, Andongo. No et preocupis pels libis que han detingut. I procura no dir res sobre el que ha passat, si no vols perdre la teva feina il.legal” (43).

“Van dir que s'havien suïcidat. No els va ~~extradir~~ ningú. No els coneixia ningú. Ningú tampoc va reclamar els seus cossos. L'encarregat ho va anunciar un dia, en veu alta, perquè el sentissin tots els temporers que feien cua per cobrar la setmanada:
-Ja veieu com els dos moros de l'ala trencada han temptat la mala sort. És el que els passa als que no ~~saben~~ entendre que quan et posen el plat a taula s'ha de dir: ~~sí senyor~~, i callar” (44).

2. DEVORAH ELLIS: EL PA DE LA GUERRA

GUIA PER AL PROFESSORAT

ABANS DE LLEGIR

BIOGRAFIA DE L'AUTORA

Des de molt jove, Devorah Ellis, canadenca, ha estat una activista social compromesa amb la lluita per la justícia econòmica, els moviments pacifistes i els drets de la dona.

La seva primera novel·la per a joves publicada el 1999, va ser nominada com a llibre de l'any per l'*Associació de Bibliotecaris canadencs*.

A l'actualitat, treballa com a consellera de salut mental a Toronto.

Abans d'escriure El pa de la guerra, Devorah Ellis va passar una quantes mesos parlant amb dones en els camps de refugiats del Pakistan i de Rússia. Durant la seva estada allà, va conèixer la mare i la germana d'una nena de Kabul que s'havia vestit de noi i tallat els cabells per poder vendre coses al mercat i així poder mantenir la família.

Aquest fet la va fer pensar en la immensa capacitat que tenen els nens per al valor i la supervivència en moments en què els adults volen asfixiar el seu futur.

PETIT RESUM DE L'OBRA

Aquesta història tracta d'una nena que es diu Parvana, que té onze anys i viu a l'Afganistan durant l'època del poder dels talibans.

Viu en una casa enorme amb la seva família fins que va començar la guerra i va haver d'abandonar casa seva amb la seva família, doncs havia estat derribada a causa d'una bomba, a conseqüència de la qual mor el seu germà.

En el moment de la història viu amb la seva família en una habitació.

El pare de Parvana treballa en el mercat tot llegint cartes i venent alguns estris antics que els quedaven a la família. Ella sempre acompanyava el seu pare, però havia d'estar immòbil perquè si els talibans la descobrien la podien matar. Ella sap que si li pregunten què hi fa allí, ha de dir que ajuda el seu pare a caminar.

Un dia es presenten els talibans a casa seva i arresten el seu pare. Va amb la seva mare a buscar-lo, però només troben violència, maltractaments i no aconsegueixen saber on és el pare.

Quan comença a faltar menjar a casa seva decideixen transformar Parvana en un noi. Entre una professora d'ella i els de casa, li tallen els cabells i li posen la roba del seu germà mort.

A Parvana no li fa gaire gràcia la solució, però s'acostuma a treballar en el mercat tal com feia el seu pare. Un dia, troba una amiga seva fent la mateixa feina; i es posen a treballar juntes. Arrepleguen fins i tot ossos humans per vendre al mercat.

La seves germanes i la mare se'n van a Mazar: Noòria s'havia de casar. Parvana, per por de ser descoberta, es queda amb la senyora Weera.

Un bon dia d'agost, la Parvana es troba a una dona plorant a la nit a Kabul. I la duu a casa seva. Després de menjar i recompondre's, la dona explica que es diu Homa i que ha fugit de Mazar quan els talibans han pres la ciutat.

La senyora Weera i la Parvana es van esverar: la mare i els seus germans eren a la ciutat!

Parvana, una tarda, quan arriba de la feina, troba que dos homes ajudeen el seu pare a pujar les escales. El pare arriba amb molt males condicions: no parla i es nota que l'han apallissat.

Quan es recupera, la Parvana i el seu pare decideixen anar a buscar la resta de la família. La senyora Weera se'n va al Pakistan amb la Homa. Diu que allà podrà treballar i que es podran posar en contacte amb el grup que organitzava les dones afganeses a l'exili.

GUIA PER A L'ALUMNAT

DURANT LA LECTURA

PREGUNTES DE COMPRENSIÓ

U

1. On ens trobem al comçament de la novel.la?
2. Qui és la Pavana?. Què fa?
3. Per què no pot sortir de casa?
4. Com es diu la seva germana?
5. Com viuen. Quantes persones viuen en aquesta casa?
6. A què està acostumada la Parvana?
7. Quants anys té?
8. Què havia vist la Parvana que fan els talibans?
9. Com parlen els clients? Quins idiomes entén i parla la Parvana?
10. Què troba a faltar la Parvana?
11. Quina és la seva assignatura preferida?
12. Quina història o part de la història s'explica? Fes-ne un resum.
13. Els seus pares, guanyen bons sous? Per què?
14. Ara, cada cop són més pobres. Sabries explicar per què?
15. Què significa estudiant talibà?
16. Què opina el seu pare dels talibans?
17. Què li passa a la cama al seu pare?
18. De qui són les cames ortopèdiques que venen els senyors al mercat?
19. Com havia estat Kabul? Busca en un mapa on es troba l'Afganistan i on Kabul. Fes-ne un dibuix.
20. La Parvana, què pregunta sobre les dones?
21. Com anomena el pare la muntanya del davant?

DOS

1. Què fan la mare i la Noòria?
2. Què li manen fer a la Parvana?
3. Mentrestant, què fa el pare?
4. Per què la Parvana és l'única que pot fer aquest servei?
5. Com és que la Parvana no té ningú per parlar ni per jugar?
6. Què pensa la Parvana de la seva mare?
7. Com qualifica la Parvana a la seva germana Noòria?
8. Qui havia estat el germà més gran? Com va morir?
9. Què recorda Noòria del seu germà?
10. Com es menja a l'estil afganès?

11. Què diu el pare dels afganesos?
12. Explica amb poques paraules la guerra amb els anglesos.
13. Com guanyen la batalla els afganesos?
14. Quina història explica la mare arran dels fets?
15. Què passa de sobte? Qui entra a casa?
16. Què passa a casa a partir d'ara?

TRES

1. Què els passa durant la nit?
2. Per on entra l'únic raig de sol? Què passa amb les finestres?
3. Què decideixen fer el dia següent?
4. Qui va a la presó per veure si poden treure el pare?
5. Com es diu la presó? Com és?
6. Què els fan els soldats?

QUATRE

1. Com tenen els peus de tant caminar?
2. Quina conversa amb el pare recorda la mare?
3. Què fa la Noòria mentrestant?
4. Al matí següent, la Parvana, recorda què ha somiat?
5. Amb qui es posa a jugar la Parvana?
6. Què fan amb la fotografia del seu pare?
7. Amb qui es posa a jugar la Parvana?
8. De què s'adonen el quart dia d'haver arribat?
9. La Parvana, decideix fer alguna cosa per a la família?

CINC

1. Què se li planteja a la Parvana?
2. Què li fa el talibà?
3. A qui troba la Parvana mentre plora?
4. Qui és la senyora Weera? Com és?
5. Què fa la Noòria a la Parvana?

SIS

1. Quina decisió prenen respecte a la Parvana? Quins avantatges té?
2. Quina roba li pensen posar?
3. Què li fan en primer lloc?
4. La Parvana, es mira al mirall? Què veu?
5. Què fan amb els cabells de la Parvana?
6. Quines sensacions té ella?
7. Qui és més menyspreativa amb ella?
8. La mare li dona diners. Per què?

9. La Parvana, com se sent quan va pel carrer?
10. De què s'adona després de comprar?
11. Quan arriba a casa, què li passa a la mare?
12. Qui fa el sopar?

SET

1. Si algú li pregunta qui és, què ha de respondre la Parvana?
2. A què es dedica la Parvana al mercat?
3. Què li diu la Parvana al talibà?
4. Què treu el talibà? A qui va dirigida?
5. Fes un resum del contingut de la carta.
6. A quina conclusió arriba la Parvana sobre els talibans?
7. La Parvana, ven alguna cosa? Sap fer la feina?

VUIT

1. Què li demana la senyora Weera?
2. La mare, s'alegra del que la Parvana fa? Qui és que no se n'alegra?
3. On viu la senyora Weera?
4. Quina cosa especial ensenya la senyora Weera a la Parvana?
5. Amb qui vol anar la Maryam? Com anomena la Parvana?
6. Qui acompanya cada dia a buscar aigua a la Parvana?
7. Qui es nega a acompanyar la Parvana?
8. Finalment, qui surt a passejar cada dia?
9. Què pensa la Parvana del seu pare?
10. Un dia, què passa al mercat?
11. Quan es vessen les bosses de te, què descobreix la Parvana?

NOU

1. Qui veu la Parvana?
2. Quant de temps es dedica a fer aquesta feina?
3. Què se li acut de fer a la senyora Weera?
4. Què proposa la Noòria? Li fa gràcia a la Parvana?
5. Quina proposta li fa la seva amiga Shauzia?

DEU

1. Quina és la feina que cal fer per guanyar diners?
2. Descriu el dia que fa.
3. Què diu i què tem la Parvana?
4. Amb què han de parar compte?

ONZE

1. S'adonen que la Parvana va mullada?
2. La Parvana, explica a la seva mare què han fet?

3. La senyora Weera explica per què serveix agafar ossos humans. Diga-ho amb poques paraules.
4. Qui diu que la Parvana ha de continuar amb la feina?
5. La Parvana, pot menjar-se el pa? Per què?
6. Què venen la Parvana i la Shauzia?
7. Què li fan al presoner? Quina explicació els donen?

DOTZE

1. La Parvana, diu què necessitarà a partir d'ara?
2. Què fa mentrestant?
3. Torna a treballar?
4. “-Jo penso continuar sent un noi- va insistir la Shauzia”: per què ho diu?
5. On vol anar l'amiga i per on vol passar?
6. Què diu la Parvana?
7. L'amiga, li fa alguna proposició?
8. La Parvana, creus que es torna freda amb els esdeveniments del seu país?
9. Quins fruits arriben a l'estiu?
10. Mentrestant, la mare i la senyora Weera munten alguna cosa positiva? Ho fan d'amagat?
11. Què veu la Parvana un dia al mercat?
12. Què li diu a la Parvana un home?
13. Quan arriba a casa, què diu la mare?

TRETZE

1. Què opina la Parvana del casament de la Noòria?
2. On pensa viure la germana?
3. Quines raons dóna?
4. La Parvana, vol anar a Mazar? Finalment, que decideix la mare?
5. Què li regala la Parvana a la Noòria?
6. Amb qui es queda la Parvana?
7. Què li promet la Parvana a la mare quan s'acomiaden?
8. La Parvana, desitja que torni la família?
9. Què passa a finals d'agost?
10. Què li passa a la noia? Què sent quan es desperta?

CATORZE

1. Què explica la Parvana a la noia?
2. Per què la noia li té el braç agafat?
3. Com és Kabul de nit?
4. Què troben pel camí de casa?
5. Quina primera impressió tenen de la noia?
6. Quan pot parlar, què diu la noia?
7. Què li comunica de Mazar?
8. Què explica la noia que passa pels carrers de Mazar?

9. De què es dol ara la noia?
10. Què fan les dones quan estan tristes?
11. La Parvana, torna a la seva activitat diària?

QUINZE

1. Qui és l'home que torna?
2. Com i en quines condicions torna?
3. Qui el va acompanyar a casa?
4. La Parvana i la senyora Weera, com guareixen l'home?
5. Quan l'home se sent més bé, què fa la Parvana?
6. Per què treballa la Shauzia?
7. La senyora Weera rep una visita. De qui?
8. Què li proposa l'home a la Parvana?
9. Què vol preguntar la Parvana a l'home?
10. On se'n va la senyora Weera? Qui s'emporta?
11. La Parvana, abans de marxar, què fa al mercat?
12. Què li diu la Parvana a l'home quan marxen?
13. I la Shauzia, què diu?
14. On diuen que s'han de trobar i quan?

GLOSSARI

Burka: vestit llarg i folgat que els talibans obligaven a portar les dones per sortir de casa. Els cobreix el cos de cap a peus i només deixa lliure una estreta espiera a l'alçada dels ulls.

Dari: un dels dos idiomes majoritaris que es parlen a l'Afganistan.

Karatxi: carro amb rodes que s'empeny a mà. Es fa servir per vendre articles al mercat.

Kebab: trossos de carn que es punxen amb una broqueta i es couen sobre el foc.

Nan: pa afganès que té, generalment, forma plana, tot i que de vegades és allargat o rodó.

Paixtu: un dels dos idiomes principals que es parlen a l'Afganistan.

Pakul: xal de llana gris o marró que porten els homes i els nens afganesos.

Talibà: membre pertanyent a l'antic partit del govern de l'Afganistan.

Toixak: matalasset estret que es fa servir a moltes cases afaneses en comptes de butxaques o llits.

Xador: peça de tela que les dones i les nenes porten per cobrir-se el cap i les espatlles. Les nenes se'l posen quan surten al carrer.

Xalwar kameez: vestit de dues peces format per una camisa llarga i pantalons amples, que duen tant els homes com les dones. Els masculins són d'un sol color, amb butxaques en un costat i al pit. El de les dones tenen colors i dibuixos diferents, i alguns porten grans cosits o brodats complicats.

DESPRÉS DE LA LECTURA

TEXTOS PER AL DEBAT

Els fragments següents ens duen a reflexionar sobre una sèrie de temes. Cal, després d'una lectura atenta, identificar el tema i comentar-lo en grup.

“La Parvana s'encongia encara més sobre la manta i procurava semblar més menuda. Li feia por mirar els soldats. Havia vist el que feien, sobretot a les dones: la manera com assotaven i pegaven a algú que volien castigar.

Asseguda al mercat, dia rere dia, havia vist moltes coses. Quan els talibans rondaven per allà, el que més deesitjava era fer-se invisible” (Pàg. 8)

“La Parvana va arrufar les celles. No era culpa seva que no anés a l'escola! (...) Trobava a faltar les seves amigues, el seu uniforme blau i blanc, i aprendre coses noves cada dia” (Pàg. 9).

“Feia més de vint anys que l'Afganistan estava en guerra, el doble de l'edat de la Parvana.

Al començament van ser els soviètics els qui van envair el país amb els seus grans tancs i els qui van enviar avions de guerra per bombardejar pobles i camps.

La Parvana havia nascut un mes abans que els invasors comencessin a retirar-se (...).

Després que se n'havien anat, el mateixos homes que els havien combatut van decidir que volien continuar disparant contra algú; de manera que es van matar els uns als altres. Durant aquella època van caure moltes bombes a Kabul. Hi va morir molta gent” (Pàg. 11).

“-Com podem ser valentes? –va preguntar la Noòria-. Ni tan sols podem sortir al carrer. Com podem guiar els homes al combat? Ja he vist prou guerra. No en vull veure més” (Pàg. 22).

“Un dels soldats va aixecar el rifle i la va copejar al cap. La seva mare va caure a terra. El soldat li va pegar unes quantes vegades més. La Maryam i l’Alí xisclaven a cada cop que rebia a l’esquena. Però veure la mare a terra va fer actuar la Parvana. Quan els soldats s’emportaven el seu pare arrossegant-lo, li va envoltar la cintura amb els braços. I mentre els soldats l’obligaven a deixar-lo anar, va sentir que li deia:
-Tingues cura dels altres, Malali meva.
I se’l van emportar” (Pàg. 23).

“La seva mare també era a terra i les bastonades dels soldats li ploviën sobre l’esquena.
La Parvana es va aixecar d’un salt.
-Prou! Ja n’hi ha prou! Ja marxem!
Va agafar pel braç un dels seus agressors, que se’n va desempallegar com si fos una mosca.
-Qui ets tu per dir-me què he de fer? –va dir, però va abaixar el bastó-. Fora d’aquí!”
(Pàg. 31).

“La Parvana va recordar que la seva mare no havia sortit de casa des que els talibans havien entrat a Kabul feia un any i mig. Hauria pogut fer-ho. Tenia un *burka* i el seu pare l’hauria acompanyada sempre que hagués volgut. Molts marits s’alegraven de deixar les seves dones tancades a casa, però no el seu pare.
-Fatana, ets escriptora –deia sovint-. Has de sortir a la ciutat i veure el que passa. Si no, com podràs escriure sobre això?
-I qui llegirà el que escrigui? Em deixaran publicar-ho? No. Aleshores, de què serveix escriure i mirar?” (Pàg. 33).

“La Parvana va mirar els cabells que la seva mare tenia a la mà. Mentre els va tenir al cap li havien semblat importants. Ara ja no li semblaven gens”
(Pàg. 50).

“Durant la primera hora no se li va acostar ningú. Els homes passaven, miraven i continuaven caminant. Hauria donat qualsevol cosa per tenir el seu *xador* per amagar-s’hi. Estava convençuda que en qualsevol moment algú s’aturaria, l’assenyalaria i cridaria: “Una noia!”. La veu correria pel mercat com una reguera de pólvora i tothom interrompria les seves

activitats. Romandre allà la primera hora va ser una de les coses més difícils que havia fet mai” (Pàg. 57).

**“La Shauzia va començar a picar la paret rítmicament amb els talons, però la Parvana la va aturar. Havia vist els talibans pegar a un nen per copejar una post vella com si fos un tambor. Els talibans detestaven la música.
-Em quedaré fins a la primavera –va dir la Shauzia-. Aleshores tindrè un munt de diners estalviats.
-Creus que haurem de continuar fent-nos passar per nois a la primavera? Falta molt fins llavors.
-Jo penso continuant sent un noi –va insistir la Shauzia-. Si torno a ser una noia, hauré de quedar-me a casa. No ho podria suportar” (Pàg. 91).**

El viatge de la Parvana és un altre llibre de Devorah Ellis que té com a protagonista la mateixa noia, Parvana.

La història gira entorn al personatge principal, Parvana, una noia que acaba de perdre el seu pare. Sola, emprèn la recerca de la resta de la seva família en un país desolat per la pobresa i la guerra. En el seu camí trobarà altres dos nens, Asif i Leila, i un bebè.

Tant un llibre com l'altre ofereixen una visió honesta i solidària de la situació a l'Afganistan, i del coratge i l'esperança d'uns nens que lluiten en circumstàncies molt difícils.

És el cas de moltes noies afganeses preadolescents convertides o disfressades de nois, amb el cap rapat i els vestits de germans seus, per tal de poder sortir amb llibertat pel carrer i sense la **burka**, un vestit que només té una reixeta per on es pot mirar l'exterior. Aquest vestit és una imposició dels talibans a totes les dones d'aquest país. La Parvana és l'element d'enllaç amb l'exterior i la noia que lluitarà per alimentar a la seva família reclosa i sense pare.

Mentre la primera novel·la, **El pa de la guerra**, relata el temps del canvi de règim a Kabul i el pas de la llibertat a l'opressió talibana, **El viatge de la Parvana** narra el recorregut de la protagonista pel desert, que la durà a trobar la mare i les germanes i té més caràcter d'aventura, tot i que també hi ha com a rerefons el rastre de la guerra.

Com diu Andreu Sotorra (“Des de dins la reixeta d’una *burka*” a “*Suplement de Cultura*”) en parlar d’aquestes novel·les, les dues obres “**s’afegeixen a la necessitat de la generació literària d’aquest tombant de segle de parlar de fets que han acabat amb la fal·làcia de la societat del benestar. No hi pot haver, moralment, benestar social per a ningú mentre una meitat del món contempla, a cops de píndola televisiva, com l’altre meitat és víctima del principal perill de la societat actual: els poders consentits, però disfressats de fam, misèria i guerres**”.

Si el professor ho creu necessari, es pot treballar la segona novel·la per reforçar els continguts de la primera. Les preguntes que presentem poden afavorir aquest treball.

Respon:

1. Situa el tombant de segle.
2. Què vol dir “fal·làcia”.
3. Qui viu en la societat del benestar?
4. Per què diu “a cops de píndola televisiva”?

5. Què fan els països que tenen poder?
6. Qui és la víctima?
7. Què vol dir “poders consentits”?
8. Qui pateix fam, misèria i guerres?

3. JOSEP LORMAN: L'AVENTURA DE SAÏD.

ABANS DE LLEGIR

**Créixer també és saber que la tristesa
i fins i tot l'afront no són, per sort,
exclusiva dels vils, sinó un grotesc
patrimoni de tots, i que pels ulls
dels marginats, dels pobres, dels vençuts,
se'ns en va a tots plegats el goig de viure
harmoniosament i amb alegria.**

Miquel Martí i Pol

Aquest poema que encapçala el llibre té relació amb el tema que es planteja: la marginació, l'estat de l'immigrant, la xenofòbia....

Contesta les preguntes següents:

1. Què vol dir créixer?
2. Com és el patrimoni? Què vol dir?
3. Què se'ns en va? A través de qui?
4. Posem un títol al poema a partir dels temes plantejats.
5. Creus que és esperançador?
6. Transformem el poema: una manera de fer-ho és canviar alguns substantius i adjectius per antònims. El poema pot canviar de sentit o de intenció.

Aprenem paraules difícils

HARRAG: és una paraula marroquina amb la qual s'anomena tots els emigrants que creuen clandestinament l'estret de Gibraltar en una embarcació.

PATERA: nom del tipus d'embarcació més freqüent amb què els emigrants clandestins solen creuar l'estret. Es tracta d'un bot de quatre a sis metres d'eslora, impulsat per rem, vela o motor.

KIF: barreja de tabac i marihuana que acostumen a fumar els marroquins.

XARA: és el conjunt de regles que el creient musulmà ha de seguir per sotmetre's a la voluntat d'Al·là. Una mena de catecisme musulmà que conforma tant la vida pública com la privada.

L'AUTOR

Va néixer a Barcelona l'any 1948.

L'any 1967 va abandonar la carrera de Ciències Econòmiques i va entrar a treballar en uns estudis cinematogràfics com a tècnic.

L'any 1969 va reprendre els estudis, però a la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de Barcelona, on es va llicenciar en l'especialitat de Geografia després d'haver fet dos cursos de Filologia Romànica.

De 1969 a 1974, any en què obté la llicenciatura, va alternar els estudis amb treballs editorials i cinematogràfics.

L'any 1975 va començar a treballar d'una manera continuada com a professional independent, realitzant tasques de redactor editorial, articulista, guionista, tècnic, cinematògraf, fotògraf i professor de geografia.

Durant el període 1984-1987 va entrar a treballar com a director de producció d'una empresa de video, on va col.laborar en la realització de videos institucionals, spots publicitaris, enregistraments d'actes i de programes de televisió.

A partir de l'any 1988 es va dedicar de forma gairebé exclusiva a tasques de director de producció independent i així va col.laborar amb diverses productores de video i de cinema, en la realització de documentals, institucionals, sèries per a la televisió i llargmetratges.

L'any 1990, després de dirigir la producció de la sèrie dramàtica per a la televisió **Terranova**, raons personals i de salut fan que abandoni el camp de l'audiovisual i es dediqui de forma gairebé exclusiva a escriure. A partir d'aquest moment va reprendre la creació literària i va començar a publicar de forma continuada en col.leccions de literatura infantil i juvenil.

D'aleshores ençà ha publicat una vintena de llibres, d'entre els quals destaquen El malefici dels Da, premi "Joaquim Ruyra 1997" i L'aventura de Saïd, l'any 2003. Publica una novel.la i un recull de contes per a adults.

DURANT LA LECTURA

PREGUNTES DE COMPRESIÓ

"Harrag"

1. Què és una "patera"? i el "Harrag"?
2. Com és l'embarcació?
3. Què diu el patró?
4. Quins problemes es presenten?
5. Hi va haver tractes?
6. De cop s'organitza una baralla. Per què?
7. Qui és Sherif. Com és i de què s'encarrega.
8. Què fa Abdeslam? Cau finalment a la mar?
9. A quin Déu imploren?
10. Qui s'enfronta al patró? Per què?
11. Per què es pronuncien els noms d'Al.là?
12. Saïd, se'n surt bé de la situació? Com?
13. Com es van conèixer Hussein i Saïd?
14. Què li diu Hussein?
15. Segons Saïd, Hussein ha canviat de comportament? En quin sentit?
16. On es troben els dos amics? Li va bé econòmicament a Hussein? A què es dedica?
17. Per què Hussein viu "misteriosament"?
18. Què li aconsella Hussein?
19. Què es diu del paisatge?
20. Se n'anava molta gent del poble? On anava?
21. Quin regal li porta Hussein?

A la deriva

1. Què li passa a Saïd? Com se sent?
2. Com és la foscor per a ell?
3. I la mar?
4. D'on van sortir en barca?
5. Els havien enganyat? Qui? Per què?
6. Com canvia el temps?
7. Saïd comença a tenir gana. Com descriu aquesta situació?
8. Què es troba?
9. Li fa por la foscor? Com ho manifesta?
10. La segona nit, enmig de la mar, va ser com la primera?
11. Què creu Saïd del firmament?
12. Què pensa que creu Al.là?
13. Decideix que se'n torna a casa o continua l'aventura?
14. Què veu?
15. Creus que Saïd va tenir sort?

16. Què volen fer amb Saïd?
17. Qui convenç el patró?

Mojácar

1. Què li recomanen el patró i els pescadors abans de marxar?
2. Busca el mes de l'any en què Saïd trepitja terra espanyola.
3. Com se sentia d'ànims el nostre protagonista?
4. Com es diu el poble que li van dir que trobaria primer? On volia anar?
5. Quan va arribar al poble?
6. Pots descriure el moviment del poble?
7. Qui el salva dels guàrdia civils?
8. Qui és Carl?
9. Carl i Maria, per on es mouen?
10. Quina nacionalitat tenen?
11. Què se sap dels marroquins?
12. Se salva algun marroquí? On els troben?
13. Saïd decideix ajudar el Carl i la Maria?
14. Carl i Maria, estan d'acord amb aquella societat? Què en diuen?
15. Què prohibeix l'Alcorà segons Saïd?
16. Què li diu el pare de Saïd respecte al "kif"?
17. Què diu Saïd als seus companys?
18. Saïd els explica que una temporada va ser cap de família. Per què?
19. Què rememora la Maria de la seva vida? És diferent de la vida de Saïd?
20. Què els diu Saïd de Hussein?
21. Què opina Saïd de la violència?

Barcelona

1. On viu Hussein?
2. Què opina l'home del quiosc?
3. Com se sent Saïd en arribar a la ciutat?
4. Quin efecte li fa el carrer per on passa?
5. Saïd, sap fer funcionar l'interfon?
6. Qui veu venir mentre espera? Com és? Quants anys té? L'ajuda?
7. Descriu la noia.
8. Quantes persones viuen al pis?
9. Descriu la sensació de Saïd en veure el pis.
10. Què fan aquell vespre per celebrar l'arribada de Saïd?
11. Per què Hussein és tan misteriós?
12. Què li proposa Ahmed? Quina és la situació d'aquest?
13. En qui pensa Saïd durant la nit?
14. Saïd, roba feina? On?
15. Què li diu Ahmed de la gent del barri?
16. Explica com és la gent d'aquest barri.
17. Sabries trobar aquest barri en una guia de Barcelona?
18. Va descobrir la feina de Hussein? Què és un "macarró"?
19. Un dia troben la policia. Descriu què fan?

20. Quin trajecte fa el cotxe de la policia?
21. Quines són les condicions de feina que tenen?
22. La situació de Saïd a Barcelona, l'afecta?
23. Explica la diferència entre el que ha deixat a Xauen i el que té a Barcelona.

L'encalç del colom

1. A quin barri va a viure Saïd? Amb qui es troba?
2. Què no li fa gràcia a Saïd?
3. Com se diu la noia?
4. Com és que Hussein té un to provocador?
5. Què li adverteix Ahmed de Hussein?
6. Qui els vol fer unes preguntes a Saïd i Ahmed?
7. A qui troben begut?
8. Comença una baralla, entre qui?
9. Què provoca el soroll que fan en barallar-se?
10. Què opina una veïna dels "moros"?
11. Què proposa l'Anna en veure Saïd nafrat?
12. Quan s'adona Saïd de la diferència entre el món occidental i el d'ell? Quin sentiment li provoca?
13. Saïd, vol tornar a viure amb Hussein? On vol anar a viure?
14. Què passa a la plaça del Pedró?. La font de la plaça, és semblant a la font de Xauen?
15. Els coloms li fan pensar en les noies que ha conegut?
16. Qui es disculpa?
17. Com queden finalment Saïd i Hussein?
18. Quin sentiment li desperta l'Anna?

L'agressió

1. On va Saïd quan es troba millor?
2. Ahmed li proposa d'anar a casa de Taïb. Qui és?
3. On viu aquest?
4. On comença a treballar Saïd? Qui l'ajuda a buscar feina?
5. A quina hora s'ha de llevar cada dia?
6. Què vol dir:
"Com que treballava sol o amb altres immigrants, almenys n havia de suportar el desdeny de ningú" (78).
7. Quina càrrega feixuga han de suportar els immigrants?
8. Saïd, quan assajava amb el grup?
9. Quina solució hi ha per tal que li donin el visat?
10. Qui organitza la immigració magribí a Barcelona?
11. Com es regula l'entrada de treballadors immigrants?
12. Creus que Alí marca les diferències de posició entre l'Anna i els immigrants?
13. A quina hora surten del restaurant?
14. Quan van pel carrer, amb qui es troben?
15. Explica la persecució.

Skins

1. Quin diari treu un reportatge? Què diu?
2. L'Anna, s'empipa amb el diari?
3. Què fa SOS Racisme?
4. Amb quina arma agredeixen els skins?
5. Quina actitud adopta el pare d'Anna?
6. Qui és decisiu en la resolució del cas?
7. Ahmed, es recupera aviat?
8. Què passa amb el grup "Baraka"?
9. En el discurs que fa Alí, parla del que vol que se'ls reconegui?
10. Quina reacció té per al públic assistent?
11. Què li proposa Hussein?
12. Hussein, convenç Saïd? Quins motius dóna aquest?
13. Què preocupa a Saïd?

La detenció

1. Com va evolucionant Ahmed? Podrà tocar l'instrument?
2. Quina diferència veu Saïd entre Anna i les dones marroquines?
3. Què és la "xara"?
4. De què parla Saïd en trobar-se amb Ahmed?
5. Qui els deté?
6. Què li passa a Saïd?
7. On els duu la policia?
8. Què li diu la Núria a l'Anna sobre Saïd?
9. Com és l'actual llei d'estrangeria?
10. Describe breument la situació de Saïd com a immigrant il·legal.

Amenaces

1. La policia, agafa els skins?
2. Com es diu l'inspector?
3. Quina descripció fa l'Anna del skin?
4. El taxista, per què no vol intervenir?
5. Qui li truca a l'Anna al cap de pocs dies?
6. Després de la trucada, l'Helena, què diu a l'inspector?
7. Què passa aleshores amb els marroquins?
8. A qui perjudica l'actitud airada dels marroquins, segons la Núria?
9. Què li diu Núria a Hussein?
10. Qui agredeix l'Anna. Quan es produeix l'agressió?
11. Què diu l'inspector? Què li respon l'Helena?
12. Què opina l'Helena dels policies?

Doble vigilància

1. Saïd truca l'Anna quan s'assabenta dels fets. Quina sensacions té aquesta?
2. Què fa Saïd?
3. Què demana Saïd al seu amic?
4. Quan queda fixada la vista del judici?
5. On viu mentrestant Ahmed?
6. Què els passa als policies que vigilen l'Anna?
7. Què fa Hussein? Què li passa?
8. Es malmet la credibilitat de la policia?
9. Què es descobreix finalment?
10. Com és el polica implicat?
11. Hi ha més testimonis al judici?

El judici

1. Què diu l'advocat defensor dels skins?
2. Quan tot sembla que va a favor dels acusats, s'ajorna la vista. Per què?
3. A qui acusa Saïd?
4. Què passa a la sala?
5. Què diu el jutge?
6. Quan se celebra el nou judici?
7. Què li passa a Saïd?
8. Quines previsions té?
9. Qui no té problemes de fronteres?
10. Saïd, se sent fracassat?

BUSQUEM AL DICCIONARI

“Harrag”

- Eslora
- Escàlem
- Picabaralla
- Dirhem
- Displicent
- Pidolant
- Entossudia
- Encuriosit

A la deriva

- Aterridora
- Esglaiava
- Recerca
- Bramuls
- Desvalgut
- Sacsejaven
- Guspires
- Frugal
- Cruiximent
- Berber

Mojácar

- Sorral
- Capitostos
- Enfarinat

Barcelona

- Xarrup
- Afalagat
- Camàlic
- Mastegots

L'encalç del colom

- Tartamudejar
- Harem
- Abraonar
- Galdós
- Batement
- Estarrufada

-Rampell

L'agressió

-Astorat
-Esbrinar-ho
-Titllada

Skins

-Estossinar-los
-Exili
-Colpejar-nos.

La detenció

-Bru
-Empentar
-Precarietat

Amenaces

-Desmantellada
-Intimidat
-Bocamoll
-Bramar
-Lacònic
-Picabaralles
-Treure de polleguera

Doble vigilància

-Expeditius
-Esquarterament
-Arpegis
-Increpar
-De bocaterrosa
-Malmesa
-Insidiosos

El judici

-Bullícia
-Murmuri
-Guillats
-Estornells

DESPRÉS DE LA LECTURA

FITXA DE LECTURA

1. DADES BIBLIOGRÀFIQUES

Títol: L'aventura de Saïd

Autor: Josep Lorman

Traductor: versió original

Il·lustrador: disseny de la coberta d'Alfonso Ruano i César Escobar.

Editorial: Cruïlla

Col·lecció: Gran Angular

2. DADES SOBRE L'AUTOR

2.1. Biografia de l'autor (posar les dades més importants comentades a classe).

2.2. Altres obres de l'autor:

L'aventura de Saïd, Ebre avall, La dimensió del bosc humit, Pamué, El malefici dels Da, El galió de les illes Cies, El vampir de la torrassa.

3. GÈNERE NARRATIU: tipus de gènere al qual pertany.

Comenta si les afirmacions següents són del gènere narratiu que s'indica.

3.1. D'aprenentatge: Quan Saïd surt de Xauen pensa que anar a l'estranger és més fàcil del que és, però aprèn que immigrar és molt dur perquè hi ha gent que no els accepta i això els impedeix de trobar feina.

3.2. Realista: és realista en el sentit que avui se sent parlar molt d'immigració. Es tracta d'un tema que es debat molt sovint i molts governs han de debatre el tipus de condicions que aquests immigrants trobaran al país que han triat per immigrar.

3.3. D'aventures: Saïd, en creuar l'Estret de Gibraltar, canvia de país i de cultura i es veu immers en moltes aventures que li faran entendre que el que triat no és fàcil.

3.4. Urbana: durant tota la història el lloc d'estada del protagonista és Barcelona.

4. L'ARGUMENT I LA TRAMA, L'ESTRUCTURA

4.1. Resum de l'obra. Ordena en plantejament, nus i desenllaç

Saïd, un jove marroquí, decideix immigrar a Espanya amb l'objectiu de millorar les seves condicions de vida. Després d'una travessia per l'Estret de Gibraltar molt

dura, decideix arribar a Barcelona. S'instal·la al pis de Hussein (un amic de Xauen), coneix l'Anna, Hassan, Ahmed. Es baralla amb Hussein i es trasllada a casa de Taïb, un amic seu que toca en un grup de música marroquina (Baraka). Una nit, mentre ell, l'Anna i l'Ahmed se'n van a casa, se'ls acosten uns skins i apallissen els dos nois. Amb l'ajuda d'un taxista, els tres aconsegueixen escapar. L'Anna denuncia els fets a una organització anti-racista anomenada SOS RACISME. L'Ahmet ha quedat greument ferit. Saïd descobreix que Hussein, un noi molt agressiu, ha format un grup per plantar cara de manera violenta als skins. Uns dies després, quan Saïd camina pel carrer, uns policies li demanen els papers i, com que no els té, ha d'anar a un centre d'internament durant un mes.

Quan surt, l'Anna comença a rebre amenaces per part dels skins perquè volen que ella retiri la denúncia contra ells. Ella sol·licita protecció i Saïd parla amb Hussein perquè per la seva banda també la protegeixin. Un dia la policia que la protegeix té una avaria i els skins aprofiten per agredir-la.

Hussein surt en defensa d'ella però li claven un ganivet i mor. Després, hi ha un judici i tanquen a la presó els agressors. Saïd, Hassan i Ahmed són obligats a tornar al Marroc perquè no tenen papers.

5. EL TEMPS.

Comenta si són certes les afirmacions següents:

5.1. **El temps de la història:** història situada a l'època actual. La durada és aproximadament d'un any.

5.2. **El temps del discurs:** s'altera l'ordre de la història. La trama no és d'estructura linial, es forma una analepsi. (Cerca al diccionari què és una analèpsi)

6. L'ESPAI

6.1. **Describeu l'espai on es desenvolupa l'obra:** ciutat, barri, com és la gent...

7. ELS PERSONATGES.

Estàs d'acord amb el que es diu de cada personatge?

7.1. **Com estan presentats:** combina la forma indirecta amb la directa.

7.2. **Describeu com són els principals personatges:**

Saïd: és un noi d'uns divuit anys, de mitjana altura, bastant prim i amb els cabells curts i negres. És molt valent (creua l'estret de Gibraltar i arriba sa i estalvi a Barcelona). També és a cops melancònic: pensa en Xauen, Jamila i la seva família. És amable amb els seus amics. És molt sociable i pacifista.

Hussein: és una mica més gran que Saïd. A mesura que creix, es va tornant més ambiciós, inquiet i ple d'amargor. Treballa de "macarró"

(venedor de drogues), és per això que es pot comprar un cotxe de segona mà. És violent.

Anna: és una noia catalana de família culte i benestant. Estudia la carrera de periodisme. És sensible i ajuda a Saïd perquè antiracista.

Fàtima: és una noia jove de setze o disset anys, de pell bruna. És simpàtica i ajuda a Saïd a entrar a casa de Hussein.

Ahmed: és un dels companys del pis de Saïd. Toca el llaüd en un grup de música marroquina (Baraka). Treballa de cambrer en un bar i té tres fills i una dona que viuen a Tànger.

7.3. Tipus de personatges:

***Principals:** Saïd, Anna, Hussein

***Secundaris:** Maria, Carl, Hassan, Ahmed, Fàtima, Helena, Inspector Vázquez, Núria, els skins i Rambo. N'hi ha que passen figaços com Mahmud, Mohammed, Moktar, Alí, Abdeslam. Abdel Jalil.

***Protagonista:** Saïd.

***Antagonistes:** els skins i Rambo.

***Personatges rodons (evolucionen al llarg de la novel·la):** Saïd, Ahmed, Hussein, Anna, Fàtima, Abdel Jalil, Carl, Maria, skins i Rambo.

***Personatges plans (no canvien):** Mahmud, Mohammed, Moktar, Hassan Alí, Taïp, Helena, Inspector Vázquez, Núria, Abdel Jalil.

8. ***PUNT DE VISTA (des d'on es relaten els fets):** Omniscència narrativa. El narrador es manté fora de la història.

9. **TEMES:** la immigració, la intolerància, la xenofòbia, la violència.

Després de llegir en veu baixa els principals punts de la fitxa de lectura, comenteu en grups si són certes les afirmacions que es fan. A més, feu un retrat d'algun amic/ga de la classe seguint el model donat a l'anàlisi dels personatges.

EXERCICIS

1. Corregeix els barbarismes o els errors ortogràfics d'aquestes frases:

“La seba desaparicio tamve vollia ser una mostre d'admiracio i respecta envers el seu aimig. Quan estiges be tornarien a toca, però mentre er no pugues torna a acarona les cordas del llaut, Baraka restaria amb silenci”.

2. Puntua correctament el fragment i, després, justifica les correccions:

“-Sovint ens pregunten per què emigrem dels nostres països per llançar-nos a una aventura incerta plena de sofriment i que de vegades com en el cas d'Ahmed ens pot dur fins i tot a les portes de la mort”.

3. Posa en ordre les frases d'aquest fragment:

“l'utilitzen per”
“seu reebuig”
“dels països”
“que els prenem la feina”
“Molta gent”
“als quals arribem”
“i aquest argument”
“diuen”
“justificar el”.

4. Explica breument què vol dir aquesta afirmació:

“No som, doncs, les sangoneres que volen fer creure que som, som treballadors necessaris encara que no ho vulguin reconèixer”.

5. Amb aquestes paraules fes una SOPA DE LLETRES:

Lluitar/viure/dolorós/ningú/països/feina/orgull/lloc/rebuig/vergonya

6. Busca a la pàg.99 les paraules següents i acaba la frase:

-EMIGREM.....
-LLUITAR.....
-FEM.....QUE.....NO VOL.....
-PERQUÈ.....GAIREBÉ.....EN SECTORS.....
-ESTEM CONTRIBUINT.....
-TANMATEIX.....PER DIGNITAT.

TEXTOS PER AL DEBAT

A partir dels textos proposats, es pot iniciar un debat a classe, bo i tenint en compte els temes que plantegen: immigració, soledat, xenofòbia, violència, abús al més feble i marginat social, etc.

“Saïd es va quedar sol amb les dues bosses a les mans. Tot i que sabia cap a on havia d’anar, dubtava. Dos homenots que estaven recolzats al petit taulell del quiosc de begudes de la cantonada se’l van quedar mirant.
-Ja n’ha arribat un altre -va dir la dona que despatxava.
-No, si aviat semblarà Melilla, això –va observar un dels homes, i va fer un xarrup del got de vi que tenia al davant-. Jo vaig fer el servei a Melilla, sabeu...”(50).

“La feina era dura i desagradada; després de passar tot el dia caminant, carregat com un camàlic, amb prou feines guanyava el suficient per viure. Però el que més el descoratjava era l’actitud de la gent, despectiva i hostil. D’acord que no volguessin comprar-li res, però no calia tracar-lo com un gos.
-En general, a la gent no els agrada que vinguem i ens rebutja –va dir Ahmed-.
Ens veuen com una amenaça. Estan convençuts que la majoria d’immigrants Marroquins robem o trafiquem amb drogues, i quan no, diuen que els prenem el poc treball que hi ha.
-Però ens hem de guanyar la vida –va observar Saïd.
-Sí, però al nostre país” (57-58).

-“L’hospitalitat no és precisament la virtut que caracteritza la gent d’aquí. El que es porta és l’egoisme, un egoisme ferotge que fa que es devorin els uns als altres sense compassió. Ja ho veuràs. I quant més diners, més egoisme. Es té més a perdre i es desconfia més dels estranys. I nosaltres som els més estranys de tots.
Un altre color de pell, una altra llengua, una altra religió, una altra cultura”
(58).

“Era un grup de sis nois que anaven vestits amb texans i caçadores, calçaven botes militars i duïen els cabells tallats molt curts.
-No us ho havia dit jo, que eren dos moros de merda? –va dir el més alt, quan van veure el rostre de Saïd.
-I què hi foten dos moros de merda, a aquestes hores de la nit pel carrer amb una rossa?”(85).

“El diumenge següent al del incident amb els skins, casualment el suplement d’”El País” els dedicava un ampli reportatge(...):

“-La gent que no és de raça blanca em desagrada. El color de la pell, l’olor, com parlen, com miren, tot em fa fàstic. Per això no vull que vinguin a Espanya. No vull que contaminin el meu país. Només hi ha una raça superior: la raça blanca; i per mantenir-la pura els hem de fer fora”(93).

“-No, jo no faig agressions a persones normals, només agredeixo l’escòria de la societat: immigrants, punkies, anarquistes, homosexuals, drogoadictes; a tots aquests no tinc cap inconvenient a estossinar-los fins a fer-los treure el fetge per la boca” (93).

“-No, no acostumo a anar armat, en tinc prou amb els punys i les botes amb la puntera metàl·lica. De la primera nata els foto a terra i aleshores utilitzo les botes; són formidables; si vull, amb una puntada de peu ben donada puc matar un porc d’aquests” (94).

“I no ens hem d’averkonyir de ser immigrants, al contrari, hem optat per un camí fícil, ple d’entrebancs, del qual hem d’estar orgullosos. Lluitar per viure, dignifica l’home (...). Molta gent diu que els prenem la feina, i aquest argument l’utilitzen per justificar el seu rebuig. Però això no és cert. Nosaltres no prenem el lloc de treball a ningú, perquè treballem, gairebé de manera exclusiva en sectors on hi ha dèficit de mà d’obra nacional; és a dir, fem les feines que no vol fer ningú del país”

“Nosaltres i les nostres famílies som éssers humans amb les mateixes necessitats que els altres i volem que se’ns reconeixin els drets més elementals: el dret a la vida, a la llibertat, a la dignitat, al treball, a la salut, a l’educació i també el dret de mantenir les nostres creences i la nostra cultura” (100).

4. JORDI SIERRA: LA PELL DE LA MEMÒRIA

ABANS DE LLEGIR

BIOGRAFIA DE L'AUTOR

Jordi Sierra i Fabra neix a Barcelona el 1947. El 1955, després d'un greu accident, comença a escriure. Va començar treballant en revistes musicals i ha estat director fundador d'algunes de les publicacions espanyoles més prestigioses sobre aquest tema.

Avui es dedica a escriure i a viatjar arreu del món.

Als vint-i cinc anys va publicar el seu primer llibre.

Des d'aleshores, ha conreat pràcticament tots els gèneres literaris: novel·la, poesia, biografia, història i assaig. Té una obra extensíssima i ha obtingut multitud de premis. En català, és premi "Vaixell de vapor" el 1990 per Un llibre monstruós; premi "Columna jove" el 1993 per El temps de l'oblit; premi "Joaquim Ruyra el 1996 per Concert en Sol Major; premi "Columna jove" el 1998 per L'or dels déus"; el 1998, premi "Vaixell de vapor" per Les històries perdudes; el 2003, premi Ramon Muntaner per A l'altra banda del mirall; el 2004, premi "Néstor Luján de novel·la històrica per La pell de la revolta i el 2005 premi "Protagonista Jove" per A l'altra banda del mirall.

És un dels escriptors catalans de literatura infantil i juvenil més coneguts i prestigiosos.

L'octubre de 2003 va publicar a "Baula", el llibre **La pell de la memòria**.

RESUM DE L'OBRA

La novel·la explica la vida de Kalil Mtube, un nen africà d'onze anys que lluita desesperadament per sobreviure, quan el seu pare el ven i és obligat a treballar brutalment com a esclau en una plantació de cacau.

En tots els anys que roman en aquesta plantació coneix el que li pot fer bé i el que li fa mal; coneix tanmateix l'amistat i també l'amor, però sobretot la despietada crueltat de les persones. Després de preparar-se durant molt temps per fugir d'aquell cau, aconsegueix finalment alliberar-se, tot i que recorre un llarg camí ple de penalitats.

La història d'aquest nen que afronta la vida amb valentia és un relat cru que reflecteix temes universals, com la soledat humana enmig del conflicte, el desesperament i l'explotació.

Tots aquests temes, viscuts per un nen, encara avui, com l'esclavitud, afecten a una gran part de la població mundial.

“EL TREBALL INFANTIL I L'EXPLOTACIÓ CONSENTIDA”,
article d'Andreu SOTORRA al Suplement del diari “Avui” del 4-11-2005

Andreu Sotorra en aquest article uneix el treball de tres obres que són testimoni de la lluita d'uns adolescents per sobreviure:

- a) **Michel GIRIN, La presonera del mag**, Baula. Barcelona, 2003.
- b) **Francesco D'ADAMO, La història de l'Iqbal**. Cruïlla, Barcelona 2003
- c) **Jordi SIERRA i FABRA, La pell de la memòria**. Baula, Barcelona, 2003.

“Les tres novel·les coincideixen a tractar el greu problema de l'explotació infantil en el treball, la privació de l'educació i la vulneració dels drets dels infants. Fóra preferible poder parlar de relats que responen només a la imaginació dels autors, però això només és possible en la trama i les circumstàncies de cadascun dels personatges perquè el fons respon a una crua realitat que la immediatesa dels mitjans de comunicació han donat a conèixer i que la literatura, com un mitjà més de consciència social, també recull.

L'escriptor italià Francesco D'ADAMO situa la història al Pakistan. La cessió d'un fill, a canvi de diners, a un fabricant de catifes, desvela l'existència d'aquestes xarxes de treball infantil que compten amb el suport del govern. En aquest cas, la novel·la recrea el testimoni d'un adolescent, Iqbal Masih, que el 1995 va ser assassinat després d'haver estat explotat al taller, d'haver-se rebel·lat i intentat fugir i d'haver presentat, amb l'ajut d'una organització contra l'explotació infantil, el seu testimoni i el de tants altres que, segons l'Organització Internacional del Treball, pot superar els 250 milions d'infants i adolescents. “L'escriptor francès Michel GIRIN, que amb la seva novel·la va obtenir el premi Unicef de literatura, situa la seva acció a les Filipines, on una nena d'un poblat ha estat també venuda a un mag ambulant per treballar amb un tracte inhumà, fins que un personatge

europèu l'aconsegueix alliberar de la xarxa de tràfic en la qual està encadenada. I l'escriptor català Jordi SIERRA i FABRA, al seu llibre, se situa a l'Àfrica, on un adolescent és igualment venut per treballar en una plantació de cacau, amb la brutalitat que s'amaga darrere aquesta explotació i la denúncia de l'enriquiment que poders econòmics i botxins fan del que s'ha convertit en l'esclavitud moderna. Les tres novel·les tenen punts en comú: un personatge heroi, que viu en pròpia carn el conflicte; un entorn social basat en l'engany i el benefici individual; i l'element més literari, el dels sentiments que, malgrat les situacions límit, fan de motor que empeny cadascuna de les trames. Les diferències de tractament són més notables: F.D'ADAMO dona un final abocat a la fatalitat. El seu adolescent és assassinat per la màfia de les catifes, però obre una línia de consciència internacional sobre aquesta xarxa. Michel GIRIN situa la seva protagonista en un espai de relació amb qui finalment li ha de facilitar una sortida a l'estat d'explotació en el treball, a més de ser la clau per descobrir la situació d'altres nenes com ella. I Jordi SIERRA i FABRA és qui crea una trama més escruixidora, en un encadenament d'obstacles cruels que, tintats d'heroisme, lluny d'evitar el desastre col·lectiu, busquen una sortida positiva, marcada només per la nostàlgia de l'amor perdut en l'aventura. Els tres autors es basen en una àmplia documentació. Els lectors seguidors de les notícies sobre l'explotació infantil hi reconeixeran en els tres fets que han ocupat els espais dels telenotícies uns segons per caure després en l'oblit. Per això, les tres novel·les es converteixen en tres testimonis, a més de ser també tres novel·les literàriament atractives que el lector segueix amb l'ai al cor perquè sap que, mentre les llegeix, l'explotació inhumana del treball infantil continua".

PREGUNTES SOBRE L'ARTICLE

1. En què coincideixen les tres novel·les?
2. Són relats vertaders?
3. Resum de les tres novel·les.
4. Punts en comú de les tres.
5. Diferències de tractament.
6. En què es basen els tres autors?. Tenen molta documentació?
7. Busca una notícia al diari sobre un fet semblant.
8. Explica els fets de la notícia i fes-ne una crítica.

ENTREVISTA A Jordi SIERRA i FABRA

“-Aquest any es compleixen 25 anys de l'edició del teu primer llibre. Què representa?

-Una cosa molt important. Quan vaig començar a escriure, als 8 anys, i vaig decidir ser escriptor, als 12, pensava que la vida passava molt a poc a poc. Finalment, als 25, vaig editar el meu primer llibre, i per a mi aquest procés em sembla el més lent del món. Ara resulta que, contràriament, aquests 25 anys han passat molt depressa.

-Segueixes essent un tot-terreny que publica per a adults, joves i treballes encara la música, així com les biografies o la poesia. Que no creus en l'especialització?

-No. Odiaria especialitzar-me en alguna cosa. Sóc curiós, tot m'encanta, en cada obra vaig buscant nous estils, noves formes d'enfrontar-me a una idea i un argument. Quan dirigia les revistes de música deien que era “un home de rock que feia novel·les”, després van dir que era un adult que escrivia per a nens; més tard, “un autor juvenil i infantil que escrivia per a la gent adulta”. O sigui, que tot consisteix a posar-te etiquetes. Jo sóc escriptor i punt.

-Ets un dels autors més sol·licitats en els col·legis i dediques bona part del teu temps a fer xerrades amb els lectors. Què busques en això?

-L'autor en general persegueix això: apropar-se al lector. El lector mereix consideració (...).

-Durant els darrers anys, la teva obra s'ha tornat més compromesa. Per què?

-Per evolució personal, i perquè viatjo constantment per tot el món, que em fa oblidar o ignorar el que veig. M'encanta fer llibres per a passar-ho bé jo i fer-ho passar bé als altres, però aquestes darreres obres reflecteixen les meves inquietuds actuals. Jo explico el que veig i només vull que el públic reaccionï amb el que explico.

-Se't segueix acusant d'escriure molt.

-Ah, doncs molt bé, què puc dir? No ho faig per pressions editorials ni per a res que no sigui la meva pròpia necessitat creativa. Si algú m'acusa d'això és que no entén el que vol dir ser un escriptor. Jo visc, respiro i faig literatura. M'agrada fer-ho, és la meva passió. És un volcà en erupció constant. Una altra cosa és que sóc un escriptor que tinc molta facilitat per allò que faig, que és escriure. Una novel·la, quan la tinc en estat de gestació, a la meva ment, és com la darrera pel·lícula que hagi pogut veure i surt sola”.

Entrevista a la revista “Vapor”. Abril de 1997

Després de llegir l'entrevista en veu alta a la classe, idiqueu per grups els punts més importants que es tracten en aquesta entrevista.

DURANT LA LECTURA

PREGUNTES DE COMPRESIÓ

A l'encapçalament del llibre, l'autor ens informa que els fets són certs i que, com aquesta història que ens pensa explicar, n'hi ha moltes en la realitat:

**Cadascuna de les parts
d'aquest llibre està succeint
ara mateix.**

Carta de presentació: l'autor ens prepara i ens explica què entén per novel·la, per què escriu la carta de presentació i de què tracta l'obra.

Respon a les preguntes següents:

1. Què suposa una novel·la per a aquest autor?
2. Què representa aquesta carta de presentació?
3. Què tenen en comú tots els nens i nenes que ha conegut?
4. Què és i de què tracta l'obra?
5. On està situada?

PRÒLEG: ELS RECORDS

1. Amb quina persona parla?
2. Com es diu? D'on és?
3. Quants germans té?
4. Què suposa la ignorància?
5. Quants anys té? Què li va passar en aquesta edat?
6. Què va conèixer al llarg de la seva experiència?
7. De què és conscient ara?
8. Quina experiència va tenir ell? Diga-ho amb una sola paraula.
9. Què li diu Mayele Kunasse?

EL CAMÍ

1. Quan té dotze anys, què li passa?
2. Com era la mirada del seu pare?
3. Què fa l'home quan se'n va el pare?
4. Què li veu als ulls de l'home?
5. El camí pel qual el pare havia passat, què representa?
6. Què li fa l'home en entrar al cotxe?
7. Què li dóna per menjar?
8. Com passa la primera nit fora de casa?
9. Com es diu aquest home?
10. On dorm el nostre protagonista?
11. Quines raons li dóna Zippo per fer-li veure que no pot veure el seu pare?

12. Des que la mare es va morir, com van ser les coses?
13. La mare, li diu on va?
14. Aquell matí, en Zippo, amb qui se'n va?
15. Què crida el noi?
16. Com es diu aquest noia qui considera amic?
17. Té un altre nom en Zippo?
18. Quina edat té?
19. Amb qui arriba Zippo?
20. Com van vestits els nens?
21. Com li diuen a Zippo els dos homes que se li acosten?
22. Com tenen la mirada els dos homes?
23. Què li recomanen aquests homes a Zippo?
24. A la nit, cap on van?

L'ESCLAVITUD

1. Quants dies més viatgen amordassats?
2. Què els diu Zippo en arribar a la costa d'Ivori?
3. Què han de dir si els aturen?
4. Què passa en arribar al poble?
5. Quantes vegades va viatjar al davant?
6. Què fa Zippo amb la nena?
7. Descriu amb poques paraules la seva primera ciutat
8. Com es diu aquesta ciutat?
9. Què descobreix el nen?
10. Què passa a Barcelona? Ho sabem a través del TV?
11. Qui són condemnats per en Zippo?
12. Què diu en Zippo als nens esclaus?
13. Què passa amb els dos nens? On els deixa?
14. Qui els apedrega?
15. Quin tipus de nen veuen al vidre del cotxe?
16. On arriben? Per quins llocs passen?
17. A qui comença a odiar el nostre protagonista?
18. Es renten?
19. Què els dona Zippo?
20. Què els produeix una rara emoció?
21. Què veuen al cap de dues o tres hores?
22. Què es la terra de la lluna?
23. Qui veuen per primera vegada?
24. Descriu aquest senyor que els rep.
25. Escribe quantes llengües es parlen a Mali.
26. Què els fan fer?
27. Què regateja en Zippo i l'home?
28. Què beuen? Què són aquestes begudes?
29. Què els dona Manu Sibango per menjar?
30. Què els diu abans de menjar? Quines intruccions els dona?
31. Qui li diu que no hi ha escapatorià?
32. Qui el rep tremolant?

33. El seu company es presenta. Com es diu?
34. On volen anar quan puguin?
35. Quina diferència hi ha entre en Manu Sibango i ells?
36. Qui els ensenya com han de treballar?

EL CAMP

1. Què es diu del temps?
2. Com és el menjar?
3. Què diu Sibrai Buekeke?
4. Qui és més fort que el nostre protagonista?
5. Què li passa a leobrà Bayabei?
6. Quina reacció tenen els companys?
7. Com s'ho pren en Manu Sibango?
8. Troba complicitat amb els seus companys?
9. Què vol dir ser supervivent?
10. Què li diu Manu Sibango? A quina conclusió arriba?
11. Quan es desperta, què sent?
12. En quina posició es posa?
13. Qui el cura?
14. Què diu el vell més savi del seu poble?
15. Amb qui es queda el nostre protagonista?
16. Què passa entre els dos amics?
17. En què comença a pensar?
18. Què és el "cuc de Guinea"?
19. D'on prové la malaltia?
20. Quan hi ha la collita, què es recull?
21. Quin és l'èxit de la collita?
22. Quin és el procés fins que s'ensaca?
23. Quin és el perill més greu, segons Manu Sibango.
24. Quina remor comença a escampar-se aquella temporada?
25. Qui té la culpa de tot, segons Manu Sibango?
26. Quan s'escapa el nostre protagonista?
27. Què en pensa de les serps?
28. Hi ha diferències entre el seu poble i la selva per on s'escapa?
29. Quines sensacions té?
30. Què suposa la por?
31. Amb qui somnia quan s'adorm?
32. On l'enterra en Manu Sibango?

EL TEMPS

1. Quant de temps passa?
2. Com és avui el nostre protagonista?
3. Com se sent?
4. Què implica subsistir?

5. Qui apareix?
6. Com és la Naya? Què sent per ella?
7. Què fa el dia que la Naya se'l mira?
8. Quina veu sent?
9. Què fa la Naya quan el veu?
10. Tots se'n riuen d'ell, per què?
11. De què té desitjos?
12. Què és el "moràbit"?
13. Quina recepta li donen. Digues els ingredients.
14. De quin regal es tracta?
15. A qui torna a veure?
16. Qui és el culpable de les seves desgràcies?
17. El castiga Manu Sibango?
18. Què passa amb la Naya?
19. Què col dir Naya amb "Baid"?
20. Quina és la gran i l'última lliçó de l'adolescència?
21. Se l'estima cada cop més a la Naya?
22. Quines persones esperen?
23. Les nits que passa amb la Naya, les descobreix algú?
24. Quan arriba la primera mort, quants anys té?
25. Qui mor? Qui l'odia?
26. Què li passa a l'Abdji Zedova? Qui el deixa morir i per què?
27. Qui mor seguidament?
28. Abans de tenir el fill, com és la mirada de Naya?

LA LLIBERTAT

1. Quin sentiment se li desperta?
2. De què s'enorgulleix avui?
3. Qui l'ajuda a viure?
4. Què es proposa?
5. On s'amaga?
6. Quin sentiment té entremig de la pols?
7. En mans de qui està la seva vida?
8. Què veu de cop?
9. Quina ciutat recorda?
10. Quan decideix fugir?
11. Què veu a la gran ciutat?
12. Creu que la ciutat l'expulsa. Per què?
13. On dorm durant la nit?
14. Quan es desperta, què sent?
15. De què s'adona?
16. Quins pensaments té quan veu la dona que pega la nena?
17. Roba un tros de carn. El descobreixen?
18. On entra en el darrer moment?
19. Com es diu Ella?
20. Quina malaltia va tenir la noia de petita?
21. La noia, s'acaba de creure que hi ha esclaus?

22. Què li diu la noia?
23. Com es diu el professor? Què li ensenya?
24. On es troben en l'actualitat?
25. A quin any som?
26. Quina és la clau per arribar al futur?
27. Li donen feina?
28. Què es pregunta avui?
29. Què ha estat la seva vida?
30. Com era l'escola?
31. Què és l'honestedat? I la justícia?
32. Què li semblen les persones blanques?
33. Què va experimentant?
34. Quantes vegades menja?
35. Transcorre, quant de temps?
36. Decideix denunciar la situació en què havia estat?
37. Què li va dir Mayele Kunasse que avui recorda?
38. Què vol dir la "pell de la memòria"?
39. Què ens aporta la memòria?
40. Quin és el punt petit que mira al mapa?

LA CAPTURA

1. Què passa a l'autobús?
2. Pel camí, el detenen? On?
3. Diu la veritat a la policia?
4. Se'l creuen?
5. Li fan pagar una multa?
6. Aconsegueix lliurar-se de la policia? Com?
7. Què opina dels policies?
8. A quants quilòmetres es troba de la frontera?
9. Quin sentiment se li desperta?
10. Quan apareixen els bandits?
11. Quan es fa de dia, on es troba?
12. Què sap Kalil Mtube? Què li proposen?
13. Quanta gent hi ha dintre les gàbies?
14. Què li diu el company de gàbia. Com es diu?
15. Tenen diferents maneres de pensar respecte a matar algú?
16. Quants dies passen tancats a la gàbia?
17. Què li explica el company de casa seva?
18. Què li passa amb el diamant?
19. Què és un botí de guerra?
20. Què li passa al noi de la gàbia del costat?
21. Comencen a millorar les condicions de vida?
22. On arriben?
23. Quan arriben, quin dia fa?
24. Què li sembla la mar?
25. Què es proposen de fer amb tots ells?
26. Quant de temps va passar allí?

27. Què pensa del fet d'existir?
28. Qui està familiaritzat amb la mort?
29. Al vuitè dia, qui arriba a la platja?
30. Aleshores, quina sensació té de la mar?
31. Un cop al vaixell, on els posen?
32. Quin espectacle colpidor veu?

EL VAIXELL

1. Quines reaccions li provoca el vaixell al protagonista.
2. Com els tracten?
3. Quan reaccionen?
4. Els va donar resultat.
5. Quin privilegi tenen?
6. Hi ha alguna cosa que no va bé?
7. Cap a on naveguen?
8. Canvia el tracte?
9. Què senten al tercer dia?
10. Saben de què es tracta?
11. Quins sentiments es desperten?
12. Se'ls acaba l'aigua i el menjar?
13. Què sap el nostre protagonista després dels fets del vaixell?
14. En què s'ha convertit?
15. Han perdut la noció del temps?
16. Quina és la situació?
17. Es pensa alguna explicació el nostre protagonista?
18. Qui s'aprofita de la gent negra? Per què?
19. Com és Big Ngu?
20. Quan s'adonen que moriran?
21. Què passa amb aquella gent? Quin sentiment projecten cap a ells?
22. Què passa amb el tercer grup?
23. Qui està més endurit?
24. Com han estat els dies passats allà?
25. Què els fan fer a coberta?
26. Quina oportunitat tenen?
27. Els desapareixen?
28. Quins instruments troben?
29. On es posen?
30. Què passa amb la destrat?
31. Com reaccionen?
32. El nostre protagonista, on s'ha amagat?
33. Qui ha mort?
34. Quants dies passa al tub de la ventilació?
35. En què s'ha tornat?
36. A qui veu en somnis?
37. Què ha d'escoltar?
38. Qui el troba?
39. On es creu que es troba?

40. Què veu quan es desperta?

EPÍLEG: CINC ANYS DESPRÉS

1. Amb qui parla Kalil Mtube?
2. Torna a casa?
3. Què raona ell sobre l'esclavitud?
4. Per què continua estudiant?
5. Què li promet el senyor?
6. A qui troba a faltar encara?
7. De qui s'acomiada?

1. EL CAMÍ

- A la gatzoneta
- S'albirava
- L'avenc
- Gong
- Emmordassar
- Panteixar
- Guspirejava

2. L'ESCLAVITUD

- Condescendència
- Toll
- Xops
- S'abatia
- Màrfegues
- De bocaterrosa
- Etzibar

3. El camp

- Adobar
- Abrusava
- Sacsejant-nos
- Indeleble
- Avesat
- A rampells
- Plantofada
- Ordir
- Berrugues
- Melassa
- Xirimoia
- Adob
- Paranys
- Sulfat
- Serpentejava
- Enfangada
- Escridassar
- Acarnissament

4. EL TEMPS

- Enrinxolats
- Llangardaix
- Indolent
- Palmell
- Arpada
- Masegada
- Acaronar
- Copejar
- Albergada
- Gingebre
- Balbucejar
- Engarrotés
- Bigarrada
- Temples
- Consecutives
- Emmagatzemada
- Parpells
- Guspirejar
- A desgrat
- Petja
- Parpellejar
- Petarrelleig
- Paroxisme

5. LA LLIBERTAT

- Sadollar
- Miratge
- Sender
- Feram
- Imprevisible
- Picolaven
- Garantien
- Esbalaiment
- Murri
- Recer
- Aclaparadora
- Vagar
- Impecable
- Rugits
- Endinsar
- Atzucac
- Preuat
- Grat

- Aglomeràvem
- Intangible
- Murmuri

6. LA CAPTURA

- Corruptes
- Paroxisme
- Catàrquic
- Desentumir
- Grimpador
- Desbordar

7. EL VAIXELL

- Mampares
- Trapa
- Àncora
- Anar en orris
- Escèptic
- Còdol
- Clatell
- Panteixaven
- Desvallestament
- Escotilles
- Sinistres
- Gatejant
- Escorcollar
- Xampurrejat
- Crivellar
- Esmolats
- Escorcoll
- Abrusava
- Espurnejaven
- Embotit
- Cuirassa

DESPRÉS DE LA LECTURA

EXERCICIS

1. Ompliu els buits amb les paraules següents:
Advertir/perquè/a la meva/treballadors/això/dit/gran/cacau/home/una

“- Escolteu-me bé,no repetiréuna segona vegada –va
....., apuntant-nos amb un- Sou..... Sou.....
plantació deNo és
plantació, i jo no sóc un ric.
2. Conjuga el verb ésser: present d'indicatiu i present de subjuntiu
3. Ordena les frases següents de manera que tinguin un sentit:
 - dels cent cinquanta dòlars
 - aproximadament
 - per vosaltres
 - El primer any
 - guanyat
 - us
 - que haureu
 - descomptaré
 - vosaltres
 - donat
 - el que he
4. Posa els signes de puntuació on calgui:

“Em vaig adonar gairebé de seguida que les sabates per córrer eren una nosa. Tot i això no vaig voler perdre-les era l'únic que tenia potser les podria vendre me les vaig treure i les vaig guardar a les butxaques dels pantalons.
5. Fes una sopa de lletres amb les paraules:

Arraulir/enganxar/vendre/treure/començar/tenir/recórrer
6. Un cop hagis fet la sopa de lletres, classifica en tres columnes els verbs anteriors, segons siguin de la primera, segona o tercera conjugació.
7. Fes una frase amb els vers de l'exercici 5, conjugat en present de subjuntiu.

TEXTOS PER AL DEBAT

“No vaig saber que el meu pare em venia; ni tan sols quan vaig escoltar aquell estrany diàleg.

-Quant?

-Vint

-És molt

-És fort

-Està prim

-Però és fort

-Quina edat té

-Catorze

-No sembla que en tingui més de dotze

(...)

Després d'això, el meu pare em va mirar per última vegada (...)

-Vull que em prometis que tindrà una vida millor –va dir a l'home.

-La tindrà –va assegurar ell-. Una família, estudiarà, treballarà...” (pàg. 13-14)

“Vaig mirar l'home. Vaig mirar la mà que empunyava la vara. Als seus ulls no hi vaig veure amor, sinó duresa. A la seva mà no hi vaig veure tendresa, sinó crueltat. Vaig fer un gest de fugir i no ho vaig aconseguir. La vara e va incrustar a la meva esquena” (pàg 16).

“A l'hora d'anar-se'n a dormir, en Zippo estava cansat de sentir-los – ni tan sols sé quina de les dues coses era la que més el molestava-, de manera que va optar per la fórmula més directa.

Els va amordassar.

I els va lligar les mans a l'esquena.

-S'ofegaran... –em vaig atrevir a dir.

En Zippo encara tenia prou forces per a l'última pallissa.

-Així aprendràs a callar i a tenir cura de tu mateix –va panteixar quan va quedar esgotat”. (pàg 29).

“Jo vaig ser l'últim que va lligar.

-Això s'acabarà aviat –em va dir.

Era la primera paraula consoladora.

-Sí, vaig assentir amb el cap.

-Si m'agafen a mi –va anunciar abans de tancar les portes de darrere del cotxe-, no us penseu que a vosaltres us anirà millor. Ells us mataran igualment. O creieu que us tornaran a casa? Els problemes, val més eliminar-los” (pàg. 33).

“Finalment , ens tiraven el menjar. Literalment: ens el tiraven. Semblàvem pollets, perquè els més forts l’aconseguien i els més dèbils no. Els mateixos homes del vaixell comprenien que perdre’n alguns formava part del risc. Tot i que érem esclaus, no tractaven de cuidar-nos per obtenir més beneficis; al contrari, els importàvem ben poc. No érem res més que mercaderia. Al cinquè dia es va morir un nen d’uns oze anys. Vam cridar molt, però no el van treure d’allà fins l’endemà. El segon es va morir el setè dia. Aleshores la bogeria ja s’havia apoderat de la majoria” (pàg. 174).

“-En Manu Sibango deia que la culpa mde tot la tenen els qui compren el cacau tan barat.

-El cacau, els diamants..., tant se val! Fa centenars d’anys ens portaven a Amèrica per ser esclaus. Avui som nosaltres els qui ho fem. Potse és veritat que, mentre siguem mà d’obra barata, el món blanc continuarà aprofitant-se’n, però ara ens matem entre nosaltres mateixos”. (pàg. 178).

“Moriríem tots, i la idea, lluny de resultar alliberadora, em va semblar horrible, espantosa. No volia morir. De sobte, l’única cosa que desitjava era viure. Res no té gaire sentit, però encara menys la mort, i més als quinze anys” (pàg. 179)

5. ORIOL VERGÈS, UN POBLE CONTRA ELS HAMID

ABANS DE LLEGIR

BIOGRAFIA DE L'AUTOR

Oriol Vergès i Mundó va néixer a Barcelona el 22 d'abril de 1939 a Barcelona.

El seu pare Josep Vergès i Fàbregas el va influir com a professor d'Història de la Cultura a l'Escola de Bibliotecàries de la Mancomunitat (1930) i Catedràtic de Llatí (1932) a l'Institut-Escola de la Generalitat.

En l'entorn on va néixer, el barri vell de Barcelona, Oriol Vergès va conèixer l'activitat de les botigues d'antics menestrals: fusters, vinaters, matalassers...i es va despertar la seva curiositat i estimació per la ciutat on ambienta la seves obres.

Va estudiar la carrera de Geografia i Història i es dedicà a l'ensenyament des de l'any 1965; també va iniciar el treball editorial a Tàber, que no va tenir continuïtat. Malgrat tot, manté la seva presència editorial ampliant els seus interessos cap a la redacció de llibres de text.

Posteriorment, l'editorial "La Galera" li va demanar d'escriure una novel·la amb fons històric adreçada a un públic juvenil. D'aquesta iniciativa van sorgir Un català a la Manigua (1976) i La ciutat sense muralles (1978), que van suposar per a l'autor el pas de la història a la narrativa.

Va emprendre així el camí que l'hauria de dur a escriure els textos literaris amb què s'introduí en el món de la novel·la pensada per a lectors joves.

Va crear la col·lecció "Les arrels. L'aventura i l'Història", editada per Publicacions de l'Abadia de Montserrat a la darrera de la dècada dels vuitanta i encara avui en actiu.

Al llarg de la seva trajectòria professional va rebre un nombre important de premis literaris: el premi "Josep Maria Folch i Torres" (1977), el "Joaquim Ruyra" (1978) i quatre vegades el de la "Crítica Serra d'Or". L'octubre de 1994 va ser designat "Escriptor del mes".

Un any abans l'Editorial Bruño li publicà el seu llibre de literatura juvenil Un poble contra els Hamid, la història d'un poble inventat, Cambells, al costat del mar i d'uns joves adolescents que ajudaran un jove marroquí, l'Abú Hamid, el qual té un germà, l'Alí, que ha estat acusat per haver produït un incendi i mort un home. Entre moltes situacions de tensió i d'altres divertides, es mostra un racisme de vegades obert, d'altres amagat, contra una treballadors nordafricans, història que bé podria ocórrer a d'altres pobles on es barregen un munt d'interessos econòmics i ideològics.

L'any 1994 enceta una aventura cinematogràfica: Francesc Bellmunt escriu el guió d'una pel·lícula a partir de l'obra d'Oriol Vergès Quin curs el meu tercer!.

En l'actualitat, Oriol Vergès compagina la seva feina de professor amb la d'escriptor. El contacte directe amb el jovent a través de les seves classes i dels seus quatre fills li ha permès conèixer de primera mà quins són els seus interessos i motivacions. Com ell mateix afirma, les dificultats per a interessar el públic juvenil no són petites:

“Penso que cada cop tenen menys ganes de treballar, perquè hi ha més i més coses que els distreuen: esports, espectacles, música... Dels professors és la responsabilitat de fer-los veure que hi ha d'haver temps per a tot (...) No pots saber si els ha encomanat la passió per la Història o la Literatura fins que no te'ls trobes, quan fa ja dos o tres anys que han deixat l'Institut (...). (“Serra d'Or”, núm.418.

ORIOI VERGÈS ENS PARLA DE QUÈ ESCRIU I COM ESCRIU

En aquest apartat encetem en aquesta guia l'opinió directa de l'escriptor sobre la seva obra. L'alumnat, a partir d'aquests textos, haurà de resumir el què i el com de l'obra d'aquest escriptor i assenyalar-ne les principals característiques, a més de veure els interessos progressius que té l'autor a l'hora de plantejar-nos les diferents històries.

Després d'haver llegit l'obra i de contestar les preguntes de comprensió, l'alumnat estarà preparat per dir si L'aventura dels Hamid respon a una determinada època en què l'autor tenia aquests interessos.

“Sóc un fervent partidari de narrar una aventura a través d'uns personatges i uns fets imaginats, sobre la trama històrica real. Aquest estil que va iniciar la malaguanyada Maria Novell crec que és la millor manera perquè l'adolescent, i també l'adult, sense una formació històrica, compreguin els interessos i les motivacions de les societats anteriors a la nostra. A través de petits detalls de la vida diària es pot recomposar el món de les generacions que ens han precedit. És un camí per arribar a la ciència històrica que ens hauria d'explicar el passat per entendre el present” (Escriptor del mes, Generalitat de Catalunya, 1994).

“La meua tasca com a professor em demostrà que els nois i les noies no poden entendre la Història, les causes dels esdeveniments i les interrelacions, fins que han assolit una capacitat d'abstracció intel·lectual a partir d'uns fets concrets... Si se'm permet, la mateixa que cal per entendre l'economia i la política a casa, a Espanya i al món” (Escriptor del mes, Generalitat de Catalunya, 1994).

“A les classes d'història i a les de geografia econòmica em vaig adonar que calia treure pes a alguns aspectes de la vida actual massa ben considerats. Els “Súpers” són un intent irònic de fer tocar de peus a terra tot exagerant uns valors que em semblen excessius. Així, després de fer broma amb els futbolistes –va ser

en l'època de Cruyff com a jugador-, va tocar el torn als tècnics informàtics, a les vedettes i als vicaris, que, en disposar d'un terreny a l'Eixample, reconvertiren el solar en un banc, la rectoria en un pis i encara una sala de festes al soterrani....("Serra d'Or", núm.418).

"Considero molt interessant que els adolescents tinguin novel·les que reflecteixen la societat que els envolta, la del país, i que ells protagonitzen o bé en reben les conseqüències. I és que l'adolescent, per definició és crític, ferotge i apassionadament crític i realista perquè coneix molt bé el terreny que l'interessa trepitjar d'immediat. És lògic, per tant, que l'adolescent s'identifiqui amb les situacions que l'autor narra i les contempli des de l'òptica de "caçador d'injustícies", enmig de tantes arbitrietats del món dels adults. No hi ha d'haver assumptes vedats, ni en el tema polític, sexual, de relació familiar o amb els companys i professors. El que sí que crec és que cal un tractament adequat. L'autor ha de connectar en la seva onda i ficar-se en la "moguda", i deixar la sortida oberta per no caure en la lliçó de "moralina" ("Faristol", núm. 6, setembre de 1988).

DURANT LA LECTURA

PREGUNTES DE COMPRENSIÓ

L'INCENDI

1. Qui va dur la notícia a la botiga?
2. Quants anys té aquesta senyora?
3. On ha estat l'incendi?
4. Qui és el pare? Creus que és un bon comerciant? Com ho saps?
5. Qui és en Severià? Què diu?
6. Qui treballa a la ferreteria Coll?
7. A quin poble viuen? És un poble de mar o de muntanya?
8. Qui és més xerraire respecte al tema de l'incendi?
9. Què vol dir: "-El rai que té el ronyó ben cobert"
10. En parlen més del tema?
11. Quina és la notícia impactant? Qui la porta?
12. Com es diu el mort? I la dona del mort?
13. A què es dedicaven?
14. Creuen que hi ha robatoris nocturns. Qui ho diu?
15. Qui assenyala que l'incendi pot haver estat provocat?
16. En què es converteix la botiga?
17. A qui donen la culpa primer?
18. A l'Esteve, li afecten les bronques?
19. Busca a la pàg. 14 alguna onomatopeia.
20. Després de parlar el pare, què en pensa el fill?

EL SUPERFENOMEN

1. Qui té una moto?
2. Què li diu el pare al fill a manera d'ultimàtum?
3. Pensa quines raons dóna el pare.
4. Per què l'Esteve se'n va tan depressa de la botiga?
5. Té raons per creure que els Hamid hi estan embolicats?
6. Quan va conèixer l'Esteve l'Abú Hamid?
7. Quants nois jugaven?
8. Qui se'ls va quedar mirant? Creus que el que diuen dels marroquins és veritat?
9. S'adonen que és bon jugador?
10. El noi, és vergonyós? Com ho demostra?
11. El conviden a jugar més sovint?
12. Qui és de Reus? On es troba aquesta ciutat? De quina comarca és?
13. Què és el que havia d'entendre?
14. Quan constata l'Esteve que els immigrants no ho tenen fàcil?
15. Quin nom posen a l'equip? Com sona?

16. Quan s'inscriu l'Abú Hamid, com ho fa?
17. Quina reacció té en Minguell?
18. L'Esteve, s'enfada per aquests fets?
19. On viu l'Abú? Què suposa per a ell jugar a futbol?
20. Què fa l'Abú un dissabte al matí?

LA GUÀRDIA CIVIL

1. Com és la plaça Valls? Diques quines són les característiques essencials
2. On viuen els africans? I els gitanos?
3. Quan es produeix l'incendi, quina reacció tenen els Hamid?
4. Com és l'Alí, el germà d'Abú? Creus que són dos germans diferents?
5. Per què el germà d'Abú és agressiu?
6. Què diu l'Albert Mateu de l'Alí?
7. Com és el Camí del Mig? A qui veu l'Esteve? Què li pregunta?
8. El convida a pujar a la moto?
9. Qui els atura? Què és el primer que diu l'Esteve?
10. Quin to utilitza la guàrdia civil segons l'Esteve?
11. Què li fa la Guàrdia Civil a l'Abú?
12. Quins pensaments té l'Esteve?
13. Què li diu la Guàrdia Civil a l'Esteve?
14. Quan arriba a casa, qui es troba? Què li diu?
15. Creus que l'actitud del pare respecte als immigrants és semblant a la del poble?
16. Què vol dir ser immigrant de segona i de tercera?
17. Què passa a Campells quan troben l'Alí?
18. La mare de l'Esteve, té la mateixa actitud que el pare?

ELS MARROQUINS DE CAMPILLS

1. On viu la família d'Abú?
2. I els Hamid, quants germans són?
3. L'Abú, creu que ha tingut més sort que els seus germans?
4. Qui són els muetzins?
5. Què pensa fer l'Alí amb els diners que guanya?
6. L'Abú, convida l'Esteve a Oûdja?
7. Què diu el rei Hassan?
8. Què pensen a casa dels Hamid?
9. Què li diu el seu professor d'Història?
10. On treballa l'Abú?
11. Es refien d'ell a la feina? A què es dedica?
12. Què no li deixen fer?
13. Què fa amb els fets? I amb els diners?
14. Quan l'Esteve arriba a casa dels marroquins, què li diuen?
15. Què fa l'Alí que li prohibeix la seva religió?
16. On s'ha refugiat l'Alí?

17. L'Abú, ha estat mai a Barcelona?
18. Què diu un dels marroquins?

EL SOPAR DE LA VICTÒRIA

1. l'Esteve, com es desperta?
2. Què li diu l'Esteve a l'encarregat del bar?
3. Què s'interroga l'Esteve respecte a l'amistat amb l'Abú?
4. Quins sentiments tenen el pare i la mare de l'Esteve respecte l'Abú?
5. On fan el sopar?
6. Què mengen l'Esteve i l'Abú?

ELS JURAMENTS D'ALÍ

1. L'Esteve, què li demana al pare?
2. Qui són els "cuquets"?
3. El pare, està d'acord amb el fill?
4. La mare, entén el que diu l'Esteve?
5. Han agafat l'Alí?
6. L'Abú, fa mala cara?
7. Qui és Muhammed?
8. Qui va a la caserna dels civils?
9. Quines raons dóna la guàrdia civil?
10. Què els respon l'Esteve de l'Alí?
11. Quan arriben a casa, què li diuen els companys de pis?
12. Creus que els marroquins són solidaris amb ells mateixos? Per què?
13. Com es viuen els fets a Campells?

EL XIRINGUITO DE JENARO

1. A l'Esteve, li entusiasma el tema de la botiga?
2. On vol anar de viatge aquest any?
3. Com es troba l'Abú?
4. Qui se li presenta a l'Esteve? Què li diu?
5. Com es manifesta la por entre els marroquins?
6. Qui vol arreglar el problema de la feina de l'Abú?
7. Què planteja la Neus?
8. La família de la Neus, és immigrant? D'on?
9. Descriu el "xiringuito" de la Platja Llarga. Qui en són els amos?
10. La Sònia és un nou personatge, com és?
11. L'Abú, troba feina? Quan li paguen?
12. Què li diu Jenaro a l'Abú?

UN ALTRE SOSPITÓS

1. On es queda a dormir l'Alí?
2. Què fan sempre i des d'ara els de la colla
3. Quines veus corren pel poble?

4. Qui fa judicis hipòcrites?
5. Fes una descripció de la Neus.
6. Què es pregunten sobre l'incendi? Per què?
7. Quan comença el judici de l'Alí?

LA XAFARDERIA DE LA SENYORA MIRÓ

1. On va a treballar l'Esteve abans de començar les vacances?
2. Què li diu la senyora Llucieta?
3. La Neus diu que hi ha més d'un mòbil per a l'incendi i la mort del Tronío. Quin?
4. Creuen que l'Alí diu la veritat? Per què?

L'INVESTIGADOR PRIVAT

1. Què decideixen l'Esteve i la Neus?
2. Què li diu la Neus a l'Esteve respecte a la senyora Cruz i el seu marit?
3. Van a veure un detectiu?
4. Descriu-lo.
5. Què els diu l'investigador?
6. Què no fan servir els investigadors privats?
7. Què opina ell del cas Alí? I el d'Abú?
8. Proven de fer fix l'Abú al treball? Ho aconsegueixen?
9. Quina idea tenen el Nano i l'Albert?
10. A qui van a veure?
11. El contracten?
12. Porten el cas al President de l'Atlètic? Què els diu l'Abú?

L'ADVOCAT D'OFICI

1. Qui li havia tocat a l'Alí com a advocat d'ofici?
2. El van a veure? Com és la casa?
3. Què els diu l'advocat? Què opina de l'acusat?
4. A quin jutge correspon el cas?
5. Es canvia d'advocat? Com es diu i per què el senyor Puig no se'n pot encarregar?
6. Què opina el nou advocat?
7. Com es diu el de la Cruz?
8. A qui vol cridar per declarar?
9. Què diu l'Alí dels fets de l'incendi?
10. A qui no convencen les raons d'Alí?
11. Què li diu el pare?
12. Quins rètols apareixen el dia següent?
13. Què passa amb la moto de l'Esteve?
14. Què opina l'Emili Sánchez, l'advocat, de la tensió popular?

COMENÇA EL JUDICI

1. Què li diu l'Emili Sánchez a l'Esteve abans de començar el judici?
2. Qui es troba a la sala?
3. Què opina la gent dels companys d'Abú?
4. Què exposa el fiscal de l'Alí? Què demana per a ell?
5. Per contra, què al·lega Emili Sánchez?
6. Què diuen els bombers respecte a l'incendi provocat?
7. Què opina el Cap de Brigada d'Homicidis de l'Alí?
8. L'Emili Sánchez insisteix en una idea. Quina?
9. Li rebutja el fiscal?
10. Què diu la gent de l'Esteve?

ELS PRESSUMPTES IMPLICATS

1. Què li dol a l'Esteve?
2. Per què està nerviós?
3. En aquest moment, amb qui està enfadat, a part del pare de l'Esteve?
4. Què declara el matrimoni Saumells?
5. Què diu Llorenç Castells?
6. I el Joanet dels taxis?
7. Quina quantitat de diners demana el senyor Llorenç Castells?
8. Què diu l'Esteve quan puja a declarar?

EL VEREDICTE

1. Quan ha de donar el veredictes la jutgessa?
2. Se'n fan ressò els diaris?
3. L'advocat defensor, és optimista?
4. Com es troba l'Alí en aquell moment?
5. Quin és el veredictes del jurat?
6. Qui s'absol per falta de proves?
7. La jutgessa, qui crida al seu despatx?
8. Ella, què opina de l'Alí?

ELS AVIS DE CAN MATEU

4. Què els deixa l'Emili Sánchez?
5. Què demana la Neus?
6. De què estan pendents els companys d'Abú?
7. Va tornar a votar la Junta de l'Atlètic?
8. Podrà seguir treballant l'Abú?
9. Finalment, el contracten? On?
10. Qui decideix la residència d'Abú?
11. A Campells, torna tot a la normalitat?

12. Quina notícia reben?

NO DEU TENIR PAPERS

1. Com es pren la notícia l'Abú?
2. Què li donen com a regal?
3. Què li posen a la pancarta?
4. Com s'acomiaden d'Abú?

I TOT SEGUEIX IGUAL

1. Quan fa que ha marxat l'Abú?
2. L'Esteve, rep una carta de l'amic?
3. Què explica el marroquí?
4. Tenen intenció d'anar-lo a veure?

DESPRÉS DE LA LECTURA

FITXA DE LECTURA

1. Com està organitzat el llibre: l'estructura

Per grups, verifiqueu el que es diu en aquesta fitxa de lectura i responeu les preguntes que es fan

a) Començament:

- Presentació dels personatges
- Presentació del mòbil de l'acció: l'incendi.
- Presentació del poble de Campells.

b) Nus:

- Intervenció de la Guàrdia Civil.
- L'Abú, bon amic de l'Esteve.
- L'Abú, preocupat pel seu germà Alí.
- L'Abú es posa a treballar al xiringuito d'en Jenaro.
- Troben més proves per al judici de l'Alí.
- Van a veure un detectiu, però finalment tenen un advocat d'aofici.
- Comença el judici.

c) Desenllaç:

- Veredictes del Jurat.
- L'Alí ha de marxar al Marroc.
- Intenten trobar feina per a l'Abú i ningú no el vol contractar.
- L'Abú se'n va al Marroc.
- L'Esteve rep una carta de l'Abú.

2. ESPAIS

- Oberts: xiringuito de la platja, la plaça del poble, el camp de futbol.
- Tancats: la botiga, la casa dels marroquins, la sala del judici
- L'espai temporal: espai de temps en què se'ns narra aquesta història.
- Buscar les referències de temps a la novel·la. Per exemple, al cap.9: "El dia abans de començar les meves vacances, al setembre..."
- L'espai físic: en quin poble succeeix l'acció? En quina comarca? Com ho sabem?

3. ELS PERSONATGES

- a) Principals: l'Abú, l'Esteve, l'Alí i la Neus.
- b) Secundaris: la Sònia, els amics del futbol, els pares de l'Esteve....

4. PUNT DE VISTA DEL NARRADOR (qui i com se'ns explica la història)

En aquest llibre, la història se'ns explica en primera persona. Comprova-ho. Per tant, narrador i personatge s'identifiquen.

Exemple. L'Esteve diu:

“Vaig anar a la Caixa i vaig treure del meu compte corrent sis mil peles i les vaig donar al que em semblà més vell” (pàg. 52).

Busca altres exemples.

5. TEMES PRICIPALS I SECUNDARIS

- a) Principals: el racisme en un poble català
L'amistat entre l'Esteve i l'Abú
- b) Secundaris: la vida quotidiana en un poble català.
La tafaeria de la gent del poble.
Vida menestral a Campells (la botiga).

6. TÈCNIQUES NARRATIVES

- a) la Descripció: l'acció queda aturada. S'utilitzen més adjectius per tal de caracteritzar un personatge o un espai. Per exemple,

“L'Abú m'havia explicat que la seva família vivia a Oûtja, a la part més pobra del Marroc, la que es troba a prop d'Algèria i que els turistes no visiten. Es veu que la gent d'aquell territori viu del conreu dels camps que, d'altra banda, no rendeixen gaire perquè és una terra àrida i estepària força propera al desert” (pàg. 31).

“L'Abú estava ben esglaiat. Tenia aquell to cendrós que ja li coneixia d'algun cop que s'havia espantat al futbol pert alguna patacada i tremolava una mica” (pàg. 28).

- b) La Narració: l'acció no s'atura sinó que és mòbil. S'utilitzen verbs de moviment:

“Érem al menjador del pis de sobre de la botiga i el pare ens va fer baixar, la mare inclosa, a la ferreteria, suposo que per donar més emoció a l'acte...” (pàg. 16)

“I si vaig sortir tan escopetejat de la botiga fou perquè em vingué al cap que els germans Hamid no estiguessin embolicats en l’incendi dels hivernacles” (pàg. 17).

- c) El diàleg: els personatges parlen en primera persona. Serveixen per donar moviment a la història i, alhora, més viva. S'utilitza tota una sèrie de senyals de puntuació, per tal de fer més veritable el món leg.

“-Si no vols estudiar, tu mateix (li diu el pare a l’Esteve). Quan acabis aquest curs deixaràs els frares i treballaràs a la botiga...Tindràs divuit anys, t’arreglaré els papers i et donaré d’alta a la Seguretat Social...Això sí, cada més passaràs una part del sou a la teva mare per pagar-te el menjar i el dormir... I és que jo, que treballo des dels dotze anys, no vull criar un gandul” (pàg. 16).

PROPOSTES DE TREBALL

Ara que ja saps què és cada tècnica, hauràs de buscar en el llibre dos exemples de cada.

Mira que els exemples caracteritzin el poble de Campells, un personatge o més del poble la ferreteria, etc.

EXERCICIS

Treballem les tècniques narratives

1. Digues per què aquest text és una DESCRIPCIÓ. Quines característiques té:

“I és que la família de la Neus, els Martínez, també eren immigrants. Vingueren d’Almeria quan ella tenia tres anys, però el seu pare s’espavilà construint xalets i ara té un Mercedes, un dels tres que roden pel poble; els altres dos són d’en Castells, el dels hivernacles incendiats, i el de l’alcalde, que és importador de plantes d’Holanda” (pàg. 60).

2. Aquest text narratiu s’hauria de convertir en una descripció. Hauràs de canviar els verbs de moviment per uns altres que no facin avançar l’acció:

“Aquell matí no venien gaires clients a la botiga, cosa que en el fons, em satisfecia ja que era una demostració pràctica que podia agafar-me les vacances al setembre, malgrat que el pare s’empipés. De sobte, quan estava endreçant la capsa dels claus de rosca solts, vaig sentir al meu darrere”. (pàg.54).

3. Aquest diàleg és directe. Podries passar-lo a indirecte?

“-El meu germà guarda els diners, vol posar una botiga al soc...

-On dius?

-Al soc. El soc és el mercat de la plaça més gran d’Oûdja. A sota les arcades, hi venen de tot i sempre hi ha molta gent i molt xivarri, és força bonic i divertit...Un dia vindràs, oi?...És clar que a casa no tenim les comoditats que teniu aquí, ens rentem en un safareig a l’eixida.

-Ja m’agradaria, ja, conèixer el Marroc...” (pàg. 32).

4. Descriu els dos germans Hamid. Quines diferències tenen? (a la pàg. 26 tens una descripció d’Alí).

5. Hi ha en el llibre dos personatges femenins que són físicament i de caràcter diferent. Són la Neus i la Sònia. Sabries trobar-ne les diferències (busca a la pàg. 60, on hi ha una descripció de Sònia).

6. Passa aquest text narratiu a un de dialogat. Quins elements hi introduiràs?

“L’Abú, quan anàvem a tren cap a Barcelona, estava molt content. Parlava de la seva família i de la vida que duien a Oûdja i quan es referia al seu germà repetia allò del jurament per Al.là, que jo procurava entomar amb la major paciència(...) (pàg 68).

TEXTOS PER AL DEBAT

“-Per a mi que han estat aquells que en diuen la banda dels peruans... Dels, com en diu el meu fill?

ah, sí, dels “sudaques”. No me’n fio gens...

-I ca, home, els sudamericans estan molt vigilats. Això ha estat cosa dels gitanos, que es mouen pel poble com si fossin nosaltres mateixos; poden anar a tot arreu i ningú no els diu res.

-Els gitanos? No ho crec pas. Estan molt quiets, després del merder que es va organitzar l’any passat amb allò de dur-los a l’Escola de Dalt, i que van guanyar perquè, ara, resulta que el meu nét, el de quatre anys, té una amigueta amb la pell ben fosca...

-Miri, Encarna, ja que parla dels de la pell fosca, els que no em fan cap gràcia són els africans...

El meu home, a la fàbrica, els tem i no pas tant els negres com els moros... Aquests sí que són capaços de fer-ne alguna de grossa de veritat...” (pàg. 13).

“-Amb aquest morenet voleu jugar?

-És un fora de sèrie, ja el veuràs, ja; té un toc de pilota acollonidor...

-El que té és nom de gos... Abuúú....Abúúú....

Algú dels nostres va riure la poca gracieta d’en Minguell i jo em vaig empenyar. També era la primera vegada que notava el menyspreu de la gent, en aquest cas del “pijo” d’en Minguell, vers un que consideren inferior” (pàg 22).

“Esteve, dallonses!, deixa’ls, que s’espavilin. No et busquis complicacions amb aquesta gent. Si el gran no ha fet res, el deixaran tranquil...

Vaig veure ben clar que la reacció del pare seria la de molts campellencs: s’arronsarien d’espatlles i fugirien de complicacions. Això, en el millor dels casos, perquè el clamor popular de seguida acusaria l’Alí Hamid com l’autor de l’incendi dels hivernacles.

I tan clar que ho vaig veure. En Tronío era un immigrant del barri dels “lolailos”, un campellenc de segona, i l’Alí, que no estava gens integrat al poble, no era ni un campellenc de tercera” (pàg. 29).

“Malgrat aquesta feina, l’Abú no anava gens brut i no feia mala olor, tot i que els deu immigrants que vivien als baixos de la plaça Valls havien de compartir una dutxa petita (...).

“-Estem espantats...Pel poble diuen que ha estat un de nosaltres, l’Alí Hamid, el que ha cremat els hivernacles...

-Sí, sí, que ho diuen –intervingué un altre-. Al forn, una senyora m’ha insultat i un altra ha dit que ens haurien d’expulsar a tots.

-Els negres cauen millor a la gent que nosaltres, oi?” (pàg.34).

“Ara, l’Abú es trobaria sol davant del problema. És clar que més sol s’hi trobaria l’Alí, però jo gairebé no el coneixia i amb l’Abú havia fet amistat... Havia fet amistat? Se’n podia dir amistat de les meves relacions amb l’Abú? O només ens unia el lligam del futbol? (...) (pàg.40-41)

“Amb una tarja de recomanació del president de l’Atlètic Campellenc, ens rebé el vicepresident del Club.

-Algú me n’ha parlat, d’aquest moret. Jo, però, hi veig un inconvenient, ja us el podeu imaginar: és marroquí... Si fos un “sudaca” o, fins i tot, un negre fóra una altra cosa, però em temo que els socis rondinarien per haver fitxat un moro” (pàg. 83).

“La mare em comentava:

-Ai, Esteve, fill, que no saps amb qui et fiques...

No, no sabia amb qui em ficava ni tampoc vaig saber qui foren els que es van ficar amb mi. L’endemà passat, a la façana de ca la Neus i a la de la ferreteria, aparegueren unes pintades que deien en castellà: “Els moros de merda al seu país” i “Defensors de moros, sou uns fills de puta”. A més, s’havien orinat i defecat a la porta de la botiga.

-Jo tornava de casa de la meva germana de fer de cagur i em semblà veure un home gras -em digué el Nano, que estava força espantat.

I quan vaig anar a posar la denúncia a la Guàrdia Civil, el sergent opinà:

-Em temo, noi, que hauràs de tornar quan et destrossin la motoreta” (pàg. 88).

6. RAFAEL VALLBONA: SENSE SORTIDA

ABANS DE LLEGIR

BIOGRAFIA DE L'AUTOR

Rafael Vallbona (Barcelona, 1960) és escriptor i periodista. Ha escrit novel·les, poesia, articles per a la premsa i guions per a ràdio i televisió.

Tot i que va néixer a Gràcia, als vuit anys va anar a viure a Premià de Mar (Maresme), on va créixer.

Autor d'una trentena llarga de llibres de tots els estils, darrerament ha publicat les novel·les Plaça dels Àngels, La Comuna de Puigcerdà i Gràcia el poemari.

A "Cruïlla" ha publicat les novel·les Estiu a Menorca i Una història de carrer.

Escriu als diaris i també és professor de la Facultat de Comunicació Blanquerna de la Universitat Ramon Llull. I cada matí presenta una tertúlia a l'emissora Catalunya Cultura.

RESUM DE L'OBRA

Sense sortida és la història de la Juana i la Rosa, dues amigues que, un bon dia, es troben al parc per parlar i s'adonen que uns coneguts seus que són racistes, i estan pegant desesperadament uns immigrants.

A partir del moment que els agressors les descobreixen i saben que elles ho han vist tot, comença l'aventura de les noies per fugir per tal que no les trobi ningú.

Com que Juana és gitana, es refugien la major part del temps en un descampat on saben que hi ha un parent d'ella, que també és de raça gitana, que les ajudarà.

La novel·la és la història de l'aventura d'aquestes dues noies que lluiten per sobreviure i sembla que per un moment no trobin sortida a la seva situació.

Fins que la Rosa, decidida, decideix posar punt i final a aquesta situació desesperada...

CARTA ALS LECTORS I LES LECTORES

A vosaltres que llegiu,

I que si no hi fóssiu res del que jo escric no tindria sentit.

Us heu aturat mai a pensar què faríeu si, de cop i volta i sense haver-ho pretès, la vostra vida estigués en perill i no ho poguéssiu explicar a ningú? Si haguéssiu de sortir corrents sense temps d'avisar els amics; només fugir del perill sense saber si trobaríeu la sortida a l'embolic en què us heu ficat, sense saber ni tant sols si hi ha sortida...

Les dues protagonistes d'aquesta història es troben en aquesta situació: fugir sense destí, sense sortida. Córrer pels camps, boscos i camins de la perifèria de la ciutat, a prop de casa, però lluny de la realitat i dels que s'estimen.

Però no es pot fugir sempre, és clar, i tard o d'hora cal plantar-se, encarar els problemes tal com vénen i serrar les dents esperant que tot surti bé. De vegades la vida et demana cara o creu. A què vas.

No vull dir que la història de la Juana i la Rosa sigui l'autèntica vida i que la resta sigui una broma, no. Però cal que els vostres problemes siguin tan greus com el de les dues noies d'aquesta aventura per esperar enfrontar-los tal com vénen. Si heu llegit alguna de les novel·les que he escrit i he publicat en aquesta mateixa editorial Cruïlla, ja sabreu que els meus personatges sempre han d'enfrontar-se als reptes que els posa la vida al davant: tant la colla que van de vacances sols per primer cop a Menorca, com els dos amics d'infantesa als quals les circumstàncies acosten i allunyen al llarg dels anys; maduren i creixen com a persones després de superar els tràngols que els planteja l'existència, ja siguin durs o senzills.

Però la literatura no és la realitat, no us enganyeu. La literatura és una certa representació artística d'aquesta realitat. La vida no la pot viure ningú per vosaltres, ni tan sols els personatges novel·lescos que més us estimeu.

O sigui que llegiu, us ho passareu bé i aprendreu moltes coses; però sobretot viviu.

I el dia que vulgueu, ens veiem i en parlem.

Salut

Rafael Vallbona

PREGUNTES SOBRE LA CARTA

Intenteu contestar aquestes preguntes després de llegir atentament la carta:

1. Quina importància tenen els lectors per a Rafael Vallbona?
2. Què explica de les dues protagonistes?
3. Què vol dir el títol que hi ha posat?
4. Què diu que et demana la vida?
5. Com són els personatges d'algunes de les seves novel·les?
6. Tenen punts en comú amb aquesta aventura?
7. Què és la Literatura?
8. És el mateix la literatura que la realitat?
9. I la vida? La pot viure una altra persona per nosaltres?
10. Què demana sobretot al final l'autor?

DURANT LA LECTURA

PREGUNTES DE COMPRESIÓ

1. FOSCOR AL LÍMIT DE LA CIUTAT

1. Com parla la persona que ens explica la història?
2. Com és el seu barri?
3. Què passa sovint al seu barri?
4. La narradora, com defineix el seu barri?
5. Són catalans els avantpassats de la narradora?
6. Qui ve a Catalunya després dels avis i els pares de la narradora?
7. En quines condicions està el seu barri?
8. S'ajuda la gent?
9. Què aconsegueix amb la lluita del veïnat?
10. Quan va néixer la narradora, què passava al barri?
11. Quan arriba l'alcalde, què els promet?
12. Què es va construir al barri?
13. En què es nota que canvia el barri?
14. Qui comença a arribar?
15. Què passa després dels Jocs?
16. Amb l'eufòria olímpica, què va passar?
17. Quin sentiment es desperta entre el veïnat?
18. Qui té la culpa de la falta de treball?
19. En què es converteix el barri?
20. La narradora es trasllada al present. Des de quan passen els
21. problemes que explica?
22. Qui és en Salva? Com acaba? Quina noia està enamorada
23. d'ell?
24. Des d'on estan assegudes, la Rosa i ella, què veuen durant
25. la nit?
26. Se'ls complica l'existència a la Rosa i a ella? Per què?

2.

1. Qui és el seu avi?
2. Qui roba els pollastres?
3. Qui es va morir?
4. Per què l'avi decideix anar-se'n?
5. Qui va arribar amb el tren a l'estació de França?
6. Quina dona els cuidava?
7. Quan es van conèixer els seus pares?
8. A què es dedicava la família de la mare? I el seu pare?

9. Per què no es van canviar de barri?
10. Digues quatre característiques del seu germà Manolo.
11. El Julián, és diferent del gran?
12. Quants anys té la Jessica? Quants anys tenia la mare quan la va tenir?
13. Qui és la resta de la família?
14. Viuen bé al pis?
15. I les altres famílies del barri, com viuen?

3.

1. Com es diu la protagonista? Quan va néixer? Quants anys té actualment?
2. Com és físicament?
3. Que hi ha biblioteca al barri?
4. Com es diu el marit?
5. Com l'anomena ella? On treballa? Com és?
6. Quan va a classe la protagonista? I què fa la resta del dia?
7. Troba que la seva vida és dura? Per què?
8. Què feia als disset anys?
9. Es penedeix d'alguna cosa de la seva joventut?
10. Torna a fer referència a "aquella nit". Per què?

4.

1. Com es diu la seva amiga Rosa? Són diferents? De què treballa?
2. D'on van venir els seus pares?
3. Van gaire al poble on van néixer?
4. Què fa la seva amiga Rosa?. On ha viatjat?
5. La considera la seva germana?
6. Què li diu la Rosa?

5.

1. Quan tenien 15 o 16 anys, què feien?
2. Quin era el seu crit de guerra?
3. En què consistia la seva inquietud adolescent?
4. Vol anar a l'Institut la narradora?
5. Què pensa ara d'aquells anys?
6. Quan ajudava a fer la neteja?
7. Què feien els caps de setmana?
8. Com es vestia?
9. En quin lloc es trobava amb els seus amics?
10. Com passaven la tarda?
11. Quina conversa tenen. Reprodueix-la.
12. On prenen coca-coles?
13. I els diumenges, què feien?
14. Quin sentiment tenen en arribar dilluns?

15. Podien anar a la disco del centre?
16. Creus que s'avorrien?

6.

1. Què pot produir el temps?
2. Què se'ls acut en aquella temporada, dels negres i dels moros?
3. Quina és l'activitat dels homes del barri quan van al bar?
4. Com sorgeix la creença en l'enemic àrab?
5. Quan s'esdevé aquest problema?
6. Què diuen els magribins i els senegalesos?
7. I als joves, quan deixaven l'Institut, què els esperava?
8. Qui es va separar del grup?
9. Què els feia l'altra meitat del grup?
10. Què diu la narradora que era millor per al barri?
11. Què va passar que va ser molt greu, segons la narradora?
12. Qui eren els més radicals?
13. Qui eren els pitjors?
14. Com es va convertir aviat el barri?
15. Què fa l'associació de veïns?
16. Què és el que va aconseguir?
17. Qui va a la manifestació? Qui hi apareix que no és del barri?
18. Com són les pancartes? I els cotxes amb megàfons?
19. Qui volia provocar? Què fa la policia?
20. Després dels discursos, què es proposen de fer?
21. Quan la policia carrega contra els exaltats, a quin barri s'assembla aquell?
22. Què fan els skins? N'hi ha que s'enfronten a la policia?
23. Quan va durar la batalla?
24. Aquella nit, com la descriu ara la narradora?
25. Hi ha motius per tenir por?
26. Què diu la narradora que falta al seu barri? I la resta de la ciutat què hi diu?
27. En quant temps va passar tot?
28. Què li diu la seva mare?
29. Què li sap greu a la narradora?
30. Què pensa del futur del seu barri?
31. Què li fa sentir un vertigen total?
32. Quan va pel carrer, qui es troba? Pensen igual? Reprodueix la conversa.
33. Qui era aquell individu, segons la narradora?
34. Qui creu que té la raó del que està passant?
35. Quina era la trista realitat?
36. Li sap greu tot plegat a la narradora? Com ho demostra?

7.

1. Després d'aquella nit, convoquen més manifestacions?
2. Torna la calma al barri?
3. Què opinen els periodistes? Creuen que el barri hi està implicat?
4. Què els interessa als mitjans de comunicació?
5. Creuen que el barri és xenòfob? Qui ho manté?
6. Surten a la TV? A quin programa?
7. Quin costum té la gent del barri?
8. Com comença l'estiu?
9. Arriba la calma al barri respecte als immigrants?
10. Què era la sensació de l'estiu?
11. Explica què fa amb la seva amiga Rosa.
12. Què senten mentre descansen?
13. Eren veus conegudes?
14. De què es tractava la cridòria i qui la produïa?
15. Qui passa a l'acció?
16. Què els fan els skins als magribins?
17. La narradora i l'amiga, havien vist una salvatjada d'aquella magnitud?

CAMINS DE POR I DE POLS

8.

1. Què els diuen els skins? Les amenacen?
2. Què havia fet l'Andrés amb el seu professor d'història?
3. Què decideixen fer? Tenen por?
4. Cap a quina direcció van? Com és el camí?
5. De sobte, què senten?
6. Per què la Rosa li diu a la Juana que no miri cap enrere?
7. Cap a on es dirigeixen? Quina hora era?
8. A qui truquen?
9. El seu pare, està d'acord amb ella?
10. Què n'opina la narradora del seu pare?
11. On s'asseuen per estudiar els pròxims passos?
12. Quina sensació els produeix la situació?
13. En quin mes estaven?

9.

1. On estan situades la Juana i la Rosa?
2. Era la cosa més "normal del món" fer aquella vida al bosc?
3. Quan arriba la fosca i ho tanquen tot, què els diu el cambrer del bar? Què li responen?
4. Què li suggereix la Rosa?

5. Què diu la Juana del seu pare?
6. Per on caminen durant la nit?
7. Per què s'amaguen quan arriben a la carretera?
8. Què se'ls acut?
9. Qui és José? A què es dedica?
10. Què li diu la Rosa dels "païos"?
11. Què li pregunta la Juana a la Rosa?
12. Com es van situant les caravanes a la vora del riu?
13. Aquella comarca industrial, com s'havia enriquit?
14. La gent, vol els gitanos?
15. Com era el campament gitano?
16. Com és la dona del José? Quants fills tenen?
17. Com les acullen?
18. A què es dedicava José? Podien sobreviure?

10

1. Què van fer el dia següent?
2. Què els explica el cosí quan torna del barri?
3. Quines havien estat les conseqüències dels fets?
4. La Chelo, està d'acord amb el marit? Què opina de la justícia dels païos?
5. Els skins, les impliquen en els fets? Les busca la policia?
6. Quina és la reacció de la Juana? És una reacció semblant a la de la Rosa?
7. Què li diu José?
8. Què li diu la Rosa si se'n surten de l'embolic?
9. Quin somni té la Joana?
10. Què li dona la Juana a José per al seu pare?
11. Què opina la Rosa dels homes?
12. Què estaven descobrint les noies aquells dies?
13. Què li diu José quan arriba?
14. Quin tipus de música toca José després de sopar?
15. On neix el "Pescadilla"?

11

1. Un home crida: "¡Agua, que vienen los maderos!" Què vol dir?
2. Què busca la Guàrdia Civil?
3. Què es diu del poble gitano d'avui?
4. Què opina l'oncle Samuel?
5. On pensen anar José i la Chelo?
6. Què els diu la guàrdia civil pel megàfon?
7. Qui els dona la solució? On van la Juana i la Rosa?
8. Què recorda la Juana que li diu sempre la mare?
9. Què ha canviat en el pla de fugida de les dues noies?

12

1. Quan desperta la Rosa a la Juana, aquesta, amb qui somnia?
2. Quantes hores dormen?
3. Troben una cafeteria?
4. Què els passa dintre del bar?
5. Qui és l'home de l'entrepà?
6. Les descobreixen?
7. Per què demana disculpes la Juana a la Rosa? Què li diu aquesta?

13

1. Per sort, aquells dies, quin temps fa?
2. En un moment com aquell, què se'ls acut per tenir menjar?
3. Què els passa a la gasolinera?
4. Com passen la tarda?
5. A qui troben al cementiri dels cotxes?
6. Poden quedar-se més amb el cosí?
7. Es queden amb ells una nit més?

14

1. Quan decideixen anar a la policia?
2. Quines possibilitats tenen a partir d'ara?
3. Quina és la primera vegada que s'enfada l'una amb l'altra?
4. Quan reconeix la Juana que està gelosa?
5. Qui és més lúcida que elles dues? Què diu?

15

1. Què es pregunta la Juana, ara que ha marxat la Rosa?
2. Com passa el dia la Joana?
3. La Rosa, estudia? Quin curs fa? I la Juana?
4. A qui va a veure la Rosa?
5. Què diu la professora de la decisió del Claustre de professors?
6. Qui se'n renta les mans?
7. Qui treu importància a tot aquell assumpte?
8. Què opina la professora que han de fer mentrestant?
9. Creu ella que s'hauria d'avisar a algun advocat?

16

1. Quants dies més passen a la caravana dels cosins?
2. De què s'adona la Juana quan torna a la caravana?

3. Què li demana la Juana al José?

RECORDS DES DEL VIADUCTE

17

1. La Juana, acaba d'explicar el seu pla?
2. Què n'opina José? Qui està a favor del pla? A qui convenç la Joana?
3. Què més decideixen respecte al José?
4. Com és l'amo del bar?

18

1. Què diu la nota? Què en pensa l'Andrés Pastor?
2. Qui ajuda l'Andrés a prendre la decisió?
3. Amb qui surt el Fèlix?
4. Es presenta a la cita, sol o acompanyat?
5. Amb qui s'havia posat en contacte el José?
6. Què en pensa de tot això l'advocat?

19

1. Qui arriba primer?
2. Com és el trànsit en aquella hora?
3. De què s'adona la Juana que l'horroritza?
4. Com és l'Andrés?
5. Què els passa quan l'Andrés li diu què volen?
6. Comença a insultar-la?
7. Està nerviós l'Andrés? Què els diu sobre el tracte?
8. L'Andrés, se les creu i accepta el que li proposen?
9. Quina és la proposta de l'Andrés?
10. La Rosa, quina reacció té?

20

1. Els dona l'ultimàtum? Qui?
2. S'estaven posant nervioses mentre se n'anaven?
3. Què es treu l'Andrés de la butxaca?
4. Li arrabassen la navalla a l'Andrés?
5. Què diu l'Andrés de les dones?
6. Què pensa la Juana quan surten la resta dels skins?
7. Què passa de sobte? Qui arriba?
8. Quina reflexió es fa la Juana?
9. Què passa a partir d'aquell moment?
10. La policia, deté l'Andrés i els seus companys?
11. És acceptada la gravació del video?

12. Què passa amb el José, la Chelo i les nenes?
13. Qua s'acaba el malson, què queda en el barri? Què passa amb els magribins?
14. Per què s'havia guanyat la batalla, segons la Juana?
15. Què decideixen els polítics?

TOT EL QUE SÓC

21

1. Qui li proposa a la Juana que escrigui la història?
2. Quina és la història que ha explicat?
3. Arriben a viure juntes la Rosa i la Juana?

DESPRÉS DE LA LECTURA

PREGUNTES PER A LA REFLEXIÓ

1. El llibre planteja la incomprensió de la gent davant situacions injustes. Ho trobem en el primer apartat del llibre **Fosc al límit de la ciutat**.
Alguna vegada t'has preguntat perquè la gent no s'implica davant situacions problemàtiques (gira el cap quan veu alguna cosa al carrer que no li agrada...)
Comenta quines són les causes del seu comportament.
T'has trobat en alguna situació semblant? Què has fet?
 2. Comenta què vol dir la Juana quan explica que el jovent del barri no té futur i que tampoc mira enrere perquè no hi ha res de bo.
Després, estableix alguna comparació amb les expectatives de futur que teniu tu i la teva colla.
 3. Segons la Juana, la gent del seu barri és racista perquè és pobra i ignorant.
Valora fins a quin punt tenir cultura i estudis és sinònim de ser una persona oberta, respectuosa i gens racista.
 4. La Juana, gitana, i la Rosa, paia, han crescut al mateix barri i són amigues.
Digues quines característiques de comportament té una respecte a l'altra i després reflexiona els trets més importants que defineixen la seva amistat.
- 1 Comenta quina mena de recorregut personal fan les dues noies amb la travessia que han emprès. Després, explica què has après fent sortides o viatges amb els amics.
 - 2 T'has preguntat algun cop com anirien les relacions entre "paios" i "calós" si els primers haguessin de sotmetre's a les lleis i normes d'una societat "caló"?
- 1 Busca en algun diari on es plantegi un tipus de situació problemàtica com la que es planteja a l'obra.
 - 2 Quan acabis de llegir la història, escriu algunes semblances i diferències entre el fet de portar una vida nòmada, com la del José i la Chelo, o viure sempre en una mateixa casa.

- 3 Dóna una resposta a la pregunta que fa Juana a la pàgina 151: **Per què construïm les nostres vides sobre la derrota dels altres.**
- 4 Proposa algunes estratègies perquè en aquest barri torni a funcionar la unitat i la solidaritat entre les persones. Després, comenta com es fomenten aquests valors en el teu barri o localitat.
- 1 Valora fins a quin punt fer una reforma urbanística d'un barri modifica el comportament i els hàbits dels seus habitants.
- 2 Descriu quin seria l'inici, el nus i el desenllaç del viatge que fan les dues noies.
- 3 Fes una descripció del teu millor amic o amiga on expliquis els trets que més l'identifiquen com a persona i que més admires.
- 1 Valora de manera raonada fins a quin punt és actual el tema de l'enfrontament entre col·lectius de persones de llocs diferents, però que viuen en una mateixa localitat o barri.
- 2 Comenta quin criteri ha seguit l'autor per agrupar la història en quatre parts.

TEMES PER AL DEBAT

En aquest llibre es plantegen actituds xenòfques envers dels immigrants. Però a aquestes actituds cal afegir les que es tenen en contra de la cultura gitana.

En aquest apartat es plantejeren textos per a debatre a classe en contra dels immigrants i en contra dels gitanos.

“Pares i avis van venir de Múrcia, Andalusia i Extremadura fa quaranta o cinquanta anys amb l’esperança com a únic bagatge. Ara ja no els queda ni això. Després van arribar els senegalesos i gambians i ara els magribins. I cada vegada arriben amb les mans més buides. Aquests darrers només porten per equipatge una mirada perduda i infinitament trista, que ja és ben poca cosa”. (Pàg. 10)

“I com que la caiguda sempre és més dura, la desconfiança entre el veïnat antic i el nou es va convertir en ràbia i odi; això que ningú gosa anomenar i que es diu racisme, i que ha arrasat per sempre la convivència, aquella solidaritat entre la gent que feia més suportable les dures condicions de vida dels vells temps, quan al barri hi faltava de tot i el poc que hi havia encara s’ho enduien les riades”. (pàg. 12)

“Més d’un i més de deu pensaven que la culpa de la falta de treball era perquè el negres i els moros els havien pres. No dic que tothom pensés així, però la gran majoria sí. Encara que no ho volguessin reconèixer llavors ni ho vulguin reconèixer mai, el seu egoisme i la seva covardia hipòcrita els feia igualment culpables, encara que no fossin els que penjaven pancartes de “fora moros” als balcons. Però el silenci davant la injustícia els va convertir en còmplices dels que pintaven la porta de la carnisseria amb creus gammades i insults” (pàg. 12-13).

“No sé d’on va sortir la idea que els negres i els moros estaven prenent la feina als homes del barri, però la qüestió és que va començar a córrer com la cervesa per tots els bars, que són l’únic negoci que funciona quan la gent està a l’atur” (pàg. 33).

“Qualsevol indicatiu, fundat o no, era exagerat fins a convertir-lo en un nou cas per posar en marxa la maquinària salvatge de violència venjativa. Els més radicals eren els més analfabets. Es van rapar el pèl, van comprar bats de bàisbol, cadenes i punys americans, es van creure allò de la diferència entre races que algun nazi els havia explicat i van sortir al carrer disposats a netejar-lo d’éssers indesitjables, segons les seves idees. De seguida els van dir pelats, pel seu cap llis i més buit que la seva butxaca. Aquests van ser els més ferotges, però no els pitjors. Els pitjors, els perversos i dolents de

veritat, eren els que els esperonaven cada dia i cada nit al carrer, al bar o a la plaça animant-los que fotessin fora del barri una vegada per totes els immigrants que s'estaven quedant amb tot el que era seu.

Com podien pensar axò, si feia anys ells havien arribat allà igual que ara ho estaven fent els magribins?” (pàg. 35-36).

“Vaig veure venir un noi que coneixia de l'escola, Juan Gómez em sembla que es deia. Em vaig aturar a saludar-lo. Al costat nostre hi havia un cotxe amb els vidres trencats.

-Hi ha vidres trencats pertot arreu –vaig comentar per dir alguna cosa.

-Llàstima que no hi hagi uns quants moros al cementii –va ser la resposta tallant.

-Home, Juan, tenen tot el dret de viure aquí –vaig dir.

-Una merda. Que se'n vagin al seu país. Nosaltres no anem pas al seu país a prendre'ls la feina, a envair les seves ciutats ni a imposar-los els nostres costums, doncs que ells no vinguin a la nostra.

-Però això és absurd. La gent ha de viure on ho pugui fer amb dignitat –vaig insistir.

-Doncs mira, nena, si volen viure dignament que se'n tornin a casa, perquè si no, els farem fora com uns gossos. I tu vigila, no fos cas que, quan acabem amb els moros i els negres, comencem amb els gitanos” (pàg. 40).

“Però el que va passar no és estrany: a cap zona d'aquell municipi ni dels municipis del voltant no volien un campament gitano prop de les cases, encara que la proximitat fos més psicològica que real. Es va intentar de totes maneres: oferint contraprestacions, assegurant per escrit la realització de millores a tal o tal altre barri, garantint la presència d'una patrulla de la policia les vint-i-quatre hores del dia, però ningú donava el braç a tòrcer. En aquella comarca industrial que s'havia enriquit gràcies a una antiga immigració tan miserable quan va arribar com l'actual, ningú volia ara un grup de gitanos” (pàg. 69).

“El poble gitano era perdedor per naturalesa. No és que acceptessin aquesta condició, és que havien après a resignar-se a còpia de cops. I hi havia massa dones i nens al campament per arriscar-se a rebre. (pàg. 80).

5. BIBLIOGRAFIA COMENTADA

ALONSO TAPIA, J.: Motivación y aprendizaje en el aula. Como enseñar a pensar. Madrid, Santillana, 1991. Estudi dedicat a veure què passa a l'aula, sobretot per revisar-ne el procés d'aprenentatge i la manera com aprenen els alumnes. També revisa estratègies per ajudar a pensar.

ÁLVAREZ, M. i d'altres, Métodos de estudio, Barcelona, Martínez Roca, 1998. Aquest llibre és un estudi dels procediments i estratègies que ajuden l'alumnat a estudiar.

AMORÓS, C y LLORENS, M.: “Los procedimientos”, “Cuadernos de Pedagogía”, nº 139, 1986. Aquest estudi ens endinsa en el món de l'aprenentatge de la lectura i dels recursos que hem d'utilitzar.

ARNAIZ, P i d'altres: Mòduls de tècniques d'estudi. Barcelona. Generalitat de Catalunya, Dep. d'Ensenyament. Estudi que també repassa els procediments per ensenyar a estudiar.

AULLS, M.W.: “Enseñanza activa de la habilidades de comprensión de las ideas principales” dins J.F. BAUMANN, La comprensión lectora. Aquest article estudia els recursos que s'han d'utilitzar per encarar en un text escrit les idees principals. Aquest estudi forma part d'un llibre dedicat a com treballar la idea principal a l'aula.

BAUMANN, J.F.: “La eficacia de un modelo de instrucción directa en la enseñanza de la comprensión de las ideas principales” . A “Infancia y aprendizaje”, núm. 31-32, 1985. Aquest estudi és un extracte del treball anterior de BAUMANN que hem comentat anteriorment sobre les idees principals en un text.

BEN JELLOUN, Tahar, El racisme explicat a la meva filla. Empúries, Barcelona, 1998. L'escriptor marroquí descobreix, en un diàleg amb la seva filla, els motius profunds que porten les persones a comportar-se de manera racista.

BISQUERRA, R.: Prácticas de eficiencia lectora. Madrid, MEC/Morata, 1983. Estudi dels recursos a utilitzar en el procés lector.

CAIRNEY, T.H.: Enseñanza de la comprensión lectora. Madrid, MEC/Morata, 1992. Treball d'investigació dels recursos a tenir en compte per a l'ensenyament de la comprensió dels textos orals i escrits.

CAMPS, A: L'ensenyament de la composició escrita en situació escolar: desenvolupament i anàlisi de dues seqüències didàctiques a l'ensenyament de l'argumentació escrita. Tesi doctoral. Universitat de Barcelona, 1991. Aquesta

tesi repassa la composició escrita. Ofereix experiències i propostes de seqüències didàctiques per aprendre l'art d'escriure.

CAMPS, A i d'altres: Seqüències didàctiques per aprendre a escriure. Graó, 134, Barcelona, 2003. Com en l'estudi anterior, aquest llibre té un recull d'articles que estudia experiències i fa propostes per aprendre a escriure. La selecció ha tingut en compte criteris referits a la diversitat de gèneres i als diferents nivells educatius.

CAMPS, A. i d'altres: El aula como espacio de investigación y reflexión. Graó, 162, Barcelona, 2001. En aquest volum es recullen investigacions en didàctica de la llengua fets en col.laboració en els diferents nivells educatius sobre ensenyament a les aules. Els estudis intenten comprendre i interpretar la realitat del seu ensenyament i aprenentatge i transformar la pràctica per tal de millorar-ne l'aprenentatge de la llengua i els seus usos.

CATALÀ, Glòria i d'altres: Avaluació de la comprensió lectora . Proves ACL. Graó, núm. 104, Barcelona, 1996. Aquest llibre està adreçat a professionals de l'ensenyament preocupats per millorar la comprensió lectora de l'alumnat. Ofereix instruments d'avaluació de fàcil ús.

ESSOMBRA, M.A. i d'altres, Construir la escuela intercultural. Graó, 141. Barcelona, 1999. Estudi de reflexions i propostes per tal de treballar la diversitat ètnica i cultural.

LAGE, J.J., Animar a leer desde la biblioteca. E CCS, Madrid, 2005. El llibre vol ser un manual de consulta a l'aula, a casa i a la biblioteca. Els destinataris són els mestres, bibliotecaris i professors preocupats per organitzar una biblioteca. Ensenya els recursos essencials per al bon funcionament de la biblioteca. Inclou molta documentació sobre llibres i autors de literatura infantil i per a joves.

MONTON, M.J. i d'altres: La integració de l'alumnat immigrant al centre escolar. Graó, 132, Barcelona, 2003. El llibre dona orientacions, fa propostes i explica experiències relacionades amb l'escolarització del l'alumnat immigrant que presenta més dificultats per incorporar-se al sistema educatiu.

MORAIS, J. El arte de leer. Edicions Odile Jacob, 1990. Estudi ampli sobre el procés de lectura i les seves estratègies.

PALOU, J., BOSCH, C. i d'altres: La llengua oral a l'escola. Graó, 143, Barcelona, 2005. A través de deu experiències didàctiques, els estudis d'aquest llibre plantegen el tema de la llengua oral a l'escola i planteja qüestions com: a qui volem ensenyar, què volem ensenyar-li, per què volem ensenyar-li i com li ensenyarem.

PUJOL, E. I GONZÁLEZ, I.L.: Valors per a la convivència. Parramón,, Barcelona, 2002. El llibre està destinat a pares que volen formar individus

independents, que es valorin a si mateixos i siguin valorats pels altres i que, sobretot, siguin feliços i facin feliços els qui els envolten.

RIBAS, T. I d'altres: Dialogar per aprendre. Graó, 37. Barcelona, 2005. Els estudis que es presenten en aquest llibre es pregunten sobre com es desenvolupa realment la conversa per aprendre, quins són els patrons d'interacció que s'han mostrat més favorables, quina importància té la conversa entre iguals o quins avantatges té la conversa entre professors i alumnes.

SOLÉ, I. Estrategias de lectura. Graó, 137. Barcelona, 1992. Llibre essencial per ensenyar a llegir, per aprendre'n les estratègies o recursos en el procés d'aprenentatge d'abans, durant i després. També es planteja la relació existent entre llegir, comprendre i aprendre.

TORRALBA, F.: Cent valors per viure. Pagès editors, Lleida, 2001. El llibre pretén ser una petita enciclopèdia dels valors que ajuden l'individu a viure plenament en la realitat i a perfeccionar-se tant individualment com col·lectiva.

VILÀ, M i d'altres: Didàctica de la llengua oral formal. Graó, 131. Barcelona, 2002. Aquest llibre pretén ser un instrument útil i pràctic sobre la llengua oral formal i el seu procés d'ensenyament i aprenentatge. Dividit en dues parts. En la primera es presenten els continguts d'aprenentatge mentre a la segona se centra en com ensenyar la llengua oral.

6. ANNEXOS

QÜESTIONARI INICIAL SOBRE HÀBITS DE LECTURA

CURS 2005-2006

DADES DE L'ALUMNAT I DE L'ESCOLA

1. ALUMNE/A:
2. ¿A QUINA ESCOLA O ESCOLES HAS ANAT AQUESTS DOS DARRERS CURSOS?
ESCOLA:.....
3. Esmenta dos llibres que hagi llegit a l'escola aquest darrer curs
a).....
b).....
4. A l'escola, ¿anaves sovint a la Biblioteca?..... SI/NO
5. ¿Recordes quantes lectures narratives (contes o novel·les) has fet aquests darrers cursos
tres 1/2/3/més de
6. ¿Recordes si has llegit algun llibre no narratiu?..... SI/NO
7. ¿El professorat, et feia omplir fitxes al final de la lectura?..... SI/NO
8. ¿Et feien omplir qüestionaris de comprensió després de cada lectura?..... SI/NO

¿T'AGRADA LLEGIR? SI/NO

1. Quant de temps dediques cada setmana a la lectura..... MOLT/BASTANT/GENS
2. Durant el curs.....
MOLT/BASTANT/GENS
3. A les vacances..... MOLT/BASTANT/GENS
4. ¿Creus que és important llegir per aprendre coses útils per a la vida?.....
SI/NO
5. ¿Coneixes altres països a través de les lectures que has fet?..... SI/NO
6. ¿Coneixes gent d'altres races al teu barri?..... SI/NO
7. ¿A l'escola, has conviscut amb d'altres companys de països diferents?.....
SI/NO
8. ¿El coneixement d'altres cultures/països, t'ensenya moltes coses?..... SI/NO

QUINES LECTURES T'HAN AGRADAT MÉS FINS ARA

1. ¿T'agraden els contes?..... SI/NO
2. ¿T'agraden més les novel.les?..... SI/NO
3. ¿T'agraden les novel.les d'aventures?..... SI/NO
4. ¿T'agraden les novel.les de detectius?..... SI/NO
5. ¿O potser t'agraden més les de por?..... SI/NO
6. ¿I les fantàstiques?..... SI/NO
7. ¿I les històries d'amor?..... SI/NO
8. ¿T'agraden més els còmics que les novel.les i contes?..... SI/NO

L'ENTORN, ¿ÉS IMPORTANT PER LLEGIR?..... SI/NO

- 1.¿Disposes d'una il.luminació adequada en el moment de llegir?..... SI/NO
2. ¿El lloc on llegeixes, és silenciós?..... SI/NO
5. ¿Et relaxes i concentres amb facilitat durant la lectura?..... SI/NO

DURANT I DESPRÉS DE LA LECTURA

- 1.¿Busques al Diccionari les paraules que no saps?..... SI/NO
- 2.¿Fas lectura ràpida del text?..... SI/NO
- 3.¿Comprends les idees sense aturar-te en les paraules?..... SI/NO
- 4.¿Saps fer un resum d'una pàgina, d'un capítol, etc.després de la lectura?..... SI/NO
- 5.¿Saps contestar preguntes del que has llegit?..... SI/NO
- 6.¿Expliques amb les teves paraules els temes importants de la lectura?..... SI/NO

ALTRES HÀBITS DE LECTURA

- 1.¿Llegeixes més a casa que a l'escola..... SI/NO
- 2.¿Has anat alguna vegada a la Biblioteca del barri?..... SI/NO
- 3.¿Llegeixes a la Biblioteca de l'escola?..... SI/NO

4. ¿Intercambies llibres amb algun company/a?..... SI/NO

LLENGUA UTILITZADA

1. ¿Parles llengua catalana a casa teva?..... SI/NO

2. ¿Parles llengua catalana a l'escola amb els teus companys/es?..... SI/NO

3. ¿I amb el professorat, parles en català?..... SI/NO

4. ¿En quines assignatures parles i escrius en català?.....

MODEL D'ENTREVISTA

1. COGNOMS
NOM

2. Cita un llibre que hagin llegit i recordis amb interès especial:

3. Com vas conèixer el llibre?

- A través del professorat
- A través de la família
- A través dels amics
- A través dels mitjans de comunicació

4. On l'has llegit?

- A casa
- A l'escola
- A la biblioteca pública
- En un altre lloc

5. Quant temps vas trigar a llegir-lo?

6. L'has comentat amb algú?

7. L'has recomanat a algú?

- A qui?
- Per quins motius?

8. Descriu breument el desenvolupament de l'obra.

9. Descriu les característiques dels protagonistes

- Edat
- Sexe
- Classe social
- Dedicació
- Característiques personals (caràcter, aficions, problemes...)

10. Cita el que més t'ha agradat de l'obra i el que t'ha disgustat.

11. Explica quins són els principals valors de l'obra:

- Convivència pacífica entre persones.

- Racisme
- Xenofòbia
- Violència
- Respecte
- Igualtat home-dona
- Maltractaments
- Solidaritat/Insolidaritat
- Relacions afectives
- D'altres

12. Creus que la lectura del llibre ha influït o pot influir en la teva vida? En quin sentit?

13. Regalaries o recomanaries aquest llibre a algú?